

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σίμος Παπαδόπουλος

Γιώτα Βόνη Έρη Κανατέλια Νάγια Μποέμη

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Β΄ Δημοτικού

Τα μαγικά κλειδιά

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Β' Δημοτικού

Τα μαγικά κλειδιά

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Σίμος Παπαδόπουλος

Αναπληρωτής Καθηγητής Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης (ΠΤΔΕ)

Γιώτα Βόνη-Γκαβογιάννη

Εκπαιδευτικός - Med Επιστημών Αγωγής

Έρη Κανατέλια

Εκπαιδευτικός - Θεατρολόγος

Νάγια Μποέμη

Σύμβουλος Εκπαίδευσης Θεατρικής Αγωγής

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Γιώτα Βόνη-Γκαβογιάννη

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ

Σίμος Παπαδόπουλος

Σίμος Παπαδόπουλος

Γιώτα Βόνη Έρη Κανατέλια Νάγια Μποέμη

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ: ΕΝ ΠΛΩ

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Β' Δημοτικού

Τα μαγικά κλειδιά

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η Θεατρική Αγωγή ως μάθημα στην ελληνική εκπαίδευση.....	9
1. Ιστορική αναδρομή.....	9
2. Πρόγραμμα Σπουδών Θεατρικής Αγωγής και Οδηγός Εκπαιδευτικού.....	9
3. Θεατρική Αγωγή: Θεατρικές Μέθοδοι και Τεχνικές.....	10
4. Διδακτική Μεθοδολογία: Θεατρικό Παιχνίδι και Διερευνητική Δραματοποίηση.....	11
4.1. Θεατρικό Παιχνίδι.....	11
4.2. Διερευνητική Δραματοποίηση.....	12
4.3. Θεατρικές τεχνικές - Τεχνικές Εμφύχωσης.....	15
4.4. Ο εκπαιδευτικός σε ρόλο εμπυχωτή.....	17

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΘΕΑΤΡΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Το βιβλίο της Θεατρικής Αγωγής αναγκαίες επισημάνσεις.....	18
1. Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	18
2. Μαθησιακά Βήματα.....	20
3. Μέθοδοι και Τεχνικές.....	21
4. Ο ρόλος της εικόνας στο βιβλίο της Θεατρικής Αγωγής.....	21

ΜΕΡΟΣ Γ΄: ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ / ΘΕΜΑΤΑ.....23

1. Αίσθηση, Αυτοέκφραση, Παιχνίδι	
Αισθάνομαι και εκφράζομαι.....	23
1.1. Από την έκφραση στην αυτοέκφραση.....	23
Μάθημα 1: Αισθάνομαι και εκφράζομαι.....	23
Στην κουφάλα του δέντρου.....	23
1.2. Έκφραση στην ομάδα: Σωματική έκφραση και κίνηση.....	24
Μάθημα 2: Παίζουμε στην ομάδα.....	24
Ωρα για παιχνίδι.....	24
2. Κοινωνώ τον άλλον. Συναντώ τον εαυτό μου. Μοιράζομαι στην ομάδα	
Με τους φίλους μου στην ομάδα.....	25
2.1. Επικοινωνία στην ομάδα: Τα πρόσωπα και η συνύπαρξη (ο εαυτός και ο άλλος).....	25
Μάθημα 3: Τα πρόσωπά μας είναι χαρούμενα πλάι στους άλλους;	25
Η μαγική πύλη.....	25
2.2. Λεκτική έκφραση και επικοινωνία.....	26
Μάθημα 4: Μιλούμε στους άλλους. Αυτοί μας προσέχουν;	26
Ας τολμήσουμε.....	26

2.3. Αλληλεπίδραση και συλλογική εργασία στην ομάδα.....	28
Μάθημα 5: Μπορούμε να συνεργαστούμε στην ομάδα μας;.....	28
Μαζί μπορούμε.....	28
3. Ανάγκη, Δίλημμα, Πράττω, Στοχάζομαι / Ο μύθος ταξιδεύει	
Με τους φίλους μου στην ομάδα.....	29
3.1. Τεχνικές εμφύχωσης της ομάδας.....	29
Μάθημα 6: Εμφυχώνουμε την ομάδα μας.....	29
Η δύναμη της φιλίας.....	29
3.2. Θεατροπαιδαγωγικές - διδακτικές μέθοδοι (Θεατρικό Παιχνίδι, Διερευνητική Δραματοποίηση, Μανδύας του Ειδικού, Παιχνίδι Ρόλου, Θέατρο Forum κ.ά.).....	30
Μάθημα 7: Παίζουμε στο θεατρικό παιχνίδι.....	30
7.1. Το δάσος των μύθων.....	30
7.2. Η πολιτεία των πουλιών.....	31
7.3. Το φωτεινό αστέρι.....	32
3.3. Τεχνικές εμφύχωσης της ομάδας.....	33
Μάθημα 8: Ερευνούμε στη διερευνητική δραματοποίηση.....	33
8.1. Ο άγνωστος προορισμός.....	33
8.2. Ο ήλιος ο ηλιάτορας.....	35
8.3. Οι μήνες ξυπνούν.....	36
3.4. Θεατρικές τεχνικές.....	37
Μάθημα 9: Δοκιμάζουμε θεατρικές τεχνικές.....	37
Το τελευταίο καρπούζι.....	37
3.5. Τεχνικές ερώτησης και σκηνικής διερεύνησης δραματικού περιβάλλοντος.....	39
Μάθημα 9: Μαθαίνουμε να ρωτάμε. Μαθαίνουμε να απαντάμε.....	39
Γεια σου κύριε Μενεξέ.....	39
4. Ο λόγος του σώματος - το σώμα του λόγου. Ο κόσμος της υπόκρισης	
Τι κάνουμε για να ζωντανέψουμε μια γραμμένη ιστορία στη σκηνή.....	40
4.1. Θεατρικές μέθοδοι/ προσεγγίσεις (δραματοποίηση, ντοκουμέντο, δρώμενο κ.ά.).....	40
Μάθημα 11: Πώς να φτιάξουμε ένα θεατρικό έργο ή τι υλικά θέλουμε για να κάνουμε ένα έργο στη σκηνή μας;.....	40
11.1. Το δέντρο με τις κλειδαρότρυπες.....	40
11.2. Η κοιλάδα των πεταλούδων.....	40
4.2. Θεατροπαιδαγωγικές - διδακτικές μέθοδοι (Θεατρικό Παιχνίδι, Διερευνητική Δραματοποίηση, Μανδύας του Ειδικού, Παιχνίδι Ρόλου, Θέατρο Forum κ.ά.).....	43
Μάθημα 12: Παίζουμε το έργο που φτιάξαμε στη σκηνή μας.....	43
12.1. Το μαγικό ξόρκι.....	43
12.2. Στην Ελατού.....	44
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	47
ΨΗΦΙΑΚΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ.....	46
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	48

ΚΑΛΩΣΟΡΙΣΜΑ

Αγαπητές και Αγαπητοί Εκπαιδευτικοί της Θεατρικής Αγωγής

Με το παρόν σημείωμα σας καλωσορίζω στο βιβλίο της Θεατρικής Αγωγής της Β' τάξης του Δημοτικού και σας εύχομαι να αντλείτε πίστη και δύναμη, για να δημιουργείτε τις πνευματικές και διανοητικές προϋποθέσεις του έργου σας, ώστε να το ασκείτε με ενθουσιώδη έμπνευση, επιστημονική μέθοδο, καλλιτεχνικό οίστρο, γόνιμη εγκαρδιότητα και κοινωνική ευαισθησία και αλληλεγγύη, επ' ωφελεία της ελληνικής εκπαίδευσης και της κοινωνίας.

Σίμος Παπαδόπουλος
Αναπληρωτής Καθηγητής
Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης

Σημείωμα για τις/τους εκπαιδευτικούς Θεατρικής Αγωγής

Αγαπητές και Αγαπητοί Εκπαιδευτικοί της Θεατρικής Αγωγής

Το βιβλίο της Θεατρικής Αγωγής της Β΄ δημοτικού επιδιώκει, μέσω της βιωματικής και παραστατικής θεώρησης της μάθησης, οι μαθητές και οι μαθήτριες να έρθουν σε επαφή με καταστάσεις, σχέσεις και συμπεριφορές, στο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον. Ειδικότερα, με τις θεατροπαιδαγωγικές – διδακτικές μεθόδους (θεατρικό παιχνίδι, κλασική και διερευνητική δραματοποίηση κ.ά.), καθώς και την αξιοποίηση τεχνικών εμπύχωσης και θεατρικών τεχνικών, το βιβλίο συνιστά πεδίο δημιουργίας αυθεντικών βιωμάτων, προβολής αξιών και μεταφοράς πληροφοριών, στοχεύοντας στη διεύρυνση του αναπτυξιακού και μαθησιακού ορίζοντα των μαθητών/τριων. Αναπτύσσεται σε 12 θεματικές ενότητες/μαθήματα, που εντάσσονται σε 4 θεματικά πεδία/θέματα, ενώ τα μαθήματα αναπτύσσονται σε επτά βήματα, στα οποία αναφέρεται η στοχοθεσία του περιεχομένου της μυθοπλασίας, αλλά και των γενικών και ειδικών δραστηριοτήτων που την πλαισιώνουν. Τόσο μέσα από τις στοχευμένες δραστηριότητες, όσο και από τον καλλιτεχνικό τους σχεδιασμό, οι μαθητές/τριες μαθαίνουν να συνυπάρχουν δημιουργικά στο περιβάλλον της ομάδας και να συμμετέχουν ενεργά στη σκηνική διερεύνηση της ιστορίας. Το βιβλίο, ως σύγχρονο λειτουργικό εργαλείο, ενισχύεται με τη συμπερίληψη 30 ψηφιακών μαθησιακών αντικειμένων, που αποσκοπούν στην πληρέστερη κατανόηση και αξιοποίησή του. Η εικονογράφηση, υπηρετώντας την αισθητική καλλιέργεια, ενισχύει τον ψυχοπαιδαγωγικό του χαρακτήρα και επεκτείνει τα νοήματα του κειμένου.

Λέξεις κλειδιά

τεχνικές εμπύχωσης, θεατρικές τεχνικές, θεατρικό παιχνίδι, διερευνητική δραματοποίηση, αισθησιοκινητικές ασκήσεις, σκηνική αυτοσχέδια δράση

Σημείωμα για τις μαθήτριες και τους μαθητές

(Ο/Η εκπαιδευτικός Θεατρικής Αγωγής μπορεί να ξεκινήσει το πρώτο μάθημα με την ανάγνωση της ταυτότητας του βιβλίου «Ένα γράμμα για σένα» και να καλωσορίσει τα παιδιά, κάνοντας ερωτήσεις όπως: «Τι διαφορετικό περιμένετε να συμβεί φέτος στο μάθημα της Θεατρικής Αγωγής;», «Πώς φαντάζεστε ότι αυτό που προτείνετε μπορούμε να το κάνουμε να συμβεί;» κλπ. ή να εξηγήσει, δημιουργώντας ένα ευχάριστο κλίμα, τον τρόπο με τον οποίο θα διεξάγεται το μάθημα κατά τη διάρκεια της νέας σχολικής χρονιάς.)

Αγαπητές μαθήτριες, αγαπητοί μαθητές,

καλώς ήρθατε στον θαυμαστό κόσμο της Θεατρικής Αγωγής!

Σας καλούμε στο ταξίδι που ξεκινήσαμε την προηγούμενη σχολική χρονιά.

Ο Τέλης η αρκούδα, η Μαρίκα το ποντίκι, ο Τίμος το τριζόνι, η Σόφη η χελώνα και η Φαίη η πεταλούδα κρατούν το κλειδί της δικής τους κλειδαρότρυπας και σας προσκαλούν να βρείτε και εσείς το δικό σας. Μαζί τους θα ανακαλύψετε νέους προορισμούς και θα μάθετε νέες θεατρικές τεχνικές. Θα εξερευνήσετε ιστορίες που μιλούν για τη φιλία στην ομάδα και την αλληλεγγύη, για τη μνήμη και την Ιστορία.

Μια ακόμη δημιουργική χρονιά αρχίζει!

Λέξεις κλειδιά

θεατρική αγωγή, θεατρικό παιχνίδι, διερευνητική δραματοποίηση, ομάδα

ΜΕΡΟΣ Α΄ - ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Πρόλογος

Ο Εργαστηριακός Οδηγός, ως συνοδευτικό έργο του Βιβλίου της Θεατρικής Αγωγής της Α΄ Δημοτικού, έχει ως στόχο να παράσχει στον/στην εκπαιδευτικό του γνωστικού αντικείμενου την απαραίτητη συνδρομή στο επίπεδο οργάνωσης του μαθήματος. Ειδικότερα, ο Εργαστηριακός Οδηγός διαρθρώνεται σε τρία μέρη, τα οποία αποβλέπουν στη σχετική ενημέρωση του/της εκπαιδευτικού, ως εξής:

Α. Το πρώτο μέρος αφορά τη θεωρητική θεμελίωση του Εργαστηριακού Οδηγού, με την παράθεση εισαγωγικού σημειώματος, που περιλαμβάνει: *α.* αναφορά στην ιστορική αναδρομή του οικείου επιστημονικού κλάδου της 'Παιδαγωγικής του Θεάτρου', *β.* τη σύνδεση του βιβλίου με το ισχύον Πρόγραμμα Σπουδών (2021/ΦΕΚ 614 Β_09.02.2023) και με τον Οδηγό Εκπαιδευτικού (2022), που τα δυο τους συνιστούν το θεωρητικό πλαίσιο του μαθήματος, παρέχοντας την αναγκαία επιστημονική και εκπαιδευτική υποστήριξη στον/στην εκπαιδευτικό Θεατρικής Αγωγής, *γ.* τις διδακτικές μεθόδους και τεχνικές, *δ.* τη σημασία του ρόλου του/της εκπαιδευτικού.

Β. Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει την περιγραφή του Εργαστηριακού Οδηγού, με στόχο την κατανόηση της λειτουργικής χρήσης του βιβλίου του/της μαθητή/τριας. Περιέχει μια γενική αναφορά σε παρατηρήσεις σχετικά με την οργάνωση του μαθήματος, με βάση τα εβδομαδιαία μαθήματα και τα επιμέρους χαρακτηριστικά, που προβλέπονται στο βιβλίο για κάθε μάθημα, όπως ζωγραφικά έργα, εικονίδια μαθησιακών βημάτων και τεχνικών.

Γ. Το τρίτο μέρος αφορά την ανάπτυξη των μαθημάτων, με μαθησιακά βήματα και παρουσίαση των προβλεπόμενων δραστηριοτήτων. Επισημαίνουμε ότι ο Εργαστηριακός Οδηγός αποτελεί αναγκαίο εγχειρίδιο, καθώς εξηγεί το σκεπτικό και αναλύει το περιεχόμενο του βιβλίου του/της μαθητή/τριας. Ωστόσο, λόγω του πρακτικού του χαρακτήρα, δεν μπορεί να υποκαθιστά τον Οδηγό Εκπαιδευτικού, ο οποίος προσφέρει τη θεωρητική σκευή του/της εκπαιδευτικού Θεατρικής Αγωγής.

Η Θεατρική Αγωγή ως μάθημα στην ελληνική εκπαίδευση

1. Ιστορική αναδρομή

Μεγάλα κινήματα οδήγησαν στις αρχές του 20^{ου} αιώνα στην καθιέρωση ενός δημοκρατικού σχολείου, το οποίο υποσχόταν την ολόπλευρη ανάπτυξη των μαθητών/τριών. Κορυφαίοι εκπρόσωποί τους ήταν παιδαγωγοί όπως οι J. Dewey (1934, 1956), G. Kerschensteiner, Ed. Claparède (1946), M. Montessori (1919) κ.ά., που με το έργο τους κατέδειξαν τη σημασία της σκέψης, της εμπειρίας, του ενδιαφέροντος, της αυτενέργειας και της δημιουργικότητας των μαθητών/τριών. Προς την κατεύθυνση ενός γνήσιου παιδαγωγικού προσανατολισμού καθιερώθηκαν στα σχολεία βιωματικά περιβάλλοντα μάθησης, με έμφαση στον παιγνιώδη χαρακτήρα της. Αυτές τις παραδοχές ενίσχυαν με τις εργασίες τους μεγάλοι ψυχολόγοι, όπως οι L. S. Vygotsky (1976, 1997), J. Piaget (1962), J. Bruner (1986), C. Rogers (1961), H. Gardner (1985), οι οποίοι υποστήριζαν την αναγκαιότητα του συμβολικού παιχνιδιού, της δημιουργικής φαντασίας, της επικοινωνίας στην ομάδα, της θεατρικής έκφρασης στην εκπαίδευση.

Στο πλαίσιο αυτού του κινήματος, κοινωνικοί αναμορφωτές και καλλιτέχνες, όπως ο Μπ. Μπρεχτ, ο Γ. Γκροτόφσκι, ο Α. Μπόαλ θέλησαν να συνδέσουν το θέατρο με την κριτική και την αμφισβήτηση της κοινωνίας και να το χρησιμοποιήσουν ως μέσο αγωγής για τη διαμόρφωση ενός τύπου ανθρώπου (Μπρεχτ, 1977, 1979· Brecht, 2000· Γκροτόφσκι, 1982· Boal, 1982, 1992), απαλλαγμένου από τα δεσμά της υποταγής και του φόβου απέναντι στο καθεστώς, ικανού να συντρίψει αυτά τα δεσμά και να ξαναχτίσει τον κόσμο. Σύμφωνα με τη θεώρησή τους, το θέατρο θα αποτελούσε μέσο της καταπιεσμένης φωνής των φτωχών και περιθωριοποιημένων, που θα γινόταν το όπλο της χειραφέτησης από τους κυρίαρχους ιδεολογικούς μηχανισμούς (Freire, 1977, 2006). Ήταν οι εποχές μετά τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο, που γέννησαν τόσες προσδοκίες και όνειρα για όσους επέζησαν του πολέμου και, ιδίως, για τη νέα γενιά.

Κατά το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα στο διεθνές περιβάλλον, η ανάγκη θεσμοθέτησης της Θεατρικής Αγωγής στην εκπαίδευση ενισχύεται από ακαδημαϊκές, καλλιτεχνικές και εκπαιδευτικές έρευνες, οι οποίες με τα πορίσματά τους δείχνουν την επιστημονική και παιδευτική υπόσταση του αντικείμενου με τα οφέλη στην ανάπτυξη και τη μάθηση παιδιών και εφήβων. Όλα αυτά τα χρόνια, την παιδαγωγική και καλλιτεχνική έρευνα για ανάδειξη της σημασίας της Θεατρικής Αγωγής και την καθιέρωσή της στην τυπική, τη μη τυπική και την άτυπη εκπαίδευση, σε όλα τα εκπαιδευτικά συστήματα παγκοσμίως, υποστήριζαν πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα, καλλιτεχνικές και επαγγελματικές οργανώσεις και φορείς, καθώς και πρωτοπόροι εκπαιδευτικοί και καλλιτέχνες.

Προς αυτήν την κατεύθυνση –μεταξύ πολλών προσεγγίσεων που αναπτύχθηκαν παγκοσμίως– θεμελιώδης ήταν η συμβολή των παρακάτω προτύπων στην ανάπτυξη της Θεατρικής Αγωγής με έμφαση: *α.* του αγγλοσαξονικού στην πολυμεθοδική πλατφόρμα της 'Δραματικής Διερεύνησης' (Drama)¹, που όλα αυτά τα χρόνια αναπτύσσεται με ποικίλες θεατρικές και θεατροπαιδαγωγικές μεθόδους, δομημένα μοντέλα και εμπειρικές πρακτικές προσεγγίσεις, *β.* του γαλλόφωνου στον αυτοσχεδιασμό και τη θεατρική εμπύχωση (γαλλ. animation) μέσω του Θεατρικού Παιχνιδιού, ως εμπειρικής πρακτικής (Jeu dramatique), *γ.* του γερμανόφωνου στην Παιδαγωγική του Θεάτρου (Teaterpädagogik)².

Στην ελληνική εκπαίδευση, η Θεατρική Αγωγή, μέχρι τη δεκαετία του 1970, χωρίς να είναι ενταγμένη στο ωρολόγιο πρόγραμμα, αφορούσε τις σχολικές εκδηλώσεις, κατεξοχήν εθνικού και θρησκευτικού περιεχομένου, και ήταν συνδεδεμένη με το σκετς και τη θεατρική παράσταση, ενώ την ίδια περίοδο, τη θεατρική δημιουργία στα παιδιά και τους νέους ενισχύουν με το έργο τους ο Βασίλης

¹ Για την απόδοση στα ελληνικά του αγγλικού όρου 'Drama' χρησιμοποιούμε τον όρο 'Δραματική Διερεύνηση'.

² Σημειώνουμε ότι με το έργο τους μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο –μεταξύ πολλών θεατροπαιδαγωγών και καλλιτεχνών ηθοποιών– συνέβαλλαν στην ανάπτυξη της Θεατρικής Αγωγής από τον αγγλοσαξονικό κόσμο οι: P. Slade, B. Way, G. Gillham, D. Heathcote, G. Bolton, D. Hornbrook, C. O'Neill, B.-J. Wagner, N. L. Johnson, K. Johnstone, N. McCaslin, M. Ross, R. Witkin, R. Courtney, D. Booth, B. Haseman, N. Morgan, J. Saxton, J. Somers, D. Davis, J. O' Toole, Ph.Taylor, J. Neelands, M. Fleming, H. Nicholson, από τον γαλλόφωνο οι: J.-L. Barrault, J. Vilar, L. Chanceler, C. Dasté, H. Rolland, R. Deldime, C. Page και από τον γερμανόφωνο οι: M. Luserke, A. Flitner, H.-W. Nickel, C. Hoffmann, H. Fangauf, J. Broich.

Ρώτας, η Ευφροσύνη Λόντου-Δημητρακοπούλου, ο Μίλτος Κουντουράς και άλλοι πρωτοπόροι δημιουργοί της εκπαίδευσης και του θεάτρου.

Μετά τη μεταπολίτευση, η Θεατρική Αγωγή στην Ελλάδα αντιμετωπίζεται μέσω της επιστημονικής και καλλιτεχνικής της υπόστασης, που δίνει έμφαση στα αγωγικά, αισθητικά και κοινωνικά γνωρίσματα του θεάτρου, καθιστώντας το καθημερινή παιδαγωγική και πολιτιστική πρακτική στο σχολείο. Έτσι, ο παιδευτικός χαρακτήρας της Θεατρικής Αγωγής συνδέεται πλέον με τον ψυχοκοινωνικό, αισθητικό, μαθησιακό, πολιτιστικό και κοινωνικοπολιτικό του ρόλο. Στην εμπέδωση της νέας αντίληψης για τη Θεατρική Αγωγή καθοριστική είναι η συμβολή θεατροπαιδαγωγών-εμπνευστών και ηθοποιών, όπως ο Λ. Κουρετζής στην 'Ομάδα Τέχνης Πάροδος' (1976), η Ξ. Καλογεροπούλου στην 'Παιδική Σκηνή' (1972), ο Δ. Ποταμίτης στο 'Θέατρο Έρευνας' (1973), ο Θ. Παπαγεωργίου στο 'Θέατρο Στοά' (1976) και άλλοι καλλιτεχνικά και επιστημονικά αξιόπιστοι δημιουργοί (Παπαδόπουλος, 2010).

Τα επιστημονικά, καλλιτεχνικά και κοινωνικά δεδομένα, που αναφέρθηκαν παραπάνω, επηρεάζουν, έστω και με καθυστέρηση, την ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα και η Θεατρική Αγωγή εντάσσεται στο Α.Π. της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης το 1990 (Π.Δ. 132/10.4.1990). Έτσι, το ελληνικό σχολείο αποκτά καταστατικό πλαίσιο για αξιοποίηση της παιδαγωγικής και διδακτικής του θεάτρου και δικαιώνεται η εδώ και δεκαετίες πίστη παιδαγωγών και καλλιτεχνών στην παιδευτική και αισθητική αξία του θεάτρου στην εκπαίδευση, κατά την οποία το θέατρο πρέπει να αποτελεί μέσο παιδείας και εργαλείο μάθησης και να μην περιορίζεται στα σκετς και στις επετειακές θεατρικές παραστάσεις. Συγκεκριμένα, αυτό που ονομάζουμε σήμερα 'Θεατρική Αγωγή' αξιοποιεί τις εξελίξεις στις επιστήμες της αγωγής (Παπαδόπουλος 2014, Γραμματάς, 2017 Μουδατσάκης, 1994), τις κοινωνικές επιστήμες, την ερευνητική εμπειρία του σύγχρονου θεάτρου (Μπακονικόλα, 2002) και τη θεατροπαιδαγωγική και ευρύτερη καλλιτεχνική δράση φορέων και κινημάτων.

Μετά την έκδοση του Προεδρικού Διατάγματος του 1990, εκπονείται το βιβλίο με τίτλο 'Θεατρική Αγωγή: Βιβλίο για το δάσκαλο' (1993)³, το οποίο εστιάζει στο θεατρικό παιχνίδι και τη δραματοποίηση, ενώ το 1998 εκπονείται το βιβλίο με τίτλο 'Στοιχεία θεατρολογίας: Α' Ενιαίο Λυκείου' (1998)⁴. Μετά από παρέλευση μίας δεκαετίας, το 2003 εισάγεται το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (Α.Π.Σ.) (ΦΕΚ 303/ τ.Β'/13.3.2003)⁵, ενώ το 2006 εκπονείται νέο βιβλίο με τίτλο: 'Θεατρική Αγωγή Ε' και Στ' Δημοτικού', με το αντίστοιχο Βιβλίο Δασκάλου⁶. Μια νέα προσπάθεια, με έμφαση στη 'συνάντηση' όλων των τεχνών, συμπεριλαμβανομένων των οπτικοακουστικών τεχνών και του χορού, η οποία ωστόσο δεν τελεσφόρησε, αφορά σε εκπόνηση έργου του 2011, που όμως δεν απέκτησε τον επίσημο χαρακτήρα Προγράμματος Σπουδών σε σχετικό ΦΕΚ, καθώς επίσης η αντίστοιχη προσπάθεια του 2016, για σύνταξη προδιαγραφών βιβλίων, για τα καλλιτεχνικά σχολεία⁷.

Το γνωστικό αντικείμενο της Θεατρικής Αγωγής αναβαθμίζεται στο πλαίσιο του νέου ΕΣΠΑ 2014-2020/Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 'Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού. Εκπαίδευση και δια βίου μάθηση 2014-2020' που συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση⁸.

2. Πρόγραμμα Σπουδών Θεατρικής Αγωγής και Οδηγός Εκπαιδευτικού

Το ισχύον Πρόγραμμα Σπουδών της Θεατρικής Αγωγής Δημοτικού (2021/ΦΕΚ 614 Β_09.02.2023)⁹ εισάγει παραμέτρους διδακτικής και ερευνητικής μεθοδολογίας, τις οποίες, ως θεωρητικό πλαίσιο, τις συνδέει με τα προσδοκώμενα αποτελέσματα και τις ενδεικτικές δραστηριότητες των μαθητών/τριών, ενώ οι τελευταίες, θεμελιωμένες σε εκπαιδευτικούς στόχους, αποκτούν οργανωτική (σχεδιαστική, αξιολογική) αποτελεσματικότητα. Ειδικότερα, εισάγονται και αναλύονται θεατροπαιδαγωγικές - διδακτικές μέθοδοι και τεχνικές, στο πλαίσιο των οποίων οι δραστηριότητες εντάσσονται σε ένα οργανωμένο με επιστημονική και διδακτική λειτουργικότητα και εγκυρότητα, ενώ δίνεται έμφαση στην ερευνητική αντίληψη των εκπαιδευτικών υπό το πρίσμα της έρευνας πεδίου.

Στο πλαίσιο του ισχύοντος Προγράμματος Σπουδών Θεατρικής Αγωγής Δημοτικού, συντάχθηκε ο Οδηγός Εκπαιδευτικού (2022)¹⁰, ο οποίος στο εφαρμοστικό επίπεδο, με τη θεωρητική, ερευνητική και την εργαστηριακή του θεμελίωση, ενισχύει το πνεύμα και την επιστημονική και καλλιτεχνική του στόχευση. Τόσο το Πρόγραμμα Σπουδών, όσο και ο Οδηγός Εκπαιδευτικού συνιστούν το καταστατικό, θεωρητικό και πραξιακό πλαίσιο, που δεσμεύει τον/την εκπαιδευτικό Θεατρικής Αγωγής σε μεθοδολογικά,

³ Κουρετζής, Λ. & Άλκισις (1993). *Θεατρική Αγωγή 1: Βιβλίο για το δάσκαλο*. Αθήνα: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, ΟΕΔΒ.

⁴ Γραμματάς, Θ., Μουδατσάκης, Τ., Τζαμαργιάς, Π. & Δερμιτζάκης, Χ. (1998). *Στοιχεία θεατρολογίας. Α' Ενιαίο Λυκείου, Βιβλίο μαθητή*. Αθήνα: ΟΕΔΒ.

⁵ Βλ. επίσης: Ορισμός Προγραμμάτων Σπουδών, ωραρίου λειτουργίας και ωρολογίου προγράμματος Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου (ΦΕΚ 1471/Β'/22.11.2002).

⁶ Μουγιακάκος, Π., Μώρου, Α., Παπαδημούλης, Χ. & Φραγκή, Μ. (2006). *Θεατρική Αγωγή Ε' και Στ' Δημοτικού*. Αθήνα: ΟΕΔΒ. Μουγιακάκος, Π., Μώρου, Α., Παπαδημούλης, Χ. & Φραγκή, Μ. (2006). *Θεατρική Αγωγή Ε' και Στ' Δημοτικού*. Αθήνα: ΟΕΔΒ. Μουγιακάκος, Π., Μώρου, Α., Παπαδημούλης, Χ. & Φραγκή, Μ. (2006). *Θεατρική Αγωγή Ε' και Στ' Δημοτικού*. Αθήνα: ΟΕΔΒ. Βλ. επίσης: Κακουδάκη, Τ. & Απέργη, Π. (2008). *Θέατρο - Θεατρική Παιδεία*. Σειρά: Πολιτισμός - Τέχνες. Διαχείριση ελεύθερου χρόνου. ΥΠΕΠΘ, Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων, Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων.

⁷ Βλ. σχετικά: α. 'Πρόγραμμα Σπουδών για τη Θεατρική Παιδεία' [Στο Πλαίσιο των δραστηριοτήτων Αισθητικής Αγωγής για όλες τις βαθμίδες της Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης / συντ. Μ. Θεοδωρίδης]. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Υπουργείο Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων. Γραμματάς, Θ., Λενακάκης, Α., Μπεκιάρης, Γ., Τζαμαργιάς, Π., Φραγκή, Μ., & Χολέβα, Α. (2011). *Νέα Προγράμματα Σπουδών*. Επιστημονικό Πεδίο: Πολιτισμός και Τέχνες στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. β. Οδηγός εκπαιδευτικού για το θέατρο [Στο Πλαίσιο των δραστηριοτήτων Αισθητικής Παιδείας για όλες τις βαθμίδες της Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης]. 'ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα) - Νέο Πρόγραμμα Σπουδών. Οριζόντια Πράξη' MIS: 295450. Επίσης: Μπεκιάρης, Γ. & Τζαμαργιάς, Π. (2011). *Οδηγός Εκπαιδευτικού για το θέατρο. Επιστημονικό Πεδίο: Πολιτισμός και Τέχνες στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. γ. Πράξη: 'ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα) - Νέο Πρόγραμμα Σπουδών' στους Άξονες Προτεραιότητας 1,2,3. Οριζόντια Πράξη, Υποέργο 1: 'Εκπόνηση Προγραμμάτων Σπουδών Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης', Πρόταση Β'.

⁸ Το έργο περιλαμβάνει τις Πράξεις (εποπτεία: Σ. Παπαδόπουλος): 'Αναβάθμιση των Προγραμμάτων Σπουδών και δημιουργία Εκπαιδευτικού Υλικού Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης' Κωδ. ΟΠΣ (MIS): 5035542. Ειδικότερα: Πρόγραμμα Σπουδών της Θεατρικής Αγωγής Δημοτικού (2021 /ΦΕΚ 614 Β' /09.02.2023) και Οδηγός Εκπαιδευτικού της Θεατρικής Αγωγής Δημοτικού (2022 / 2^η έκδοση), Σύνταξη Τεχνικών Προδιαγραφών Εκπόνησης Εκπαιδευτικού Πακέτου για υπάρχοντα Προγράμματα Σπουδών, 'Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα Προγράμματα Σπουδών και το εκπαιδευτικό υλικό Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης' Κωδ. ΟΠΣ (MIS): 5035543. Ειδικότερα: Επιμόρφωση Επιμορφωτών [2021-2022 και 2022-2023] με τη μέθοδο εξ αποστάσεως επιμόρφωσης την μεικτής μορφής, Πιλοτική Εφαρμογή [2021-2022 και 2022-2023] του Προγράμματος Σπουδών (Θεατρική Αγωγή [Δημοτικό]) στο πλαίσιο της Πράξης 'Αναβάθμιση των Προγραμμάτων Σπουδών και δημιουργία Εκπαιδευτικού Υλικού Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης' με κωδικό ΟΠΣ (MIS) 5035542, Μετασχηματισμός Επιμορφωτικού Υλικού σε μαζικό ανοικτό διαδικτυακό μάθημα (MOOC), για το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών Θεατρικής Αγωγής (Δημοτικό).

⁹ Παπαδόπουλος, Σ., Παπακόστα, Α., Τζαμαργιάς, Π. [Επόπτης & Εκπονητές] (2022). *Οδηγός Εκπαιδευτικού. Θεατρική Αγωγή Δημοτικού*. Αθήνα: Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. (2^η έκδοση). MIS: 5035542 (σσ. 324).

¹⁰ Παπαδόπουλος, Σ., Παπακόστα, Α., Τζαμαργιάς, Π. [Επόπτης & Εκπονητές] (2021[2023]). *Πρόγραμμα Σπουδών Θεατρικής Αγωγής Δημοτικού*. Αθήνα: Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. MIS: 5035542 (σσ. 42).

ερευνητικά και ευρύτερα διδακτικά ζητήματα και ταυτόχρονα τον/την απελευθερώνει, καθώς του/της επιτρέπει να κατανοεί τις εξελίξεις στον χώρο της Παιδαγωγικής του Θεάτρου, προκειμένου να μελετά δια βίου και να ασκεί στο σχολείο το γνωστικό του/της αντικείμενο, με επαγγελματική ειδημοσύνη και αποτελεσματικότητα.

3. Θεατρική Αγωγή: Θεατρικές Μέθοδοι και Τεχνικές

Το Θεατρικό Παιχνίδι, η κλασική και η Διερευνητική Δραματοποίηση (inquiry drama) είναι οι βασικές μέθοδοι διδασκαλίας, στο πλαίσιο διδακτικής μεθοδολογίας του μαθήματος της Θεατρικής Αγωγής του Δημοτικού, σύμφωνα με το ισχύον Πρόγραμμα Σπουδών (2021/ΦΕΚ 614 Β΄_09.02.2023).

Οι παραπάνω διδακτικές μέθοδοι οργανώνονται (σχεδιασμός, διεξαγωγή, αξιολόγηση) για την ανάπτυξη του μαθήματος, με τη χρήση κατάλληλων:

α. Τεχνικών Εμπύκωσης στο Θεατρικό Παιχνίδι,

β. Θεατρικών Τεχνικών στη Διερευνητική Δραματοποίηση.

Συνδυαστικά, κατά περίπτωση, με βάση το κριτήριο της καταλληλότητας, οι τεχνικές μπορούν να χρησιμοποιούνται σε καθεμιά από τις διδακτικές μεθόδους (βλ. Οδηγό Εκπαιδευτικού). Επίσης, το Θεατρικό Παιχνίδι και η Διερευνητική Δραματοποίηση μπορούν να ενισχύονται από άλλες θεατροπαιδαγωγικές προσεγγίσεις: α. μεθόδους / τεχνικές (π.χ. Μανδύας του Ειδικού) και β. εμπειρικές πρακτικές, ακόμα και αν αυτές δεν αποτελούν μεθόδους, λόγω του ότι δεν έχουν ερευνητικά σταθμιστεί και, επομένως, δεν έχουν παραγάγει επιστημονικά αποτελέσματα.

Το Θεατρικό Παιχνίδι και η Διερευνητική Δραματοποίηση, μέσω χρήσης των κατάλληλων τεχνικών, βελτιώνουν το ψυχοκοινωνικό και μαθησιακό περιβάλλον του μαθήματος. Με την αξιοποίησή τους, αναδεικνύονται θεμελιώδεις αρχές και αξίες και ενδυναμώνονται δεξιότητες ζωής. Συγκεκριμένα: οργανωτικές, συνεργατικές, επικοινωνιακές, γλωσσικές-διαλογικές, δημιουργικές, διερευνητικές, δραματικές, αξιολογικές-στοχαστικές και μεταγνωστικές δεξιότητες.

Όσον αφορά τις εμπειρικές πρακτικές, αυτές είναι ανάγκη: α. να μη χρησιμοποιούνται αυτόνομα, αλλά να λειτουργούν βοηθητικά και να εντάσσονται απαραίτητα στα συγκεκριμένα στάδια/φάσεις ανάπτυξης τόσο του Θεατρικού Παιχνιδιού, όσο και της Διερευνητικής Δραματοποίησης, β. να διασφαλίζουν το απαραίτητο επιστημονικό υπόβαθρο και την αναγκαία αισθητική και καλλιτεχνική επάρκεια, με στόχο την –κατ’ απόλυτη προτεραιότητα– αναπτυξιακή και μαθησιακή ωφελιμότητα.

4. Διδακτική Μεθοδολογία : Θεατρικό Παιχνίδι και Διερευνητική Δραματοποίηση

4.1. Θεατρικό Παιχνίδι

Το Θεατρικό Παιχνίδι αποτελεί την πρώτη παιγνιώδη, βιωματική και ψυχοκοινωνική θεατρική εμπειρία των παιδιών (Smilansky, 1968). Η βάση του είναι το αυθόρμητο κοινωνικό και δραματικό παιχνίδι (Moreno, 1946· Slade, 1958, 1968), που παίζουν τα μικρά παιδιά δίχως την παρουσία κάποιου ενήλικα, στο δωμάτιό τους, στην αυλή του σπιτιού τους, στο πεζοδρόμιο, στην είσοδο της πολυκατοικίας, κι όλα αυτά, πριν ακόμα από τη φοίτησή τους στο νηπιαγωγείο. Από αυτήν την άποψη, το Θεατρικό Παιχνίδι βασίζεται στον αυτοσχεδιασμό με τα αισθητήρια και το σώμα, στην αυθόρμητη λεκτική έκφραση και επικοινωνία, στη δημιουργία και αναδημιουργία ρόλων και καταστάσεων (Παπαδόπουλος, 1998).

Η Παιδαγωγική του Θεάτρου, εκτιμώντας τη σημασία της προϋπάρχουσας εμπειρίας των μικρών παιδιών στο αβίαστο και αυθόρμητο, δικό τους φυσικό παιχνίδι, προτείνει την θεατροπαιδαγωγική προσέγγιση του Θεατρικού Παιχνιδιού, τόσο ως κοινωνικοποιητική διαδικασία (Papadopoulou, Papadopoulos, & Maroudas, 2017), όσο και ως διδακτική μέθοδο (Koste, 1978· Κουρετζής, 1991· Τσιάρας, 2016). Στην εκπαίδευση, ως Θεατρικό Παιχνίδι εννοούμε εκείνη την ψυχοπαιδαγωγική, δραματική - διδακτική μέθοδο, που οργανώνεται ως ενιαίο διανθρώπινο και αυτοσχέδιο μυθοπλαστικό περιβάλλον και αναπτύσσεται στις παρακάτω τέσσερις φάσεις: α) Απελευθέρωση και δημιουργία ομάδας, β) Αναδημιουργία ρόλων/καταστάσεων, γ) Σκηνική αυτοσχέδια δράση, δ) Αποτίμηση εργαστηρίου (Παπαδόπουλος, 2010).

α) Απελευθέρωση και δημιουργία ομάδας

Αποτελεί την πρώτη φάση της εμπλοκής των παιδιών στη δράση. Αναπτύσσεται μέσω ψυχοκοινωνικών, ψυχοκινητικών και δραματικών δραστηριοτήτων (παιχνίδια και ασκήσεις), οι οποίες, ενώ εντάσσονται στην ατμόσφαιρα και στο εννοιολογικό στίγμα (ψυχοπαιδαγωγικό, κοινωνικό και δραματικό) του θεματικού θεατρικού αυτοσχεδιασμού που θα ακολουθήσει, είναι αυτονομημένες από αυτόν, καθώς κανείς (ούτε και ο/η εκπαιδευτικός Θεατρικής Αγωγής) δεν γνωρίζει τον τρόπο εξέλιξης της δράσης της επόμενης φάσης. Οι δραστηριότητες της α΄ φάσης στοχεύουν στην έκφραση και την επικοινωνία στην ομάδα και ειδικότερα: α. στην καλλιέργεια κλίματος αποδοχής και ασφάλειας, μέσα από παιχνίδια και ασκήσεις γνωριμίας, χαλάρωσης και εμπιστοσύνης, β. στην εξάσκηση της αυτοέκφρασης και της έκφρασης, μέσω των αισθητηρίων, της σωματικής, λεκτικής και δραματικής έκφρασης, προκειμένου να αναπτυχθούν οι κατάλληλες δεξιότητες και να αποκτήσουν τα παιδιά την επικοινωνιακή, ψυχοκοινωνική και δραματική ικανότητα, που απαιτείται στη δεύτερη και τρίτη φάση.

Είναι ανάγκη να τονιστεί ότι στην α΄ φάση οι σκηνικές αναπαραστάσεις και μεταμορφώσεις, που συνδέονται με τη δημιουργία των πρώτων ρόλων που αναλαμβάνουν τα παιδιά, στο πλαίσιο των παιχνιδιών σωματικής έκφρασης και μεταμόρφωσης, αποτελούν ένα είδος ‘προ-ρόλου’, από την άποψη ότι δεν έχει αναπτυχθεί το αναγκαίο μυθοπλαστικό περιβάλλον, μέσα στο οποίο, ως θεατρικοί ρόλοι, να δράσουν με πλήρη ανάπτυξη της συμπεριφοράς τους, στις ποικίλες καταστάσεις.

ι. ψυχοκοινωνικές δραστηριότητες

Με αυτές επιδιώκεται η οικοδόμηση διανθρώπινων δεσμών και, επομένως, η δημιουργία ομάδας (παιχνίδια και ασκήσεις γνωριμίας και εμπιστοσύνης).

ii. ψυχοκινητικές δραστηριότητες

Καλλιεργούν σωματικές, κινητικές και εκφραστικές δεξιότητες (παιχνίδια και ασκήσεις σωματικής κίνησης και έκφρασης, χαλάρωσης, παρατηρητικότητας και συγκέντρωσης της προσοχής, ρυθμικά και λεκτικά παιχνίδια).

iii. δραματικές δραστηριότητες

Εξοικειώνουν τους συμμετέχοντες με την ανάληψη του θεατρικού ρόλου (παιχνίδια και ασκήσεις μεταμορφώσεων και αυτοσχεδιασμοί).

β) Αναδημιουργία ρόλων και καταστάσεων

Είναι η φάση κατά την οποία οικοδομείται και διαρκώς επικοδομείται ή ακόμα και αναδομείται το αυτοσχέδιο μυθοπλαστικό περιβάλλον (ρόλοι, καταστάσεις και θέματα). Ήδη, κατά την προηγούμενη φάση, έχοντας εξοικειώσει τα παιδιά με τις ικανότητες των θεατρικών ρόλων, που εκτιμά ότι θα αναληφθούν, ο/η εκπαιδευτικός, με την αφήγηση ή τις οδηγίες του δημιουργεί πρόσφορες συνθήκες για ανάπτυξη φαντασιακών περιβαλλόντων δράσης και στοχασμού. Έτσι, πολύ συχνά, είτε σε ρόλο αφηγητή/ιστορητή, είτε εκτός ρόλου, καλεί την ολομέλεια να χωριστεί σε μικρό αριθμό ομάδων ρόλων (2-3) και να αναπτύξει τον αυτοσχεδιασμό. Αυτός μπορεί να οδηγηθεί σε επιμέρους θεματικούς αυτοσχεδιασμούς, ανάλογα με τις ψυχοσυναισθηματικές ανάγκες των παιδιών, οι οποίες εκδηλώνονται με τρόπο άμεσο και αυθόρμητο. Άλλοτε, πάλι, κυριαρχούν σύντομοι σωματικοί ή και λεκτικοί αυτοσχεδιασμοί, σε ζευγάρια ή σε μικρές ομάδες των 4-6 παιδιών, αλλά και με όλη την ομάδα. Κατά τη διάρκεια των αυτοσχεδιασμών, μπορεί να αλλάζουν με τρόπο αυθόρμητο τόσο τους θεατρικούς ρόλους, όσο και τις μυθοπλαστικές καταστάσεις που δημιουργούν. Οχι σπάνια, εξαιτίας και χάριν ποικίλων ψυχογενών ή δραματικών παραγόντων, μπορεί να αλλάξουν ακόμα και το βασικό θέμα. Αυτό καταδεικνύει ότι η β' φάση του θεατρικού παιχνιδιού μπορεί να είναι τόσο δημιουργική, που να φτάνει στα όρια της ανατροπής ακόμα και του αρχικού δραματικού περιβάλλοντος, ακριβώς επειδή τα παιδιά αυθόρμητα επαναπροσδιορίζουν το παιχνίδι τους συνολικά. Ο/Η εκπαιδευτικός οφείλει με τρόπο παιδαγωγικά ανώδυνο και θεατρικά αυτοσχέδιο και ευφυή να ανταποκρίνεται στη δημιουργικότητα και την ανατρεπτική συχνά διάθεση όλης της ομάδας ή και ορισμένων μελών της, διατηρώντας, ωστόσο, την ισορροπία των σχέσεων των ρόλων και τη ροή της δράσης.

Με την ολοκλήρωση της β' φάσης μπορεί να πραγματοποιείται μια αναγκαία πρώτη, διαμορφωτικού χαρακτήρα συζήτηση εκτός ρόλου στην ομάδα, σχετικά με όσα βίωσαν και αναπαράστησαν τα παιδιά, που αφορούν τόσο ζητήματα διαχείρισης του ψυχοκοινωνικού πλαισίου της ομάδας, όσο και ζητήματα που αφορούν τη δραματική τους εμπειρία. Όλα τα παραπάνω λειτουργούν ανατροφοδοτικά για την ανάπτυξη της γ' φάσης.

γ) Σκηνική αυτοσχέδια δράση

Οι θεατρικοί αυτοσχεδιασμοί της δεύτερης φάσης –μετά τη συζήτηση που προηγήθηκε– σταθεροποιούνται και παρουσιάζονται με μορφή σκηνικής δράσης, με την παρουσία κοινού. Έτσι, διαδοχικά, κάθε υποομάδα μπορεί να παρουσιάσει τη δράση της στις άλλες που παρακολουθούν, σε ρόλο ακροατηρίου, τη δημιουργία του. Άλλες πάλι φορές, όλη η ομάδα παρουσιάζει τη σκηνική της δημιουργία σε ευρύτερο κοινό.

δ) Αποτίμηση του εργαστηρίου

Τα παιδιά αξιολογούν το βιωματικό εργαστήριο, αναδημιουργώντας προγενέστερες δράσεις, δίνοντάς τους νέες μορφές (διαθεματικά περιβάλλοντα, διακειμενικές συνθέσεις, άλλες τέχνες) και σχήματα (κύκλος της ομάδας). Έτσι, οι αυτοσχεδιασμοί μπορούν να αναμορφώνονται σε εικαστικές, μουσικές και άλλες καλλιτεχνικές και ψηφιακές απεικονίσεις, σε στοχαστικά ημερολόγια, ποιητικές συνθέσεις και άλλα γραπτά κείμενα, καθώς και σε διαλογικές συζητήσεις, αναστοχαστικούς μονολόγους κλπ.

Πίνακας 1

ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ
α. Απελευθέρωση και δημιουργία ομάδας
β. Αναδημιουργία ρόλων και καταστάσεων
γ. Σκηνική αυτοσχέδια δράση
δ. Αποτίμηση του εργαστηρίου
© Παπαδόπουλος Σ. 2010

4.2. Διερευνητική Δραματοποίηση¹¹

Η κλασική μορφή Δραματοποίησης συνιστά τη μεταγραφή μη θεατρικού κειμένου σε θεατρικό και τη μετέπειτα σκηνική του απεικόνιση (Pavis, 1998:122, 2006). Με τον μετασχηματιστικό της χαρακτήρα, επιτρέπει στους συμμετέχοντες να εμπλέκονται σε εργαστήρια θεατρικής γραφής, όπου αναδομούν το προϋπάρχον γραπτό κείμενο, μέσω διερεύνησης των κωδικών του δράματος (χαρακτήρες, πλοκή, δράση, συγκρούσεις, χώρος, χρόνος). Η αναμορφωτική της λειτουργία συνεχίζεται με τη δημιουργία σκηνικής σύνθεσης και ολοκληρώνεται με τον διάλογο ανάμεσα στα παιδιά, ως συντελεστές της παρουσίασης/παράστασης και τους θεατές.

Η ανάγκη διερεύνησης του θεατρικού λόγου και της σκηνικής του απεικόνισης μάς οδηγεί αφενός στην υιοθέτηση προσεγγίσεων, τις οποίες εισήγαγαν με την έρευνά τους μεγάλοι αναμορφωτές του θεάτρου, αφετέρου στην αναμόρφωσή τους με βάση τις

¹¹ Ο όρος «Διερευνητική Δραματοποίηση» για την εν λόγω Μέθοδο διαμορφώθηκε με βάση τις αρχές της διδακτικής μεθοδολογίας, των επιστημών αγωγής και των σύγχρονων παραδοχών των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών, ενώ για την αγγλική του απόδοση επιλέχθηκε ο όρος «Inquiry Drama Method» (2004), ο οποίος αναφέρεται στην έννοια της εν θεάτω διερεύνησης (Παπαδόπουλος, 2007, 2010, 2021 -βλ. επίσης τον Πίνακα 1 στην παρούσα εργασία). Σημειώνουμε, επιπλέον, ότι ο όρος 'Drama' μπορεί να αποδίδεται ως 'δραματική διερεύνηση' (βλ. επίσης τον Πίνακα 1).

παραδοχές των σύγχρονων ψυχοπαιδαγωγικών, κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών (Courtney, 1974, 1994· Rosenberg, Castellano, Chrein, & Pinciotti, 1982· Kase-Polisini, 1985· Wright, 2006). Επίσης, οι σημερινές ανάγκες παιδιών, αλλά και ενηλίκων, εκπαιδευτικών, καλλιτεχνών και επαγγελματιών, για τους οποίους η έκφραση και η διαλογική επικοινωνία αποτελεί δομικό εργαλείο της δουλειάς τους, απαιτούν την προσαρμογή της εκπαίδευσης και επιμόρφωσής τους στα νέα επιστημολογικά, επιστημονικά και καλλιτεχνικά δεδομένα (Παπαδόπουλος, 2021b).

Προς αυτήν την κατεύθυνση, τα τελευταία χρόνια, διαπιστώνουμε την αναγκαιότητα μιας διερευνητικής θεατρικής μεθόδου με ψυχοπαιδαγωγική στόχευση (Guss, 2005· Shiao-You, 2006), στο πλαίσιο του Προγράμματος Σπουδών (Somers, 1994), που θα διακρίνεται για τον εμπνηχτικό, διαδραστικό, γλωσσικό και αναστοχαστικό χαρακτήρα της (Way, 1968· Bolton, 1979· Wagner, 1979, 1998· Johnson, & O'Neill, 1984· Koste, 1985· Bailin, 1998). Έτσι, η κλασική μορφή της δραματοποίησης ενισχύεται με τη μέθοδο της Διερευνητικής Δραματοποίησης (Inquiry Drama Method / Παπαδόπουλος, 2007, 2010, 2021· Papadopoulos, Karagianni, Filippoupoliti, 2022), η οποία εστιάζει στον άνθρωπο που δρα και αναστοχάζεται μέσα στην κοινωνικοπολιτική πραγματικότητα (Παπαδόπουλος, 2022).

Η κλασική Δραματοποίηση μπορεί να αποτελεί λειτουργικό μέρος της Διερευνητικής Δραματοποίησης, καθώς:

α. ως μεταγραφή σε θεατρικό κείμενο, εντάσσεται στο τρίτο στάδιο της Διερευνητικής Δραματοποίησης, με την αξιοποίηση του Εργαστηρίου Θεατρικής Γραφής, β. ως σκηνική παρουσίαση εντάσσεται στο τέταρτο στάδιο της Διερευνητικής Δραματοποίησης, με την έμφαση να δίνεται στην παρουσίαση (presenting) των καταστάσεων που διερευνήθηκαν και όχι στην μεθοδικά οργανωμένη θεατρική παράσταση (performing).

Σημειώνεται ότι η ικανότητα των παιδιών να συμμετέχουν ενεργά στη θεατρική παράσταση, προϋποθέτει τη λειτουργία ψυχοδιανοητικών μηχανισμών, που τους επιτρέπουν να μπαίνουν στη θέση των θεατών, πραγματικότητα που πολύ συχνά δεν είναι εφικτή στα παιδιά σχολικής ηλικίας (Kempfe & Ashwell, 2000). Η διερεύνηση μπορεί να ξεκινά με ένα οποιαδήποτε μορφής κείμενο (λογοτεχνικό, χρηστικό κλπ.), ερέθισμα (οπτικό, ηχητικό, ψηφιακό, αντικείμενο κλπ.) ή σκηνική παρουσία του/της εκπαιδευτικού σε θεατρικό ρόλο (αυτοσχεδιασμός, αφήγηση κλπ.). Κατόπιν, με την αξιοποίηση κατάλληλων στοιχείων του θεάτρου (δραματικό περιβάλλον, ρόλος, εστιακό κέντρο, η επί σκηνής δραματική ένταση, χρόνος, χώρος, εκφραστικά μέσα, σύμβολα) (O'Toole, 1992) και θεατρικών τεχνικών (Neelands, 1990· Morgan, & Saxton, 1987), αναπτύσσεται η σκηνική διερεύνηση της συμπεριφοράς των ρόλων και των καταστάσεων (Neelands, 1984, 1992), όπου τα παιδιά ερευνούν τα επίμαχα στιγμιότυπα, μέσα από την κατανόηση της θέσης του άλλου (Αλκισις, 2008) και από ποικίλες οπτικές γωνίες (Bolton, & Heathcote, 1999).

Στάδια ανάπτυξης¹²

Για την ανάπτυξη της μεθόδου απαιτείται: α. καλλιέργεια πίστης των συμμετεχόντων στους ρόλους, β. επιλογή του εστιακού κέντρου για τη διερεύνηση της ιστορίας, γ. δημιουργία της απαραίτητης δραματικής έντασης, δ. καθιέρωση χωροχρονικών συνθηκών, ε. αξιοποίηση των εκφραστικών μέσων (σώμα, φωνή, λόγο) και των συμβόλων (O'Toole & Haseman, 1984).

Οι παραπάνω προϋποθέσεις μπορούν να πραγματοποιούνται με την επιλογή κατάλληλων θεατρικών τεχνικών (Kempfe & Ashwell, 2000) και τεχνικών ερώτησης (Dillon, 1990). Η δραματοποίηση μπορεί να αποκτά ερευνητικό χαρακτήρα. Προς αυτήν την κατεύθυνση συμβάλλει η μέθοδος Project και, ειδικότερα, η θεατρική μέθοδος Project 'Μανδύας του Ειδικού' (Heathcote & Herbert, 1985) (Παπαδόπουλος, 2009· Papadopoulos & Kosma, 2018).

Τα στάδια είναι τα ακόλουθα:

Δημιουργία ατμόσφαιρας ομάδας

Όπως στο Θεατρικό Παιχνίδι, έτσι και στη Διερευνητική Δραματοποίηση, στο εισαγωγικό στάδιο, αναπτύσσονται ψυχοκοινωνικές, ψυχοκινητικές και δραματικές δραστηριότητες, δηλαδή παιχνίδια και ασκήσεις τόσο για την καλλιέργεια κλίματος αποδοχής, εμπιστοσύνης και ασφάλειας, όσο και μέσω των αισθητηρίων, της αυτοέκφρασης, της παρατηρητικότητας, της σωματικής και λεκτικής έκφρασης (Papadopoulos & Mamali, 2021) και της επικοινωνίας.

Γνωριμία με το αρχικό περιβάλλον

Η Διερευνητική Δραματοποίηση απαιτεί έναν μύθο, που αποτελεί βάση διερεύνησης των διαστάσεων που θα αναδείξουν τα παιδιά στα επόμενα στάδια (Μουδατσάκης, 2005). Ωστόσο, το αρχικό κείμενο, που στην περίπτωση αυτή θα λειτουργήσει ως προ-κείμενο (O'Neil, 1995), μπορεί να είναι είτε μια δοσμένη ιστορία (αφηγηματικό κείμενο, θεατρικό έργο, τραγούδι, ταινία), που θα παρουσιάσει ο εμπνηχτής, είτε ένα αντικείμενο στον χώρο, που αποτελεί το ερέθισμα, για να αναπτύξει με αυτό έναν αυτοσχεδιασμό. Η εξέλιξη της ιστορίας θα εμπλουτισθεί με τη δημιουργικότητα των παιδιών (Bernstein, 1985), που με την καθοδήγηση του/της εκπαιδευτικού θα ενδυναμώσουν τα στιγμιότυπα που θα προκρίνουν, μιας και τους το επιτρέπει η ανοιχτότητα του αρχικού κειμένου (Παπαδόπουλος, 2007).

Δημιουργία θεατρικού - νέου περιβάλλοντος

>Πρώτες επισημάνσεις για την εξέλιξη της ιστορίας

Μετά την παρουσίαση της ιστορίας, τα παιδιά δημιουργούν το νέο περιβάλλον. Με σύντομο τρόπο προσδιορίζουν τα χωροχρονικά στοιχεία του δοσμένου δραματικού περιβάλλοντος, διατυπώνουν εκτιμήσεις για τους ρόλους, τα κίνητρα και τις μεταξύ τους σχέσεις. Κατόπιν, με την καθοδήγηση του/της εκπαιδευτικού, αξιοποιούν κατάλληλες τεχνικές, εξοικειώνονται με τις δεξιότητες των θεατρικών ρόλων και τις νέες καταστάσεις.

>Διερεύνηση – Στοχασμός σε θεατρικό ρόλο

Δοκιμάζουν νέες φόρμες έκφρασης, χρησιμοποιώντας τα εκφραστικά τους μέσα (σώμα, φωνή, λόγο) και, με τη συστηματική λειτουργία των θεατρικών τεχνικών, εμπλέκονται σε δραστηριότητες σκηνικής δράσης και στοχασμού, για να διερευνήσουν στιγμιότυπα που προτείνει ο/η εκπαιδευτικός ή τα ίδια τα παιδιά. Αυτά τα στιγμιότυπα αποκτούν σκηνική μορφή και υποστηρίζονται με το απαραίτητο ηχητικό, σκηνογραφικό, ενδυματολογικό και ψηφιακό περιβάλλον. Ο στοχασμός πάνω στη δράση επιτρέπει στους/στις μαθητές/τριες να βαθύνουν την κατανόησή τους για το έργο.

¹² Βλ. επίσης τον Πίνακα 2.

>Διαμορφωτική αξιολόγηση I

Αφού ολοκληρωθεί ένα πρώτο επίπεδο θεατρικής διερεύνησης, υπό το πρίσμα της συναντίληψης της διαμορφωτικής αξιολόγησης, αναστοχάζονται πριν διαμορφώσουν το νέο περιβάλλον.

>Διαμόρφωση της ιστορίας

Τα παιδιά συνεχίζουν τη διερεύνηση της ιστορίας, μέσω του εστιακού κέντρου, το οποίο θέτει ο/η εκπαιδευτικός. Αυτό αποτελεί το ειδικό θεματικό και ερμηνευτικό πρίσμα για την εμβάθυνση στη σκηνική διερεύνηση, με τη χρήση κατάλληλων τεχνικών ερώτησης, θεατρικών τεχνικών και, ειδικότερα, τεχνικών δραματικής έντασης.

Σε Εργαστήρι Θεατρικής Γραφής, συγγράφουν τους διαλόγους, αξιοποιώντας τις τεχνικές του δραματικού κειμένου (διάλογος, δράση, πλοκή, κειμενικές τεχνικές δραματικής έντασης, καταστάσεις, χαρακτήρες) και τούς ενσωματώνουν λειτουργικά στους σκηνοκείμενους αυτοσχεδιασμούς, που σταθεροποιούνται διαδοχικά, καθώς οι μαθητές/τριες περνούν από τη δράση στον στοχασμό και από κει στη γραφή και πάλι στη δράση.

>Διαμορφωτική αξιολόγηση II

Πραγματοποιείται μια νέα διαμορφωτικού χαρακτήρα αξιολογική κρίση και αξιολογική αναπαράσταση των καταστάσεων που διερευνήθηκαν, με χρήση θεατρικών τεχνικών ως αξιολογικών.

Σκηνική παρουσίαση νέου δραματικού κειμένου

Το εργαστήριο μπορεί να οδηγηθεί σε σκηνική παρουσίαση και θεατρική παράσταση. Χωρίς απαραίτητη συστηματική προετοιμασία, με τρόπους απλούς και μη χρονοβόρους, τα παιδιά παρουσιάζουν το αποτέλεσμα της έρευνάς τους.

Τελική αξιολόγηση

Πρόκειται για το μεταγνωστικό στάδιο της στοχαστικής αυτοαξιολόγησης. Σε θεατρικό ρόλο και εκτός ρόλου, τα παιδιά αιτιολογούν, επιχειρηματολογούν, σιωπούν, παρατηρούν τη σκηνική μορφή των στιγμιότυπων που δημιούργησαν, αφουγκράζονται το ένα το άλλο. Ξανασκέφτονται τη διαδικασία, αλλά και όσα διερεύνησαν.

Πίνακας 2

Διερευνητική Δραματοποίηση / (Inquiry Drama Method) Στάδια Ανάπτυξης	
1. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑΣ ΟΜΑΔΑΣ	
<ul style="list-style-type: none"> • προσωπική έκφραση (σωματική, φωνητική, λεκτική) • πηγαία διερεύνηση βασικών εννοιών του υπό διερεύνηση θέματος • επικοινωνία στην ομάδα με ποικιλία παιχνιδιών και ασκήσεων (σωματικής έκφρασης, γνωριμίας, παρατήρησης κλπ.) 	
2. ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΧΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	
δάσκαλος σε ρόλο ή εκτός ρόλου – παιδιά εκτός ρόλου	
<ul style="list-style-type: none"> • ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΤΟ ΕΡΓΟ ακρόαση/ανάγνωση λογοτεχνικού-μουσικού έργου, ακρόαση/ανάγνωση στίχων τραγουδιού, ανάγνωση θεατρικού έργου / παρακολούθηση παράστασης θεατρικής, όπερας, χορού, κινηματογραφικού έργου-ντοκιμαντέρ, εικαστικού έργου 	<ul style="list-style-type: none"> • ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΤΟ ΚΙΝΗΤΡΟ - ΕΡΕΘΙΣΜΑ παρακολούθηση/ ακρόαση/ ανάγνωση έννοιας, χρηστικού κειμένου, μαρτυρίας, προφορικής αφήγησης, οπτικού-ηχητικού εικαστικού ερεθίσματος ή συνδυασμού αυτών
3. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΘΕΑΤΡΙΚΟΥ - ΝΕΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
<ul style="list-style-type: none"> • ΠΡΩΤΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ συζήτηση εκτός θεατρικού ρόλου για το δραματικό περιβάλλον • ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ – ΣΤΟΧΑΣΜΟΣ ΣΕ ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΡΟΛΟ αυτοσχέδιες δράσεις - αξιοποίηση θεατρικών τεχνικών / στοχασμός σε ρόλο • ΔΙΑΜΟΡΦΩΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ I αξιολόγηση της δράσης που οδηγεί σε κατανόηση και τροφοδοτεί με νέα δράση (ερωτήσεις, εκδοχές, παρατηρήσεις για το περιεχόμενο και τη διαδικασία) • ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ διαμόρφωση επεισοδίων εκτός ρόλου με ενδιάμεσες αυτοσχέδιες δράσεις, εργαστήρι δημιουργικής γραφής – μεταγραφική αφηγηματικού σε δραματικό • ΔΙΑΜΟΡΦΩΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ II παρουσίαση στην ολομέλεια της ομάδας - ανατροφοδότηση 	
4. ΣΚΗΝΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΝΕΟΥ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ	
απλή, χωρίς ιδιαίτερη προετοιμασία, ή οργανωμένη, ως προς τα σημεία της όψης θεατρική παράσταση / θεατρικό αναλόγιο	
5. ΤΕΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	
αξιολόγηση της δράσης που οδηγεί σε κατανόηση και τροφοδοτεί με νέα δράση	

ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ / (INQUIRY DRAMA METHOD)
1. Δημιουργία ατμόσφαιρας ομάδας
2. Γνωριμία με το αρχικό περιβάλλον
3. Δημιουργία θεατρικού – νέου περιβάλλοντος <i>i. Πρώτες επισημάνσεις για την εξέλιξη του μύθου</i> <i>ii. Διερεύνηση-στοχασμός σε θεατρικό ρόλο</i> <i>iii. Διαμορφωτική αξιολόγηση I</i> <i>iv. Διαμόρφωση της ιστορίας</i> <i>v. Διαμορφωτική αξιολόγηση II</i>
4. Σκηνική παρουσίαση νέου δραματικού κειμένου
5. Τελική αξιολόγηση
© Παπαδόπουλος, Σ.

4.3 Θεατρικές Τεχνικές – Τεχνικές Εμφύχωσης

α) Αισθησιοκινητική δράση – Καθοδηγημένη φαντασία

Οι μαθητές/τριες κινούνται στον χώρο, έχοντας ενεργοποιήσει τα αισθητήριά τους, για να αναπαραστήσουν μια κατάσταση, ανταποκρινόμενοι στις οδηγίες του/της εκπαιδευτικού Θεατρικής Αγωγής, που τους καλεί να τη φανταστούν (Taylor, 1998). Το βίωμα ισχυροποιείται όσο πιο έντονα νιώθουν μέσα τους την εικόνα που αναπαριστούν.

β) Παγωμένη εικόνα

Ακίνητοι σε θεατρικό ρόλο, οι μαθητές/τριες αναπαριστούν μια δραματική κατάσταση σε παγωμένη εικόνα (still image). Αν και σε ακινησία, η εκφραστική δύναμη της σωματικής στάσης και του προσώπου δημιουργεί τις προϋποθέσεις για πολλαπλές αναγνώσεις της αναπαριστώμενης κατάστασης. Ταυτόχρονα, σε συνθήκες σιωπής, ο μη εκφωνούμενος λόγος είναι έντονα παρών και ενισχύει τη στοχαστική διάθεση των παιδιών που, δυνάμει, μπορεί να αναλυθεί σε λεκτική έκφραση όσων συμβαίνουν στη συνειδήσή τους.

γ) Εικόνες από τη ζωή του χαρακτήρα

Οι μαθητές/τριες αναλαμβάνουν έναν ρόλο και δείχνουν στιγμιότυπα από τη ζωή του χαρακτήρα (a day in the life). Αυτά, σε χρονική ακολουθία, αφορούν τρία ή περισσότερα χρονικά σημεία ή περιόδους, με ιδιαίτερη σημασία για τη ζωή του χαρακτήρα.

δ) Ανίχνευση της σκέψης και της κοινωνικής κατάστασης

Αποτελεί συμπληρωματική τεχνική της παγωμένης εικόνας, καθώς η αναπαράσταση νοηματοδοτείται με λόγο σύντομο και περιεκτικό. Έτσι, ενώ οι μαθητές/τριες βρίσκονται σε παγωμένη εικόνα, ο/η εκπαιδευτικός πλησιάζει κάποιο ή όλα τα παιδιά και τους απευθύνει ερωτήματα, προκειμένου να εκφράσουν φωναχτά σκέψεις και συναισθήματά τους (thought tracking). Αυτοί ανταποκρίνονται σε θεατρικό ρόλο. Οι απαντήσεις τους μπορούν να φωτίζουν σημεία τα οποία δεν είναι δυνατό να γίνουν κατανοητά με την παγωμένη εικόνα.

ε) Περίγραμμα του χαρακτήρα

Πάνω σε ένα κομμάτι χαρτί (του μέτρου) ή σε κάποιο παρόμοιας λειτουργικότητας υλικό, τοποθετεί το σώμα του ένα παιδί, ευρισκόμενο σε ρόλο ενός χαρακτήρα. Κάποιος από τους άλλους μαθητές/τριες σχεδιάζει το περίγραμμά του (role in the wall). Κατόπιν, οι μαθητές/τριες εκτός θεατρικού ρόλου (ή και σε ρόλο), έξω από το περίγραμμα, γράφουν ό,τι θέλουν να του πουν, ενώ, μέσα στο περίγραμμα, γράφουν ως ο χαρακτήρας που σκέφτεται για τη ζωή του ή για κάποιο συγκεκριμένο ζήτημα. Ο απεικονιστικός χαρακτήρας της άποψης ‘μέσα στο περίγραμμα’ και ‘έξω από το περίγραμμα’ αποτελεί πρότυπο, για να αναζητηθεί η έννοια της οπτικής γωνίας¹³. Η τεχνική χαρακτηρίζεται για την πληροφοριακή, στοχαστική και ποιητική της δύναμη.

στ) Γραφή και ανάγνωση σε ρόλο

Οι μαθητές/τριες σε θεατρικό ρόλο (writing in role) εμπλέκονται στη γραφή (Booth, 1994, 1996) ποικίλων ειδών κειμένων, μιας και ο λόγος για τον οποίο γράφουν ή εκφράζονται προφορικά, απηχεί την ανάγκη τους ως χαρακτήρων να διατυπώσουν τις σκέψεις ή τα συναισθήματά τους με κατάλληλο ύφος, σχετικά με ένα ζήτημα που τους απασχολεί.

Από αυτήν την άποψη, η τεχνική επιτρέπει να καθιερώσουμε ένα αποτελεσματικό γλωσσικό περιβάλλον. Επομένως, χρειάζεται να δώσουμε έμφαση στη χρήση της γλώσσας στην προφορική ή γραπτή μορφή και, ως εκ τούτου, στην ανάπτυξη της επικοινωνιακής ικανότητας των παιδιών. Να κάνουμε ικανά τα παιδιά να χρησιμοποιούν τον προφορικό και γραπτό λόγο σε κάθε περίπτωση με δημιουργικό και στοχαστικό τρόπο (Papadopoulos, 2018).

ζ) Συλλογικός χαρακτήρας

Οι μαθητές/τριες σε θεατρικό ρόλο δημιουργούν τη συλλογική συνείδηση του χαρακτήρα (collective character). Πρόκειται για έναν χαρακτήρα, που διαμορφώνεται από το σύνολο των διαφορετικών απόψεων των παιδιών.

Σε μια εναλλακτική απόδοση της τεχνικής, ενώ ένα από τα παιδιά αναπαριστά το σώμα του χαρακτήρα, με τις κατάλληλες χειρονομιακές στάσεις (gestus), κάποιος άλλος αναλαμβάνουν τη φωνή του. Η τεχνική μπορεί να διαφοροποιείται ως προς την αρχιτεκτονική δόμησης της εικόνας του χαρακτήρα, ως προς τα σώματα που δείχνουν ή τα παιδιά που μιλούν.

¹³ Το μοντέλο ‘μέσα στο περίγραμμα’ και ‘έξω από το περίγραμμα’, με χρήση του Περιγράμματος του Χαρακτήρα, εισήχθη για πρώτη φορά το 2004, στο πλαίσιο ερευνητικού προγράμματος, για διερεύνηση της οπτικής γωνίας (Παπαδόπουλος, 2004).

η) Μαρτυρία

Πρόκειται για την αφήγηση της προσωπικής μαρτυρίας (giving witness) σχετικά με μια αξιοσημείωτη εμπειρία του χαρακτήρα. Η τεχνική μοιάζει με τη συνέντευξη. Ωστόσο διαφοροποιείται από αυτήν, καθώς στη μαρτυρία δεν ακούμε την ερώτηση, ενώ, αντίθετα, η έμφαση δίνεται στη στοχαστική ανάλυση της βιωμένης μνήμης (π.χ. μπροστά σε ένα εννοούμενο ακροατήριο ή τηλεοπτικό φακό).

θ) Διάδρομος της συνείδησης ή Συμβουλές στον χαρακτήρα - Αντικρουόμενες σκέψεις

Σε μια κρίσιμη για την εξέλιξη της δράσης περίπτωση, κάποιο από τα παιδιά, ως ένας από τους χαρακτήρες που αντιμετωπίζει ένα δίλημμα, περνά μέσα από ένα ανθρώπινο τούνελ, το οποίο δημιουργούν με τα χέρια τους οι άλλοι μαθητές/τριες σε ρόλο. Αυτοί στέκονται όρθιοι σε δύο σειρές, τη μία απέναντι από την άλλη και, ανάλογα με την οδηγία του/της εκπαιδευτικού, μπορεί να αναλαμβάνουν τον ρόλο των αντικρουόμενων σκέψεων (voices in the head) και της συνείδησης του ρόλου (conscience alley), που βρίσκεται σε δίλημμα ή να είναι κάποιοι άλλοι που, σε ρόλο ή εκτός ρόλου, τού δίνουν συμβουλές για το τι πρέπει να κάνει στη δύσκολη αυτή περίπτωση (conflicting advice). Κάθε φορά που ο ρόλος κοιτάζει κάποιον από τους παίκτες, εκείνος του μιλάει ως η φωνή της συνείδησης. Η τεχνική διαθέτει έντονα στοχαστικά και μεταγνωστικά χαρακτηριστικά και, συχνά, οδηγεί στην αλλαγή της συμπεριφοράς του ρόλου.

ι) Καρέκλα των αποκαλύψεων

Κάποιο από τα παιδιά, σε θεατρικό ρόλο, κάθεται μπροστά στην ομάδα των συμμαθητών/τριών, η οποία σε ρόλο ή εκτός ρόλου τού ζητά πληροφορίες, σχετικά με ό,τι χρειάζεται να μάθει για τη ζωή του ή την κατάσταση που διερευνάται. Η τεχνική δεν συνδέεται με την εμπειρία μιας 'ανάκρισης' αλλά, αντίθετα, ο ίδιος ο ρόλος, με τη θέλησή του, επιθυμεί να μοιραστεί πράγματα, ως μια αποκαλυπτική μαρτυρία, που αφορά τη διερευνώμενη κατάσταση. Αν και καθένας από την ομάδα μπορεί να ερωτά ό,τι θέλει, δεν μπορεί να αναπτύσσει διάλογο με τον ερωτώμενο με διαδοχικές ερωταποκρίσεις. Δικαιούται να θέτει αποκλειστικά ένα ερώτημα, ενώ ο ρόλος δικαιούται να απαντά σε ό,τι ο ίδιος θεωρεί σκόπιμο.

ια) Μανδύας του Ειδικού

Ο Μανδύας του Ειδικού (Mantle of the expert) αποτελεί ερευνητική τεχνική που, ανάλογα με τον τρόπο ανάπτυξής της, μπορεί να χαρακτηριστεί μέθοδος ή τεχνική. Τα παιδιά αναλαμβάνουν ρόλους ειδικών, προκειμένου να ερευνήσουν ένα θέμα. Συνεργάζονται για να συλλέξουν δεδομένα σε πραγματικές συνθήκες έρευνας και, κατόπιν, σε υποομάδες έργου, με βάση την εμπειρία της γνώσης που αποκόμισαν, αποφαίνονται με μια ειδική άποψη.

ιβ) Συνέντευξη

Τα παιδιά σε ρόλο δημοσιογράφων προετοιμάζουν και θέτουν ερωτήσεις στον ρόλο, τον οποίο μπορούν διαδοχικά να αναλαμβάνουν περισσότερα παιδιά. Η τεχνική δίνει τη δυνατότητα δημιουργίας ερωτήσεων με την οργάνωση ενός σχετικού εργαστηρίου παραγωγής ερωτημάτων. Έμφαση δίνεται στον στόχο κάθε ερώτησης, στην ένταξη των ερωτήσεων σε θεματικές κατηγορίες και στην καταλληλότητά τους, ανάλογα με την περίπτωση της επικοινωνίας και της κοινωνικής κατάστασης.

ιγ) Αυτοσχεδιασμός

Πρόκειται για την αυτοσχέδια δράση, στην οποία τα παιδιά εμπλέκονται με την πηγαία εκφραστική τους δύναμη. Δεν προαπαιτείται κάποιο θεατρικό κείμενο ή σενάριο. Ωστόσο, κάποια βασικά στοιχεία, σχετικά τόσο με την ταυτότητα και τη σύνολη προσωπικότητα των ρόλων (συμπεριφορά, κίνητρα κλπ.), όσο και με τον χώρο, τον χρόνο και τη γενικότερη κατάσταση είναι απαραίτητα, καθώς επιτρέπουν τη δημιουργία μιας κοινής βάσης για τον αυτοσχεδιασμό των παιδιών. Προς αυτήν την κατεύθυνση χρησιμοποιούνται οι κάρτες ρόλων (βλ. παρακάτω).

Η χρήση ημιδομημένου αυτοσχεδιασμού ενισχύει την επικοινωνιακή ικανότητα των παιδιών που παίρνουν μέρος στον αυτοσχεδιασμό. Για να είναι όμως πλήρης ο παραγόμενος λόγος, δεν αρκεί μια επιφανειακή προσαρμογή του στις περιστάσεις επικοινωνίας. Απαιτείται η χρήση κατάλληλου ύφους και λεξιλογίου και η αξιοποίηση της αλληλοδραστικής (interactive), διαπραγματευτικής και κοινοτικής του δύναμης.

ιδ) Κάρτες ρόλων

Κάθε παιδί, πριν από τον ημιδομημένο αυτοσχεδιασμό, μελετά μια κάρτα, στην οποία είναι γραμμένα στοιχεία, που με πολύ σύντομο τρόπο δίνουν πληροφορίες για τον ρόλο, που πρόκειται να αναλάβει. Η τεχνική διευκολύνει τα παιδιά να γνωρίσουν τη συμπεριφορά του ρόλου και, έτσι, να έλθουν σε επαφή με την ταυτότητά του. Η γνώση στοιχείων, που αφορούν στην καθημερινότητα του ρόλου, στις αντιλήψεις και τις ενέργειές του, μπορεί να συμβάλουν στην εκ μέρους του παιδιού κατανόηση της κατάστασής του. Για παράδειγμα, πριν από την έναρξη του ημιδομημένου αυτοσχεδιασμού ανάμεσα σε δύο ρόλους, η μελέτη των αντίστοιχων δύο καρτών μπορεί να πληροφορήσει τα παιδιά για τις ταυτότητες των ρόλων τους οποίους χρειάζεται να γνωρίζουν καλά, πριν τους αναλάβουν.

ιε) Θέατρο φόρουμ και οπτική γωνία

Αποτελεί προσέγγιση που εισηγήθηκε ο Α. Boal και αφορά τη θεατρική διαπραγμάτευση της κοινωνικοπολιτικής πραγματικότητας. Διαθέτει διαδραστική δύναμη, καθώς επιτρέπει στους θεατές, μετά την παρακολούθηση μιας σκηνικής παρουσίασης, να συμμετέχουν στην εξέλιξη ενός επιχειρηματικού αγώνα και διαζυγισμού ανάμεσα στον πρωταγωνιστή (καταπιεζόμενο) και τον ανταγωνιστή (καταπιεστή) μιας κοινωνικής κατάστασης. Σε ένα κρίσιμο για τη λήψη απόφασης σημείο, ο συντονιστής (τζόκερ), ως διαμεσολαβητής, καλεί όποιον από τους θεατές θελήσει, να δείξει από τη δική του οπτική γωνία τον τρόπο, με τον οποίο κατά την κρίση του πρέπει να αντιδράσει ο πρωταγωνιστής. Η τεχνική έχει ως στόχο να δοθεί η δυνατότητα συνδιαμόρφωσης του περιεχομένου της παράστασης, με βάση την οπτική γωνία του ακροατηρίου, υπέρ του καταπιεζόμενου και των κοινωνικών και πολιτικών του δικαιωμάτων.

ιστ) Παιχνίδι ρόλου

Το Παιχνίδι Ρόλου συμβάλλει στη διαλογική συζήτηση, με στόχο τη δημιουργία ενός διαλόγου για σύγκλιση των αντιθέτων απόψεων, όπου η προτεραιότητα δεν είναι στη ρητορική της επιχειρηματολογίας και της πειθούς αλλά, αντίθετα, η έμφαση δίνεται στη διαλεκτική της συνάντησης, της ενεργητικής ακρόασης και της αρμονίας (Παπαδόπουλος, 2021).

Επιπλέον, αναπτύσσεται μια αυθεντική συνθήκη αλληλοπεριχώρησης, που προωθεί την εφαρμογή μιας ενσυναισθητικής και αλληλοδραστικής ικανότητας, όπου ξεχωριστή προτεραιότητα δίνεται στη δημιουργία συναινετικού λόγου, που διακρίνεται για την κοινωνική του ευθύνη και τη στοχαστική αντιμετώπιση της πραγματικότητας.

ιζ) Δραματοποιημένη αφήγηση

Η δραματοποιημένη αφήγηση (story theatre) ζητά από τα παιδιά να αναπαριστούν αυτοστιγμεί μια ιστορία που αφηγείται ο/η εκπαιδευτικός ή κάποιο παιδί ή ομάδα παιδιών. Η απαιτητικότητα της τεχνικής αφορά την ετοιμότητα για σωματική - κινητική αναπαράσταση.

ιη) Τελετουργία

Η τελετουργία (ceremony) αφορά αναπαραστάσεις τελετών, κατά τις οποίες τα παιδιά εκδηλώνουν αναμενόμενες συμπεριφορές. Τέτοιες τελετές μπορεί να προέρχονται από την κοινωνική, θρησκευτική, εθνική ή και στρατιωτική ζωή, όπως γάμοι, γενέθλια, δικαστικές συνεδρίες, προσευχές, έθιμα, απονομές τίτλων και μεταλλίων, ορκωμοσίες, παρελάσεις, στέψεις κλπ. Η τεχνική αυτή διαθέτει εξαιρετική δύναμη για τη συνειδητοποίηση των παραδόσεων και της ζωής της κοινότητας, ενώ, με τα τυπικά που ακολουθούνται, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να καλλιεργεί τον έλεγχο της δράσης και τον συνακόλουθο στοχασμό.

ιθ) Πινακίδες

Οι πινακίδες, μέσω σύντομου γραπτού λόγου, μάς πληροφορούν για μια κατάσταση, ένα συμβάν, μια συνθήκη, με προσωπικά ή κοινωνικοπολιτικά ζητούμενα. Η απουσία του προφορικού λόγου και η αντικατάστασή του από τον γραπτό δημιουργεί δραματική ένταση και προοικονομεί τη δράση. Οι πινακίδες με τον κριτικό λόγο, όπως τις γνωρίζουμε από το θέατρο του Μπρεχτ, μπορούν στην εποχή μας να λειτουργούν σε ψηφιακή μορφή, με δυνατότητες για παραγωγή επίκαιρων νοημάτων, με διερευνητικά, στοχαστικά και μεταγνωστικά χαρακτηριστικά.

κ) Χορωδιακή απαγγελία

Τα παιδιά, εν χορώ, απαγγέλλουν είδη κειμένων, δίνοντας έμφαση στη θεατρικότητα της κατάστασης, μέσω της εκφοράς του λόγου, της έκφρασης του προσώπου και της σωματικής κίνησης.

κα) Ο εκπαιδευτικός σε θεατρικό ρόλο

Είναι η τεχνική, σύμφωνα με την οποία ο/η εκπαιδευτικός, κατά την εκάστοτε δραματική περίπτωση, αναλαμβάνει ποικίλους ρόλους, που επιτρέπουν τη διευκόλυνση της συλλογικής δράσης. Έτσι, ενώ τα παιδιά δημιουργούν τις δραματικές καταστάσεις, ο/η εκπαιδευτικός αναλαμβάνει ρόλους, που ενισχύουν τη δραματική ένταση, δημιουργώντας εμπόδια, προκαλώντας ανατροπές, προσφέροντας αναπάντεχες λύσεις κλπ. Την ποιότητα του ρόλου του/της εκπαιδευτικού καθορίζει η κοινωνική του θέση (status) (Morgan & Saxton, 1987) σε σχέση προς τους ρόλους των παιδιών. Έτσι, ο ρόλος του/της εκπαιδευτικού μπορεί να έχει:

α) υψηλή κοινωνική θέση

Πρόκειται για ρόλους αρχηγικούς, που διαθέτουν αυθεντία και τους αναλογεί ακέραιη η ευθύνη των αποφάσεών τους. Από τη δύναμή τους συχνά –όταν αυτή δεν πηγάζει από σοφία και δικαιοσύνη– κινδυνεύουν να έρθουν σε αντιπαράθεση με τα δικαιώματα που διεκδικούν οι ρόλοι των παιδιών.

β) ίση κοινωνική θέση

Είναι ρόλοι διαμεσολαβητικοί ή υπαλληλικοί, με ανάθεση έργου από άλλους, που ό,τι πράττουν δεν το έχουν αποφασίσει οι ίδιοι. Επομένως, μπορούν να εμπλέκονται σε διαπραγματευτικές διαδικασίες, να υπόσχονται και να πετυχαίνουν υποστήριξη στα αιτήματα του ρόλου των παιδιών κλπ.

γ) χαμηλή κοινωνική θέση (του αδυνάτου)

Ρόλοι αδυνάτων (φτωχός, αιχμάλωτος, πρόσφυγας, ευάλωτος κλπ.), που αναλαμβάνονται από τον δάσκαλο, φέρνουν τους ρόλους των παιδιών σε θέση ισχύος, συνθήκη που καλλιεργεί την αυτοπεποίθησή τους και τα καλεί να αντιλαμβάνονται την ευθύνη τους για όσα μπορούν να κάνουν.

4.4 Ο εκπαιδευτικός σε ρόλο εμπυχωτή

Με τη φυσική, έμπλη από δημιουργικό οίστρο παρουσία του, ο/η εκπαιδευτικός αναλαμβάνει ρόλο εμπυχωτή, με στόχο να δημιουργεί τις κατάλληλες προϋποθέσεις, ώστε τα παιδιά να συνυπάρχουν ως πρόσωπα (Buber, 1959 · Unamuno, 1993 · Κοσμόπουλος, 1995) στο περιβάλλον της ομάδας και, συγχρόνως, να ενισχύει τη δραματική εμπλοκή τους στη σκηνική διερεύνηση της εκάστοτε ιστορίας. Εμπυχώνει την ομάδα και τους θεατρικούς ρόλους που αναλαμβάνουν τα παιδιά, με βάση τις σύγχρονες ανθρωπιστικές, ψυχοπαιδαγωγικές, αισθητικές και καλλιτεχνικές αντιλήψεις (Ross, 1978, 1982, 1984 · Anderson, 2006) για τη διαπραγμάτευση και αναδιαπραγμάτευση της κοινωνικής πραγματικότητας.

Επιπλέον, ο/η εκπαιδευτικός είναι ανάγκη να εκδηλώνει τον ενθουσιασμό του και να κινητοποιεί τη φαντασία και την ανάληψη ρόλων για την αυτοσχέδια δράση. Ταυτόχρονα, με στοχαστική διάθεση, να είναι σε θέση να σιωπά, χρησιμοποιώντας την εσωτερική του περισυλλογή και αυτοσυγκέντρωση, προκειμένου να δημιουργεί την απαραίτητη και κατάλληλη συγκινησιακή ατμόσφαιρα στοχασμού πάνω στη δράση. Επίσης, απαιτείται διαρκώς να είναι σε ετοιμότητα, για να μπαίνει σε θεατρικό ρόλο, χωρίς, ωστόσο, να επισκιάζει τη δημιουργικότητα και την πρωτοβουλία των παιδιών (Παπαδόπουλος, 2010).

ΜΕΡΟΣ Β' - ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΘΕΑΤΡΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Το βιβλίο της Θεατρικής Αγωγής: αναγκαίες επισημάνσεις

1. Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Ο Εργαστηριακός Οδηγός αποτελεί υποστηρικτικό υλικό, με έμφαση στην διδακτική μεθοδολογία του μαθήματος. Ο/Η εκπαιδευτικός Θεατρικής Αγωγής λαμβάνει υπόψη τη δυναμική της τάξης, το ψυκοινωνικό πλαίσιο της ομάδας, το οικογενειακό προφίλ, την πολιτισμική φυσιογνωμία της τοπικής κοινωνίας και οργανώνει τον σχεδιασμό, ακολουθώντας τη δομή των μαθημάτων και προσαρμόζοντας αντίστοιχα τις δραστηριότητες. Η διατήρηση της δομής επιτρέπει την ύπαρξη ενός λειτουργικού σχεδιασμού του μαθήματος και, συγχρόνως, συνιστά ένα παιδαγωγικό και καλλιτεχνικό περιβάλλον που καλλιεργεί τη δημιουργική ελευθερία του/της εκπαιδευτικού.

Στο πλαίσιο τους μαθήματος προτείνεται η πρόβλεψη του μαπαούλου ή της τσάντας της Θεατρικής Αγωγής. Επίσης, ένα ατομικό και συλλογικό ημερολόγιο ή ένας φάκελος που θα έχει συγκεντρωμένα τα έργα των παιδιών ενισχύει τη συνεκτικότητα μεταξύ των μαθημάτων και αποτυπώνει τη μαθησιακή διαδρομή. Η έναρξη και η λήξη κάθε μαθήματος συνοδεύονται από δραστηριότητες με βάση τον ψυχοπαιδαγωγικό, διδακτικό και καλλιτεχνικό τους σχεδιασμό. Οι τίτλοι σε κάθε μάθημα λειτουργούν ως παράλληλη αφήγηση και μπορούν να αποτελέσουν έναυσμα για τη δημιουργία νέων δραστηριοτήτων.

Το βιβλίο της Θεατρικής Αγωγής αναπτύσσεται σε 12 *Θεματικές Ενότητες* (για εκπαιδευτικό) ή *Μαθήματα* (για μαθητή/τρια) (βλ. πίνακας 3).

Πίνακας 3

Εκπαιδευτικός	Μαθητής/τρια	Εκπαιδευτικός	Μαθητής/τρια
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΒΙΒΛΙΟ & ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΜΑΘΗΤΗ/ΤΡΙΑΣ	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΒΙΒΛΙΟ & ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΜΑΘΗΤΗ/ΤΡΙΑΣ
ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ	ΘΕΜΑΤΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ
Αίσθηση, Αυτοέκφραση, Παιχνίδι.	Αισθάνομαι και εκφράζομαι στο παιχνίδι.	1. Από την αίσθηση στην αυτοέκφραση. 2. Έκφραση στην ομάδα: Σωματική έκφραση και κίνηση.	Μάθημα 1: Αισθάνομαι και εκφράζομαι. Μάθημα 2: Παίζουμε στην ομάδα.
Κοινωνώ τον άλλον- Συναντώ τον εαυτό μου- Μοιράζομαι στην ομάδα.	Με τους φίλους μου στην ομάδα.	1. Επικοινωνία στην ομάδα: Τα πρόσωπα και η συνύπαρξη (ο εαυτός και ο άλλος). 2. Λεκτική έκφραση και επικοινωνία. 3. Αλληλεπίδραση και συλλογική εργασία στην ομάδα.	Μάθημα 3: Τα πρόσωπά μας είναι χαρούμενα πλάι στους άλλους; Μάθημα 4: Μιλούμε στους άλλους. Αυτοί μας προσέχουν; Μάθημα 5: Μπορούμε να συνεργαστούμε στην ομάδα μας;
Ανάγκη, Δίλημμα, Πράττω, Στοχάζομαι/ Ο μύθος ταξιδεύει.	Μπαίνουμε σε ρόλο και κάνουμε κάτι. Μετά σκέφτομαι όσα κάναμε.	1. Τεχνικές εμπνέουσας της ομάδας. 2. Θεατροπαιδαγωγικές- διδακτικές μέθοδοι (Θεατρικό Παιχνίδι, Διερευνητική Δραματοποίηση, Παιχνίδι Ρόλου κ.ά.) 3. Θεατρικές τεχνικές 4. Τεχνικές ερώτησης και σκηνικής διερεύνησης δραματικού περιβάλλοντος	Μάθημα 6: Εμπνυχώνουμε την ομάδα μας. Μάθημα 7: Παίζουμε στο θεατρικό παιχνίδι. Μάθημα 8: Ερευνούμε στη διερευνητική δραματοποίηση. Μάθημα 9: Δοκιμάζουμε θεατρικές τεχνικές. Μάθημα 10: Μαθαίνουμε να ρωτάμε. Μαθαίνουμε να απαντάμε.
Ο λόγος του σώματος- το σώμα του λόγου. Ο κόσμος της υπόκρισης.	Τι κάνουμε για να ζωντανέψουμε μια γραμμένη ιστορία στη σκηνή.	1. Θεατρικές μέθοδοι / προσεγγίσεις 2. Εργαστήρι παραγωγής δραματικού λόγου.	Μάθημα 11: Πώς να φτιάξουμε ένα θεατρικό έργο ή τι υλικά θέλουμε για να κάνουμε ένα έργο στη σκηνή μας; Μάθημα 12: Παίζουμε το έργο που φτιάξαμε στη σκηνή μας.

Οι παραπάνω Θεματικές Ενότητες ή Μαθήματα εντάσσονται σε 4 *Θεματικά Πεδία* (για εκπαιδευτικό) ή *Θέματα* (για μαθητή/τρια). Επομένως, τα 4 *Θεματικά Πεδία* αντιστοιχούν σε 12 *Θεματικές Ενότητες* (εκπαιδευτικός) και τα 4 *Θέματα* αντιστοιχούν σε 12 *Μαθήματα* (μαθητής/τρια). Τα Μαθήματα είναι 19 όπως παρουσιάζονται στον πίνακα περιεχομένων, συνδέονται με συγκεκριμένα έργα από την ελληνική και ξένη γραμματολογία (βλ. πίνακας 4), ενώ με βάση τις ελάχιστες ώρες διδασκαλίας του προβλεπόμενου χρόνου διδασκαλίας στο ημερολογιακό έτος αναπτύσσονται ως εξής (βλ. πίνακας 5):

Πίνακας 4
Κατάλογος Έργων

Μάθημα	Σελίδα	Τίτλος	Συγγραφέας
4. Ας τολμήσουμε	16-17	Ο γλάρος Ιωνάθαν	Ρίτσαρντ Μπαχ
5. Μαζί μπορούμε	18-19	Ο Οδυσσέας στο νησί των Λωτοφάγων	Όμηρος
6. Η δύναμη της φιλίας	20-21	Πρωινό άστρο	Γιάννης Ρίτσος
7.1. Το δάσος των μύθων	22-23	Οι δύο φίλοι και η αρκούδα	Αίσωπος
7.2. Η πολιτεία των πουλιών	24-25	Οι όρνιθες	Αριστοφάνης
7.3. Το φωτεινό αστέρι	26-27	Νύχτα Χριστουγεννιάτικη	Γεώργιος Δροσίνης
8.1. Άγνωστος προορισμός	28-29	Η Ξανθούλα	Διονύσιος Σολωμός
8.2. Ο ήλιος ο ηλιάτορας	30-31	Ο ήλιος ο ηλιάτορας	Οδυσσέας Ελύτης
8.3. Οι μνήμες ξυπνούν	32-33	Η καταστροφή των Ψαρών	Διονύσιος Σολωμός
9. Το τελευταίο καρπούζι	34-35	Το τελευταίο καρπούζι	Σίμος Παπαδόπουλος
10. Γεια σου κύριε Μενεξέ	36-37	Γεια σου κύριε μενεξέ	Οδυσσέας Ελύτης

Πίνακας 5
Προτεινόμενες διδακτικές ώρες ανά μάθημα

a/a	Τίτλος Μάθηματος	Σελίδες Βιβλίου	Διδακτικές Ώρες
1	Στην κουφάλα του δέντρου	10-11	1
2	Ώρα για παιχνίδι	12-13	1
3	Η μαγική πύλη	14-15	1
4	Ας τολμήσουμε	16-17	2
5	Μαζί μπορούμε	18-19	2
6	Η δύναμη της φιλίας	20-21	2
7.1.	Το δάσος των μύθων	22-23	3
7.2.	Η πολιτεία των πουλιών	24-25	3
7.3.	Το φωτεινό αστέρι	26-27	3
8.1.	Ο άγνωστος προορισμός	28-29	2
8.2.	Ο ήλιος ο ηλιάτορας	30-31	1
8.3.	Οι μνήμες ξυπνούν	32-33	2
9	Το τελευταίο καρπούζι	34-35	2
10	Γεια σου κύριε Μενεξέ	36-37	1
11.1.	Το δέντρο με τις κλειδαρότρυπες	38-39	2
11.2.	Η κοιλάδα των πεταλούδων	40-41	3
12.1.	Το μαγικό ξόρκι	42-43	3
12.2.	Στην Ελατού	44-45	2
12.3.	Στην Ελατού (συνέχεια)	46-47	1

2. Μαθησιακά Βήματα

Τα Μαθήματα αναπτύσσονται σε επτά βήματα με τους σχετικούς τίτλους να αντιστοιχούν στους τίτλους για τον/την εκπαιδευτικό (βλ. πίνακες 6 και 7). Το πρώτο, εισαγωγικό βήμα, συμπίπτει με το γραπτό κείμενο ή την εικονοαφήγηση της ιστορίας, το δεύτερο αφορά την εξήγηση του στόχου, το τρίτο ενθαρρύνει για δράση μέσα από παιχνίδια ή ασκήσεις, το τέταρτο αφορά την εκμάθηση της νέας τεχνικής/προσέγγισης, το πέμπτο σχετίζεται με την εφαρμογή της, το έκτο αναφέρεται στην αξιολογική συζήτηση στην ομάδα και το έβδομο στην ανάρτηση από τους/τις μαθητές/τριες.

Βήματα	Εκπαιδευτικός	Μαθητής/τρια
Βήμα 1	Εισαγωγή	Η ιστορία μας!
Βήμα 2	Προοργανωτής – Οι στόχοι	Μαθαίνουμε!
Βήμα 3	Παιχνίδια και Ασκήσεις	Ας παίξουμε!
Βήμα 4	Εκμάθηση Μεθόδων και Τεχνικών	Ας οργανωθούμε!
Βήμα 5	Εφαρμογή Μεθόδων και Τεχνικών	Στη σκηνή!
Βήμα 6	Αναστοχαστικός Διάλογος – Αξιολογικές Τεχνικές	Στο συμβούλιο!
Βήμα 7	Δημοσιεύσεις Μαθητών	Το ημερολόγιο της ομάδας!

Πίνακας 6
Μαθησιακά Βήματα

• Εικονίδια και Γλωσσάρι Μαθησιακών Βημάτων •	• Εικονίδια Μεθόδων και Τεχνικών •
 <p>Η ιστορία μας! Παρατηρούμε την εικόνα και διαβάζουμε τα λόγια.</p>	 <p>Λέξεις-Κλειδιά</p>
 <p>Μαθαίνουμε! Τι θα μάθουμε σήμερα;</p>	 <p>Ανάλυση Ρόλου</p> <p>Περίγραμμα Χαρακτήρα</p> <p>Θεατρικό Παιχνίδι</p> <p>Διερευνητική Δραματοποίηση</p>
 <p>Ας οργανωθούμε! Τι θα κάνουμε για να το μάθουμε;</p>	 <p>Συναντήσεις</p> <p>Συνέντευξη</p> <p>Δάσκαλος σε Ρόλο</p> <p>Μάσκα</p>
 <p>Ας παίξουμε! Ξεκινάμε τη δράση.</p>	 <p>Δημιουργική Γραφή</p> <p>Δραματοποίηση</p> <p>Τελετουργία</p> <p>Συλλογικός Ρόλος</p>
 <p>Στη σκηνή! Παίζουμε ρόλους.</p>	 <p>Αυτοσχεδιασμός</p> <p>Καρέκλα των Αποκαλύψεων</p> <p>Παγωμένη Εικόνα</p> <p>Ανίχνευση της Σκέψης</p>
 <p>Στο συμβούλιο! Συζητάμε στην ομάδα.</p>	
 <p>Το ημερολόγιο της ομάδας! Εκφράζουμε τις σκέψεις και τα συναισθήματά μας.</p>	

Πίνακας 7 • Εικονίδια και γλωσσάρι Μαθησιακών Βημάτων

Πίνακας 8 • Εικονίδια Μεθόδων και τεχνικών

3. Μέθοδοι και Τεχνικές

Σε κάθε μάθημα (βλ. πίνακας 8), το βήμα 2 αναφέρεται σε μια νέα θεατρική τεχνική ή προσέγγιση, που αποτελεί στόχο του και εμφανίζεται με το σχετικό εικονίδιο της, ενώ στο βήμα 4 προτείνεται η εκμάθησή της και στο βήμα 5 η εφαρμογή της. Το ίδιο συμβαίνει με τις προτεινόμενες μεθόδους, όπως για παράδειγμα το Θεατρικό Παιχνίδι και τη Διερευνητική Δραματοποίηση.

4. Ο ρόλος της εικόνας στο βιβλίο της Θεατρικής Αγωγής

Στο βιβλίο της Θεατρικής Αγωγής η εικόνα λειτουργεί ως ερέθισμα. Οι πληροφορίες αποδίδονται με εικαστικά μέσα, η ιστορία συνιστά οπτική αναπαράσταση, οπτικοποιείται. Η επιφάνεια της σελίδας, ως 'σαλόνι', λειτουργεί πολυτροπικά, καθιστώντας αντιληπτό το περιεχόμενό της, γίνεται ο συνδετικός κρίκος της νοητικής με την αισθητηριακή εμπειρία, αφού παρέχει τη δυνατότητα δημιουργίας νέων νοημάτων στο δραματικό περιβάλλον (Γκαβιογιάννη, 2019, 2020).

Η αλληλεπίδραση σχημάτων, χρωμάτων και γραμμών συνθέτει ένα σύνολο εννοιών. Η εικόνα μετατρέπεται σε ισχυρό επικοινωνιακό μέσο, καθώς εμπεριέχει τη δράση, δημιουργεί τη θεατρική ατμόσφαιρα και χρησιμοποιείται ως αφήγηση, πληροφορία και συμβολική αναπαράσταση. Υπό αυτό το πρίσμα, η εικόνα δεν είναι στατική, αλλά αντίθετα καθίσταται εργαλείο με το οποίο οι μαθητές/τριες ενεργοποιούν τον οπτικό τους κώδικα. Η οπτική πληροφορία αρχικά προσλαμβάνεται και κατόπιν, μετασχηματίζεται ως προς το νόημά της από τον/την εκπαιδευτικό Θεατρικής Αγωγής που, αξιοποιώντας μεθόδους και τεχνικές, αποκωδικοποιεί τα νοήματα και δημιουργεί πρόσφορο έδαφος για νέες λεκτικές και μη λεκτικές αναπαραστάσεις.

Το παιδί ανασυνθέτει τις εικόνες, αναδηγείται τα δεδομένα που αυτές προσφέρουν και συσχετίζεται ποικιλότροπα με την πλοκή. Έτσι, η εικόνα λειτουργεί πολυσημικά, αποκτά υπόσταση, αποτελεί κίνητρο για τη δημιουργία νοερών αναπαραστάσεων, ενώ συναντιέται ως αντικείμενο πολυεπίπεδης και πολυσύνθετης αναγνωστικής διερεύνησης. Η ανασύνθεση της εικόνας και η αναδηγήσή της επιτρέπει και προωθεί την ανάπτυξη της δραματοουργίας. Η εικονιστική γλώσσα είναι το προνομιούχο όχημα που οδηγεί στην εξέλιξη του μύθου και απελευθερώνει την εμπνευστική διαδικασία. Το παιδί μπορεί να εστιάζει σε συγκεκριμένα στοιχεία της εικόνας και να αγνοεί άλλα. Η λειτουργική ανάγνωσή της αποκτά αξία στο βαθμό που εξελίσσει το δραματικό περιβάλλον.

Στην εικονοαφήγηση ο γραπτός λόγος συμπλέει με την εικόνα. Η τελευταία δεν συνοδεύει ούτε απεικονίζει απλώς το κείμενο, αλλά επεκτείνει τη σημασία των λέξεων. Έτσι, γραπτό και οπτικό κείμενο συνδέονται για να αφηγηθούν την υπόθεση. Οι εικόνες συμβάλλουν στην αφήγηση και αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της ιστορίας, την εμπλουτίζουν σημασιολογικά, προσδίδοντάς της διαφορετικές νοηματικές διαστάσεις, αποδίδουν τη συναισθηματική ατμόσφαιρα και δημιουργούν, μέσω της ανάγνωσης, συναισθήματα και ψυχικές διαθέσεις.

Ο ρόλος της εικονογράφησης δεν περιορίζεται στη μεταφορά νοημάτων. Κείμενο και εικόνα συνιστούν αλληλένδετα στοιχεία. Η ζωγραφική εμπεριέχει τον γραπτό λόγο. Οι λέξεις συμπληρώνονται μέσω της αναπαράστασής τους. Ως εκ τούτου, συνδημιουργείται ένα αδιαίρετο σύνολο, ένας ενιαίος κόσμος.

Ο σχεδιασμός του βιβλίου της Θεατρικής Αγωγής της Β' δημοτικού και η διαλογική σχέση την οποία αναπτύσσει η αφηγηματική της εικόνας με το γραπτό κείμενο, εξελίσσει τη σύνολη αισθητική αντίληψη των μαθητών/τριων, συμβάλλοντας καταλυτικά στην πολυσθητηριακή τους ανάπτυξη. Από αυτή την άποψη, το εικαστικό περιεχόμενο αποτελεί πηγή έμπνευσης και αναφοράς, που αντανακλά μέσα του ένα ολόκληρο σύμπαν. Ο/Η μαθητής/τρια παρατηρεί και ερμηνεύει τον πολυσημικό τρόπο που 'γράφεται' η κάθε σελίδα. Η εικονογράφηση επιδιώκει να ακολουθήσει τις προδιαγραφές ενός σύγχρονου πολυτροπικού αναγνώσματος, που έχει συνυπολογίσει και σεβαστεί τη γνωστική, ψυχοκοινωνική και ψυχοσωματική ανάπτυξη του παιδιού, καλλιεργώντας την αισθητική του, διεγείροντας τη σκέψη και ενθαρρύνοντας την αυτοσχέδια δράση, τη δημιουργική ελευθερία και τη φαντασία του (Γιαννικοπούλου, 2008 Γκαβιογιάννη, 2020).

ΜΕΡΟΣ Γ΄ - ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ / ΘΕΜΑΤΑ

1. Αίσθηση, Αυτοέκφραση, Παιχνίδι Αισθάνομαι και εκφράζομαι στο παιχνίδι

1.1. Από την αίσθηση στην αυτοέκφραση. Έκφραση στην ομάδα: Σωματική έκφραση και κίνηση

Μάθημα 1: Αισθάνομαι και εκφράζομαι

Στην κουφάλα του δέντρου

Στόχος

Η ανάπτυξη της επαφής των μαθητών/τριων με τις αισθήσεις τους, η απόκτηση συνείδησης της εικόνας του σώματός τους και των δυνατοτήτων του σε σχέση με τον χώρο και με τους άλλους, ο έλεγχος της αναπνοής τους και τέλος, η δημιουργία ασφαλούς περιβάλλοντος, μέσα στο οποίο θα νιώσουν άνετα, προκειμένου να εκφράσουν ιδέες, σκέψεις και συναισθήματα.

Εισαγωγή

Βήμα 1: Η ιστορία μας¹⁴!

Στην κουφάλα του δέντρου

Η Φαίη εισάγει το στοιχείο των μαγικών κλειδιών, χωρίς όμως να αποκαλύπτει στην ομάδα των φίλων τι μπορεί να ξεκλειδώνουν. Με αυτόν τον τρόπο, δημιουργείται το στοιχείο της δραματικής έντασης και της περιέργειας. Η περιγραφή του περιβάλλοντος χώρου αποσκοπεί στη δημιουργία θεατρικής ατμόσφαιρας, ενώ, παράλληλα, εισάγει δομικά στοιχεία του θεάτρου, όπως ο φωτισμός (πυγολαμπίδες), οι ήχοι (μουσική και ηχητικά εφέ) και η σκηνογραφία (ράφια, ξερά φύλλα). Η εικόνα αποδίδει με ρεαλιστικό, απλό και ουσιαστικό τρόπο μόνο ένα στοιχείο της ιστορίας (το μαγικό κλειδί της Φαίης), αφήνοντας χώρο στο παιδί να συνδέσει και να αποκωδικοποιήσει από μόνο του όλα τα υπόλοιπα στοιχεία (χαρακτήρας - αντικείμενο - περιβάλλον χώρος - δράση κλπ.), αλλά και να δημιουργήσει με τη φαντασία του μια δική του ενοποιημένη εικόνα (σύνθεση).

Προοργανωτής – Οι στόχοι

Βήμα 2: Μαθαίνουμε!

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Η ανάπτυξη της ικανότητας των μαθητών/τριων να χαλαρώνουν, να ενεργοποιούν τις αισθήσεις τους και να παρατηρούν τον χώρο, με στόχο την καλλιέργεια της εστιασμένης προσοχής.

Προτείνεται η αξιοποίηση του ψηφιακού μαθησιακού αντικειμένου «Το κλειδί της Θεατρικής Αγωγής», ως συμπληρωματικό θεωρητικό υλικό προς συζήτηση στην ομάδα, το οποίο μπορεί να εισάγει ο/η εκπαιδευτικός με τη χρήση προβολικού μηχανήματος.

Παιχνίδια και Ασκήσεις

Βήμα 3: Ας παίξουμε!

Το φως

Στόχος: Η δραστηριότητα χαλάρωσης προετοιμάζει τους μαθητές και τις μαθήτριες για τις δράσεις που θα ακολουθήσουν.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες, ξαπλωμένοι στο πάτωμα, κλείνουν τα μάτια τους, ενώ ο/η εκπαιδευτικός της Θεατρικής Αγωγής, αξιοποιώντας την καθοδηγημένη φαντασία, τους ζητά να φανταστούν ένα έντονο φως που ταξιδεύει στο σώμα τους και τους ηρεμεί.

Το αεράκι

Στόχος: Η δραστηριότητα ενισχύει την επίγνωση των μαθητών/τριων για το σώμα τους, ενεργοποιεί τις αισθήσεις τους και δημιουργεί συνθήκες εσωτερικής ευεξίας και αυτοπαρατήρησης.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες, ξαπλωμένοι στο πάτωμα και με κλειστά τα μάτια, φυσούν απαλά την παλάμη τους και εστιάζουν στις αισθήσεις τους.

Η εξερεύνηση

Στόχος: Η δραστηριότητα έχει ως στόχο να εισάγει τους μαθητές και τις μαθήτριες στη φανταστική κατάσταση/συνθήκη, τον φανταστικό χώρο και τα φανταστικά αντικείμενα.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες σηκώνονται και εμπλέκονται σε μια διερευνητική διεργασία, παρατηρώντας τον φανταστικό χώρο, ενώ καλούνται να φανταστούν πώς είναι η δική τους κλειδαρότρυπα.

Εκμάθηση Μεθόδων και Τεχνικών

Βήμα 4: Ας οργανωθούμε!

Παίζω έναν ρόλο (Ανάληψη ρόλου)

Στόχος: Η ανάληψη ρόλου συνδέει τους μαθητές και τις μαθήτριες με τους χαρακτήρες της ιστορίας, ενώ παράλληλα τους ασκεί στην αναπαραστατική λειτουργία του θεάτρου μέσω της αυθόρμητης κίνησης και έκφρασης.

¹⁴ Η ιστορία ξεκινά με τη Φαίη, μια πεταλούδα οριγκάμι, η οποία συναντά τους φίλους της στο δάσος. Η Μαρίκα είναι ένα ποντίκι που έχει φτερά και αυξημένη ενσυναίσθηση. Ο Τέλης είναι ένας αρκούδος που αλλάζει χρώματα, όταν μεταβάλλεται η συναισθηματική του κατάσταση. Ο Τιμος είναι ένα τριζόνι με μεταλλικό σώμα (σιδερένιες βίδες, γρανάζια κλπ.), που μπορεί να μεταφέρεται στον χώρο και η Σόφη είναι μια σοφή χελώνα, που στο καβούκι της έχει συρταράκια με κρυμμένη γνώση μέσα σε σοφά λόγια, γνωμικά, αποφθέγματα, παροιμίες κ.ά.

Εφαρμογή Μεθόδων και Τεχνικών**Βήμα 5: Στη σκηνή!****Βγαίνω στο κέντρο του κύκλου και εκφράζομαι**

Στόχος: Η δημιουργία επαφής με την έννοια του ρόλου μέσω της σωματικής κίνησης. Η ενίσχυση της επαφής με την ομάδα μέσω της έκφρασης ιδεών και η δυνατότητα να καλλιεργηθεί η δημιουργική/αφαιρετική σκέψη.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες βρίσκονται σε κύκλο. Ο/Η εκπαιδευτικός τους ζητά να κλείσουν τα μάτια τους και να σκεφτούν ποιος από τους χαρακτήρες θα ήθελαν να είναι. Έπειτα, τα παιδιά έρχονται στον κύκλο και εκφράζουν, μέσω σωματικής κίνησης, τον ρόλο που επέλεξαν.

Ο/Η εκπαιδευτικός δύναται να αξιοποιήσει το ψηφιακό μαθησιακό αντικείμενο «*Τα μαγικά κλειδιά*», με τη χρήση προβολικού μηχανήματος, και με στόχο την εισαγωγή τους στο στοιχείο της δραματικής έντασης. Οι ερωτήσεις, οι οποίες συνοδεύονται από τα μαγικά κλειδιά (μαγικό αντικείμενο που βοηθά στην εξέλιξη της δράσης), ενεργοποιούν τον φαντασιακό κόσμο των παιδιών και τα ωθούν στη διερεύνηση της πλοκής.

Αναστοχαστικός Διάλογος - Αξιολογικές Τεχνικές**Βήμα 6: Στο συμβούλιο!****Τι μας άρεσε στο σημερινό μάθημα;**

Στόχος: Η καλλιέργεια ατμόσφαιρας ομάδας και η σταδιακή εισαγωγή στην έννοια της ατομικής και ομαδικής αξιολόγησης.

Περιγραφή: Συζήτηση σε κύκλο.

Δημοσιεύσεις Μαθητών**Βήμα 7: Το ημερολόγιο της ομάδας!****Δημιουργούμε μία ομαδική ζωγραφιά**

Στόχος: Η καλλιτεχνική αποτύπωση των εικόνων που εντυπώθηκαν στους μαθητές και στις μαθήτριες κατά τη διάρκεια του μαθήματος, η καλλιέργεια συνεργατικότητας και η δημιουργία ατμόσφαιρας ομάδας.

Περιγραφή: Η ομαδική ζωγραφιά αφορά τη δημιουργία του κλειδιού της τάξης σε χαρτί μέτρου, μέσα στο οποίο κάθε μαθητής/τρια γράφει το όνομά του/της και ζωγραφίζει το δικό του/της κλειδί, όπως το έχει φανταστεί.

1.2. Έκφραση στην ομάδα: Σωματική έκφραση και κίνηση**Μάθημα 2: Παίζουμε στην ομάδα****Ωρα για παιχνίδι****Στόχος**

Σε αυτό το μάθημα εστιάζουμε στη δημιουργική συνεργασία των μαθητών/τριων. Σεβόμενοι τον προσωπικό ρυθμό κάθε μαθητή/τριας και τον τρόπο ανάπτυξης των κοινωνικών του/της σχέσεων μέσα στην ομάδα, εμπλέκουμε τα παιδιά σε παιχνίδια γνωριμίας και εμπιστοσύνης. Μέσω σωματικής, λεκτικής και μη λεκτικής έκφρασης, στοχεύουμε στην καλλιέργεια της ενσυναίσθησης και της αρμονικής συνύπαρξης.

Εισαγωγή**Βήμα 1: Η ιστορία μας!****Ώρα για παιχνίδι**

Η ιστορία συνεχίζεται με τη Φαίη να αποκαλύπτει στους φίλους της ότι τα μαγικά τους κλειδιά ξεκλειδώνουν μυστικές κλειδαρότρυπες. Η παρέα των φίλων εξερευνά την κουφάλα του δέντρου και προσπαθεί να ακολουθήσει τα κατάλληλα στοιχεία, που θα την οδηγήσουν στην εύρεση των κλειδαρότρυπων.

Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να αξιοποιήσει το ψηφιακό μαθησιακό αντικείμενο «*Το παιχνίδι*» (αρχείο ήχου), για να εισάγει τη μαθητική ομάδα στην ιστορία με έναν παιγνιώδη τρόπο.

Προοργανωτής – Οι στόχοι**Βήμα 2: Μαθαίνουμε!****Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα**

Ο πειραματισμός των μαθητών/τριων με διαφορετικούς τρόπους κίνησης, η δραστηριότητα της φωνής τους σε διαφορετικά επίπεδα έντασης και η δημιουργία κλίματος ομάδας μέσω της εμπλοκής τους σε ασκήσεις γνωριμίας.

Προτείνεται η αξιοποίηση του ψηφιακού μαθησιακού αντικειμένου «*Το παιχνίδι στη Θεατρική Αγωγή*», ως συμπληρωματικό θεωρητικό υλικό, για συζήτηση στην ολομέλεια. Η διάκριση μεταξύ του ελεύθερου παιχνιδιού και του παιχνιδιού στο πλαίσιο του μαθήματος της Θεατρικής Αγωγής βοηθάει τους συμμετέχοντες να αυτορρυθμιστούν στην ομάδα και να αντιληφθούν, με πιο λεπτομερή τρόπο, τη φύση του μαθήματος.

Παιχνίδια και Ασκήσεις**Βήμα 3: Ας παίζουμε!****Ψιθυρίζουμε την πληροφορία**

Στόχος: Οι μαθητές/τριες πειραματίζονται με τη φωνή και την κίνησή τους, ενώ ταυτόχρονα μοιράζονται πληροφορίες για τον εαυτό τους στην ομάδα.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες κινούνται ελεύθερα στον χώρο. Ψιθυρίζουν το όνομα και το αγαπημένο τους παιχνίδι σε όποιον συναντούν.

Περπατήματα

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να εμπλακούν σε διαφορετικούς τρόπους κίνησης, οι οποίοι τους εισάγουν στα ειδικά χαρακτηριστικά των ρόλων και σε συγκεκριμένες φαντασιακές συνθήκες.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες προσαρμόζουν την κίνησή τους και γίνονται χελώνες, αρκούδες, τριζόνια και ποντίκια. Στη συνέχεια, εμπλέκονται σε ένα φανταστικό παιχνίδι.

Μεταμορφώνουμε το σώμα μας

Στόχος: Οι μαθητές/τριες δοκιμάζουν διαφορετικούς τρόπους σωματικής έκφρασης, επιδιώκοντας την καλλιέργεια της συμβολικής αναπαράστασης αντικειμένων και σχημάτων.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες πειραματίζονται με διαφορετικές κινήσεις, έχοντας ως στόχο να σχηματίσουν κλειδαρότρυπες και κλειδιά.

Εκμάθηση Μεθόδων και Τεχνικών

Βήμα 4: Ας οργανωθούμε!

Παίζω έναν ρόλο (Ανάληψη ρόλου)

Η ανάληψη ρόλου συνδέει τους μαθητές/τριες με τους χαρακτήρες της ιστορίας, ενώ παράλληλα τους ασκεί στην αναπαραστατική λειτουργία του θεάτρου μέσω της αυθόρμητης κίνησης και έκφρασης.

Εφαρμογή Μεθόδων και Τεχνικών

Βήμα 5: Στη σκηνή!

Η στιγμή της ανακάλυψης

Στόχος: Οι μαθητές/τριες σε ρόλο να εμπλακούν σε παιχνίδι εξερεύνησης του φανταστικού χώρου, να σχετιστούν μεταξύ τους στην ομάδα, εκφράζοντας τη συναισθηματική τους κατάσταση.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες κινούνται ελεύθερα στον χώρο και αναλαμβάνουν έναν από τους ρόλους της ιστορίας. Έπειτα, εξερευνούν τον φανταστικό χώρο, με στόχο να ανακαλύψουν την δική τους κλειδαρότρυπα και μοιράζονται στην ομάδα την ανακάλυψή τους και το συναίσθημα που ένιωσαν.

Αναστοχαστικός Διάλογος - Αξιολογικές Τεχνικές

Βήμα 6: Στο συμβούλιο!

Τι σκεφτήκαμε και πώς νιώσαμε, όταν παίζαμε με τους άλλους;

Στόχος: Η δημιουργία κλίματος ομάδας και η συναισθηματική έκφραση.

Περιγραφή: Συζήτηση σε κύκλο.

Δημοσιεύσεις Μαθητών

Βήμα 7: Το ημερολόγιο της ομάδας!

Ζωγραφίζουμε ένα δέντρο με κλειδαρότρυπες

Στόχος: Η δημιουργία κλίματος ομάδας και η ενίσχυση της δημιουργικότητας.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες δημιουργούν συλλογικό εικαστικό έργο σε χαρτί του μέτρου ή άλλη επιφάνεια της επιλογής τους, όπου κάθε παιδί ζωγραφίζει τη δική του κλειδαρότρυπα, όπως την έχει φανταστεί. Μέσα στην κλειδαρότρυπα μπορεί αν θέλει να γράψει τι πιστεύει ότι θα γίνει αν την ξεκλειδώσει.

2. Κοινωνώ τον άλλον. Συναντώ τον εαυτό μου.

Μοιράζομαι στην ομάδα.

Με τους φίλους μου στην ομάδα

2.1. Επικοινωνία στην ομάδα: Τα πρόσωπα και η συνύπαρξη (ο εαυτός και ο άλλος)

Μάθημα 3: Τα πρόσωπά μας είναι χαρούμενα πλάι στους άλλους;

Η μαγική πύλη

Στόχος

Σε αυτό το μάθημα εστιάζουμε στην καλλιέργεια αρμονικής συνύπαρξης στην ομάδα. Μέσα από παιχνίδια δημιουργίας κλίματος αποδοχής, ασφάλειας και εμπιστοσύνης, στοχεύουμε στην ενδυνάμωση των μαθητών/τριων σε σχέση με τη συμμετοχή τους. Σημαντικό στοιχείο της συνύπαρξης, είναι ο σεβασμός στον χρόνο και τον χώρο που χρειάζεται καθένας, ώστε να εκφραστεί ελεύθερα και αυθεντικά.

Εισαγωγή

Βήμα 1: Η ιστορία μας!

Η μαγική πύλη

Η ομάδα των φίλων έχει να πάρει μια σημαντική απόφαση. Το δίλημμα στο οποίο βρίσκεται ενισχύει τη δραματική ένταση, ενώ δίνονται στοιχεία που βοηθούν την πλοκή («Όποτε χρειαστεί, κρατήστε το κλειδί σας και σκεφτείτε ο ένας τον άλλον» πρότεινε η Φαίη). Η παρέα των φίλων συζητά και αποφασίζει να ξεκινήσει ο καθένας το δικό του ξεχωριστό ταξίδι.

Προοργανωτής – Οι στόχοι

Βήμα 2: Μαθαίνουμε!

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Ο/Η εκπαιδευτικός επιδιώκει τη δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης και θετικής ανάδρασης. Με παιχνίδια γνωριμίας και εμπιστοσύνης στοχεύει στη δημιουργία της συλλογικής διάθεσης για συμμετοχή στις δραστηριότητες. Οι μαθητές/τριες, μέσω της βιωμένης εμπειρίας τους, μαθαίνουν να αποδέχονται τους κανόνες συνύπαρξης στην ομάδα.

Προτείνεται να αξιοποιηθεί, μέσω προβολικού μηχανήματος, το ψηφιακό μαθησιακό αντικείμενο «Η μαγική πύλη του θεάτρου», ως συμπληρωματικό θεωρητικό υλικό για συζήτηση με θέμα τη συνεργασία στην ομάδα και τη μεταμορφωτική δύναμη του θεάτρου.

Παιχνίδια και Ασκήσεις**Βήμα 3: Ας παίξουμε!****Σε καλώ με τον τρόπο μου**

Στόχος: Η ανάπτυξη σχέσεων μεταξύ των μαθητών/τριων και η καλλιέργεια της δημιουργικής σκέψης.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες βρίσκονται σε κύκλο. Ένα παιδί βγαίνει στο κέντρο του κύκλου και καλεί με όποιον τρόπο επιλέξει (αλλαγή φωνής, αξιοποίηση κίνησης, λεκτική και μη λεκτική επικοινωνία κλπ.) ένα άλλο, το οποίο συνεχίζει τη δραστηριότητα.

Με κλειστά τα μάτια

Στόχος: Η ανάπτυξη δεξιοτήτων εμπιστοσύνης και ενίσχυσης των δεσμών μεταξύ των μαθητών/τριων.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε ζευγάρια. Ο ένας έχει κλειστά τα μάτια του και ο άλλος τον οδηγεί στον χώρο, μέσω λεκτικής ή σωματικής καθοδήγησης.

Κάνε ό,τι κάνω

Στόχος: Μέσα από το παιχνίδι, οι μαθητές/τριες εξασκούν την παρατηρητικότητα τους, καλλιεργούν την ετοιμότητά τους για δράση, ενώ παράλληλα ασκούν τη σωματική, τη λεκτική και τη μη λεκτική τους έκφραση στην ομάδα.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες σχηματίζουν ένα τρενάκι. Ο πρώτος στη σειρά δείχνει μια κίνηση ή κάνει έναν ήχο. Όλοι επαναλαμβάνουν. Η δραστηριότητα συνεχίζεται με τον επόμενο στη σειρά.

Εκμάθηση Μεθόδων και Τεχνικών**Βήμα 4: Ας οργανωθούμε!****Παίζω έναν ρόλο (Ανάληψη ρόλου)**

Η ανάληψη ρόλου συνδέει τους συμμετέχοντες με τους χαρακτήρες της ιστορίας, ενώ ταυτόχρονα τους ασκεί στην αναπαραστατική λειτουργία του θεάτρου, μέσω της αυθόρμητης έκφρασης και κίνησης.

Συναντώ τον άλλον (Παιχνίδι ρόλου, Συνάντηση)

Το παιχνίδι ρόλου καλλιεργεί την εξοικείωση των μαθητών/τριων με τους χαρακτήρες της ιστορίας, ενώ η διαλογική αλληλεπίδραση με τον άλλον ('Συνάντηση') συμβάλλει τόσο στη δημιουργική εξέλιξη της πλοκής όσο και στην ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων στην ομάδα.

Εφαρμογή Μεθόδων και Τεχνικών**Βήμα 5: Στη σκηνή!****Δημιουργούμε τη μαγική πύλη της τάξης μας**

Στόχος: Οι δραστηριότητες ενισχύουν τη σωματική και λεκτική έκφραση και επικοινωνία των μαθητών/τριων και τη δράση τους στον χώρο.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες κινούνται ελεύθερα στον χώρο. Ο/Η εκπαιδευτικός εμψυχώνει τη διαδικασία, εισάγοντας κατάλληλο μουσικό ερέθισμα, ενώ παράλληλα τους ζητά να σχηματίσουν με το σώμα τους την κουφάλα του δέντρου. Κατόπιν, τους ζητά να γίνουν κάποιος από τους χαρακτήρες της ιστορίας, να κινηθούν στον χώρο και να σταματούν κάθε φορά που συναντούν έναν συμμαθητή τους. Να τον παρατηρήσουν προσεκτικά και σιωπηλά. Έπειτα, τους ζητά να κινηθούν ξανά στον χώρο, όμως αυτή τη φορά να ψιθυρίσουν ο ένας στον άλλο «Δεν θα χαθούμε, θα ξαναβρεθούμε». Έτσι, μεταμορφώνονται σε πύλη ο ένας για τον άλλον, που αναπαριστά τη στιγμή που οι χαρακτήρες περνούν από μέσα της.

Αναστοχαστικός Διάλογος - Αξιολογικές Τεχνικές**Βήμα 6: Στο συμβούλιο!****Τι μπορεί να κρύβει η μαγική πύλη;**

Στόχος: Η καλλιέργεια της φαντασίας των μαθητών/τριων και η έκφραση των ιδεών τους στην ομάδα.

Περιγραφή: Συζήτηση σε κύκλο.

Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να αξιοποιήσει το εκτυπώσιμο ψηφιακό μαθησιακό αντικείμενο «Τι συνάντησες μέσα στη μαγική πύλη;», ως συμπληρωματική δραστηριότητα, που θα πλαισιώσει εικαστικά τις προφορικές απαντήσεις των μαθητών/τριων.

Δημοσιεύσεις Μαθητών**Βήμα 7: Το ημερολόγιο της ομάδας!****Δημιουργούμε τη μαγική πύλη της τάξης**

Στόχος: Η ενίσχυση θετικού κλίματος, αυθεντικής επικοινωνίας και συνεργασίας στην ομάδα.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες δημιουργούν ένα συλλογικό εικαστικό έργο σε χαρτί του μέτρου ή άλλη επιφάνεια της επιλογής τους.

Προτείνεται η αξιοποίηση του εκτυπώσιμου ψηφιακού μαθησιακού αντικειμένου «Ζωγράφισε τη δική σου μαγική πύλη», ως συμπληρωματική ατομική δραστηριότητα, που μπορεί να προηγηθεί της ομαδικής συλλογικής εικαστικής δημιουργίας.

2.2. Λεκτική έκφραση και επικοινωνία

Μάθημα 4: Μιλούμε στους άλλους. Αυτοί μας προσέχουν;**Ας τολμήσουμε****Στόχος**

Οι μαθητές/τριες ασκούν την ακοή, την παρατηρητικότητα και τη συγκέντρωσή της προσοχής τους μέσω λεκτικής αλληλεπίδρασης. Ταυτόχρονα, καλλιεργούν το λεξιλόγιό τους και διερευνούν τις δράσεις των ρόλων, αναπτύσσοντας διάλογο μεταξύ τους.

Εισαγωγή**Βήμα 1: Η ιστορία μας!****Ας τολμήσουμε**

Το νέο ταξίδι ξεκινάει με τη Μαρίκα να βρίσκεται πάνω σε έναν γλάρο που πετάει ψηλά και γρήγορα. Ο γλάρος και η Μαρίκα αφού γνωρίζονται, συζητούν για τα διλήμματα και τους φόβους τους. Όσο περνούν χρόνο μαζί, βοηθούν ο ένας τον άλλον και παίρνουν σημαντικές αποφάσεις για τη ζωή τους. Ο γλάρος αποφασίζει να ακολουθήσει το όνειρό του, ανεξάρτητα από τη γνώμη των άλλων και να πετάξει ψηλά. Η Μαρίκα ξεπερνάει τον φόβο της και πετάει μαζί του. Αφετηρία για τη συγγραφή της συγκεκριμένης ιστορίας αποτέλεσε το βιβλίο «Ο Γλάρος Ιωνάθαν Λίβινγκστον» του Ρίτσαρντ Μπαχ. Προαιρετικά ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να εμπλουτίσει την ιστορία, αξιοποιώντας, κατά την κρίση του, αποσπάσματα του έργου¹⁵.

Προοργανωτής – Οι στόχοι**Βήμα 2: Μαθαίνουμε!****Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα**

Η λεκτική επικοινωνία μεταξύ των μελών της ομάδας, η έκφραση των σκέψεων, των ιδεών και των συναισθημάτων τους, αλλά και η εξάσκηση της ακοής και της παρατηρητικότητάς τους.

Παιχνίδια και Ασκήσεις**Βήμα 3: Ας παίζουμε!****Ήχοι από τη φαντασία μας**

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να εκφραστούν μέσω της δημιουργίας φανταστικών και πραγματικών ήχων, να μοιραστούν την ιδέα τους στην ομάδα και να πειραματιστούν με την παραγωγή διαφορετικών ήχων.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες βρίσκονται σε κύκλο. Κλείνουν τα μάτια τους και φαντάζονται έναν ήχο ή ανακαλούν έναν ήχο από τη μνήμη τους. Αναπαράγουν τον ήχο στην ομάδα και οι άλλοι τον επαναλαμβάνουν.

Πες μου μια λέξη

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να εξασκήσουν το λεξιλόγιό τους, να ασκηθούν στην εστίαση της προσοχής και να μοιραστούν στην ομάδα τις ιδέες τους.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες βρίσκονται σε κύκλο. Κάθε μαθητής/τρια λέει μια λέξη που του έρχεται στο μυαλό. Όλοι μαζί, ταυτόχρονα και ελεύθερα, αυτοσχεδιάζουν τη λέξη που άκουσαν.

Είμαι ο λόγος και είσαι η κίνηση

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να συνεργαστούν, να εκφράσουν τον φανταστικό τους κόσμο στην ομάδα (μέσω της αφήγησης) και να ασκηθούν στην αυτοσχέδια δράση.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες βρίσκονται σε κύκλο. Ένας μαθητής/μία μαθήτρια αφηγείται μια μικρή ιστορία, ενώ τα υπόλοιπα παιδιά αναπαριστούν αυθόρμητα ό,τι ακούν.

Εκμάθηση Μεθόδων και Τεχνικών**Βήμα 4: Ας οργανωθούμε!****Παίζω έναν ρόλο (Ανάληψη ρόλου)**

Η 'ανάληψη ρόλου' συνδέει τους μαθητές/τριες με τους χαρακτήρες της ιστορίας, ενώ ταυτόχρονα τους ασκεί στην αναπαραστατική λειτουργία του θεάτρου, μέσω της αυθόρμητης έκφρασης και κίνησης.

Συναντώ τον άλλον (Παιχνίδι ρόλου, Συνάντηση)

Το 'παιχνίδι ρόλου' καλλιεργεί την εξοικείωση των μαθητών/τριων με τον διάλογο, ενώ συμβάλλει και στη δημιουργική εξέλιξη της πλοκής.

Εφαρμογή Μεθόδων και Τεχνικών**Βήμα 5: Στη σκηνή!****Ας τολμήσουμε**

Στόχος: Η άσκηση των μαθητών/τριων σε ένα πρώιμο στάδιο σκηνικής αναπαράστασης.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε ζευγάρια. Αναλαμβάνουν έναν ρόλο από την ιστορία (Μαρίκα, γλάρος), εμπλέκονται στη σκηνική δράση, αξιοποιώντας τον διάλογο και έπειτα εμπλουτίζουν τη σκηνική δράση με την κίνησή τους.

Μετά από την αυθόρμητη παρουσίαση θεατρικού διαλόγου, προτείνεται η αξιοποίηση, με τη χρήση προβολικού μηχανήματος, του ψηφιακού μαθησιακού αντικειμένου «Κάρτες Ρόλων», με στόχο την εμβάθυνση στα χαρακτηριστικά των ρόλων και στην εκ νέου σκηνική δράση των μαθητών/τριων.

¹⁵ Ο Γλάρος Ιωνάθαν Λίβινγκστον πρωτοεκδόθηκε το 1970 (Jonathan Livingston Seagull – a story). Είναι η αλληγορική ιστορία ενός γλάρου που, η αγάπη του να πετά τον οδηγεί, πέρα από τα γνώριμα, στα ύψη του γαλάζιου ουρανού. Προτεινόμενος σύνδεσμος: https://www.syllogos.gr/images/PDF_Anakoinoseon/Glaros.pdf.

Αναστοχαστικός Διάλογος - Αξιολογικές Τεχνικές**Βήμα 6: Στο συμβούλιο!****Τι μας έκανε εντύπωση από την ιστορία;**

Στόχος: Να εκφραστεί λεκτικά το συναίσθημα και οι σκέψεις σχετικά με την ιστορία και τη βιωμένη εμπειρία.

Περιγραφή: Συζήτηση σε κύκλο.

Δημοσιεύσεις Μαθητών**Βήμα 7: Το ημερολόγιο της ομάδας!****Το περίγραμμα του χαρακτήρα**

Στόχος: Να καλλιεργηθεί η ενσυναίσθηση, να γίνει αναστοχασμός σχετικά με τις δράσεις των χαρακτήρων, να εκφραστούν ελεύθερα οι σκέψεις και τα συναισθήματα.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες, με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού, σχηματίζουν το περίγραμμα του γλάρου και της Μαρίκας σε χαρτί του μέτρου. Μέσα στο περίγραμμα ασκούν τη γραφή σε ρόλο, γράφοντας κάτι που θα έλεγε ο χαρακτήρας. Έξω από το περίγραμμα εκφράζουν το συναίσθημα και τη σκέψη τους για τον χαρακτήρα.

2.3. Αλληλεπίδραση και συλλογική εργασία στην ομάδα**Μάθημα 5: Αλληλεπίδραση και συλλογική εργασία στην ομάδα;****Μαζί μπορούμε****Στόχος**

Η δημιουργική συνεργασία, η αρμονική συνύπαρξη στην ομάδα, η αποδοχή των άλλων και η καλλιέργεια εμπιστοσύνης.

Εισαγωγή**Βήμα 1: Η ιστορία μας!****Μαζί μπορούμε**

Η Μαρίκα συναντά τον Οδυσσέα στο νησί των Λωτοφάγων. Παρατηρεί ότι είναι αναστατωμένος και προσπαθεί να τον καθησυχάσει ενώ, παράλληλα, τις αποκαλύπτονται πληροφορίες για τα γεγονότα της ιστορίας. Οι σύντροφοι του Οδυσσέα έχουν μαγευτεί από τους λωτούς και τώρα δεν θέλουν να επιστρέψουν στο καράβι. Η μνήμη τους έχει εξασθενήσει και δεν θυμούνται ούτε το όνομά τους. Η Μαρίκα προτείνει στον Οδυσσέα μια ιδέα για να λυθεί το πρόβλημα, κι εκείνος τη δέχεται. Οι δυο τους συνεργάζονται και τελικά οι σύντροφοι επιστρέφουν στο καράβι.

Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να αξιοποιήσει το ψηφιακό μαθησιακό αντικείμενο «*Ο Οδυσσέας στο νησί των Λωτοφάγων*», με τη χρήση προβολικού μηχανήματος, α) για τη δημιουργία ψηφιακού σκηνικού που θα πλαισιώσει τις σκηνικές δράσεις της ομάδας β) για να δώσει περισσότερες πληροφορίες για τον Οδυσσέα και το ταξίδι του.

Προοργανωτής – Οι στόχοι**Βήμα 2: Μαθαίνουμε!****Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα**

Να αναπτυχθεί κλίμα συνεργασίας μέσα από τη φιλόστοργη σκέψη, την αυτοπειθαρχία, τη συλλογική συνείδηση και την αποτελεσματική επικοινωνία. Οι μαθητές/τριες να ασκηθούν στη λεκτική έκφραση και επικοινωνία, καθώς και στη συλλογική εργασία στην ομάδα.

Παιχνίδια και Ασκήσεις**Βήμα 3: Ας παίζουμε!****Σε προσέχω**

Στόχος: Η άσκηση της παρατηρητικότητας και της εστιασμένης προσοχής.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες κινούνται ελεύθερα στον χώρο. Παρατηρούν τις εκφράσεις, τις κινήσεις και τη συνολική παρουσία των συμμαθητών/τριών τους στην ομάδα. Ο/Η εκπαιδευτικός εμψυχώνει τη διαδικασία, εισάγοντας κατάλληλο μουσικό ερέθισμα, ενώ συμμετέχει και ο ίδιος στη δραστηριότητα.

Δένομαι - Λύνομαι

Στόχος: Η δημιουργία ατμόσφαιρας ομάδας, η καλλιέργεια της συνεργατικότητας και η παιγνιώδης συμμετοχή σε ομαδικές δράσεις, που απαιτούν πνεύμα συνεργασίας.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες κινούνται ελεύθερα και βρίσκουν μια θέση στον χώρο. Στρέφουν το δεξί τους χέρι προς τα αριστερά και το αριστερό τους χέρι προς τα δεξιά. Πιάνουν τον συμμαθητή/τη συμμαθήτρια που βρίσκεται πιο κοντά τους. Με αυτόν τον τρόπο, δημιουργείται μια αυτοσχέδια μπερδεμένη αλυσίδα, την οποία πρέπει να ξεμπερδέψουν, χωρίς να αφήσουν τα χέρια τους.

Εκμάθηση Μεθόδων και Τεχνικών**Βήμα 4: Ας οργανωθούμε!****Συναντώ τον άλλον (Παιχνίδι ρόλου, Συνάντηση)**

Το 'παιχνίδι ρόλου' καλλιεργεί την εξοικείωση με τον διάλογο, ενώ συμβάλλει και στη δημιουργική εξέλιξη της πλοκής.

Παίζω έναν ρόλο (Ανάληψη ρόλου)

Η 'ανάληψη ρόλου' συνδέει τους μαθητές/τριες με τους χαρακτήρες της ιστορίας, ενώ ταυτόχρονα τους ασκεί στην αναπαραστατική λειτουργία του θεάτρου, μέσω της αυθόρμητης έκφρασης και κίνησης.

Εφαρμογή Μεθόδων και Τεχνικών

Βήμα 5: Στη σκηνή!

Μαζί μπορούμε

Στόχος: Η άσκηση των μαθητών/τριών σε ένα πρώιμο στάδιο σκηνικής αναπαράστασης.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε ζευγάρια. Αναλαμβάνουν έναν ρόλο από την ιστορία, αυτοσχεδιάζουν μια σκηνική δράση με θέμα «βοηθάω τον άλλον», ενώ παράλληλα αξιοποιούν τον διάλογο και εμπλουτίζουν με κινήσεις τη σκηνική δράση. Κατόπιν, παρουσιάζουν τον αυτοσχεδιασμό τους στην ομάδα.

Αναστοχαστικός Διάλογος - Αξιολογικές Τεχνικές

Βήμα 6: Στο συμβούλιο!

Πώς νιώθουμε όταν συνεργαζόμαστε;

Στόχος: Να εκφραστούν οι σκέψεις, οι ιδέες και τα συναισθήματα στην ομάδα. Επίσης, οι μαθητές/τριες να αναστοχαστούν σχετικά με την ποιότητα και τα αποτελέσματα της συνεργασίας τους.

Περιγραφή: Συζήτηση σε κύκλο.

Δημοσιεύσεις Μαθητών

Βήμα 7: Το ημερολόγιο της ομάδας!

Δημιουργούμε το έμβλημα της ομάδας

Στόχος: Να ενισχυθεί το κλίμα της ομάδας και η αίσθηση του ανήκειν.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες είναι καθισμένοι σε κύκλο. Αφού συζητήσουν και συμφωνήσουν μεταξύ τους, δημιουργούν σε χαρτί του μέτρου ή όπου αλλού επιλέξουν, ένα συλλογικό έργο τέχνης, που αποτυπώνει το έμβλημα/σύμβολο της ομάδας τους.

3. Ανάγκη, Δίλημμα, Πράττω, Στοχάζομαι / Ο μύθος ταξιδεύει Μπαίνουμε σε ρόλο και κάνουμε κάτι. Μετά σκέφτομαι όσα κάναμε

3.1. Τεχνικές εμπύχωσης της ομάδας

Μάθημα 6: Εμπυχώνουμε την ομάδα μας

Η δύναμη της φιλίας

Στόχος

Η εξοικείωση με τη θεατρική σύμβαση και τον θεατρικό ρόλο και τους τρόπους έκφρασής του. Οι μαθητές/τριες να ασκηθούν στην αυθόρμητη και αυθεντική έκφρασή τους μέσω λόγου και κίνησης.

Εισαγωγή

Βήμα 1: Η ιστορία μας!

Η δύναμη της φιλίας

Η Μαρίκα με αφορμή τη συνάντησή της με τον Οδυσσέα, θυμάται τους φίλους της. Τότε, της έρχεται στο μυαλό ένα ποίημα που της είχε διαβάσει κάποτε η Σόφη (*Πρωινό άστρο, Γ. Ρίτσος*). Με τη δύναμη του μαγικού κλειδιού, η ομάδα των φίλων συναντιέται ξανά και περνούν χρόνο μαζί. Συζητούν για τις μέχρι τότε εμπειρίες τους, μοιράζονται τα συναισθήματά τους και απολαμβάνουν ο ένας τη συντροφιά του άλλου. Μετά από αυτήν τη συνάντηση, αναπτερώνεται το ηθικό της Μαρίκας και καθένας από την παρέα των φίλων συνεχίζει το ταξίδι του.

Προοργανωτής – Οι στόχοι

Βήμα 2: Μαθαίνουμε!

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Η άσκηση στη σκηνική αναπαράσταση, η εξοικείωση με τη θεατρική σύμβαση, η συγκέντρωση της προσοχής, η έκφραση σκέψεων και συναισθημάτων, καθώς και η καλλιέργεια κριτικής σκέψης σε σχέση με τις δράσεις των ρόλων.

Παιχνίδια και Ασκήσεις

Βήμα 3: Ας παίξουμε!

Το ποίημα

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να κινηθούν στον χώρο και να έρθουν σε επαφή με το ποίημα «*Πρωινό άστρο*», να εστιάσουν την προσοχή τους στο ακουστικό ερέθισμα και να πειραματιστούν με πιθανούς τρόπους λεκτικής έκφρασης.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες κινούνται ελεύθερα στον χώρο, όση ώρα ο/η εκπαιδευτικός τους απαγγέλλει το ποίημα. Τους ζητά να κρατήσουν στη μνήμη τους μια συγκεκριμένη φράση, που τους αρέσει ή τους κάνει εντύπωση. Έπειτα, τους καλεί να πουν τη φράση με όποιον τρόπο θέλουν, αλλά και να συντονίσουν την κίνησή τους με τη λεκτική τους έκφραση.

Η συνάντηση

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να εξοικειωθούν με την αλληλεπίδραση σε ζευγάρια, να καλλιεργήσουν την παρατηρητικότητα τους και να ασκηθούν στη σιωπή.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες κινούνται στον χώρο με αργή κίνηση. Κάθε φορά που πλησιάζουν έναν συμμαθητή/μία συμμαθήτριά τους, σταματούν και τον παρατηρούν, χωρίς να μιλούν. Ο/Η εκπαιδευτικός εμπυχώνει τη διαδικασία, εισάγοντας κατάλληλο μουσικό ερέθισμα, ενώ συμμετέχει στη δράση και ο/η ίδιος/α.

Εκμάθηση Μεθόδων και Τεχνικών

Βήμα 4: Ας οργανωθούμε!

Αυτοσχεδιάζω (Αυτοσχεδιασμός)

Ο αυτοσχεδιασμός καλλιεργεί την έκφραση του αυθορμητισμού, την ετοιμότητα και τη δεξιάτητα συντονισμού, ενώ ταυτόχρονα δυναμώνει τη σωματική και λεκτική απελευθέρωση.

Παίζω έναν ρόλο (Ανάληψη ρόλου)

Η ανάληψη ρόλου συνδέει τους μαθητές/τριες με τους χαρακτήρες της ιστορίας, ενώ ταυτόχρονα τους ασκεί στην αναπαραστατική λειτουργία του θεάτρου, μέσω της αυθόρμητης έκφρασης και κίνησης.

Εφαρμογή Μεθόδων και Τεχνικών

Βήμα 5: Στη σκηνή!

Η δύναμη της φιλίας

Στόχος: Η άσκηση των μαθητών/τριων σε ένα πρώιμο στάδιο σκηνικής αναπαραστάσης μέσω της αυτοσχεδιαστικής τους δράσης.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες κινούνται ελεύθερα στον χώρο. Ο/Η εκπαιδευτικός εισάγει μουσικό ερέθισμα και τους ζητά να γίνουν ένας από τους χαρακτήρες της ιστορίας. Έπειτα, σε ατομικό επίπεδο, αυτοσχεδιάζουν ένα στιγμιότυπο που τους έκανε εντύπωση από την ιστορία και το παρουσιάζουν στην ομάδα.

Αναστοχαστικός Διάλογος - Αξιολογικές Τεχνικές

Βήμα 6: Στο συμβούλιο!

Συζητάμε για τα συναισθήματά μας

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να μοιραστούν τα συναισθήματά τους, σχετικά με τη βιωμένη εμπειρία τους στην ομάδα. Έτσι, ενισχύεται το κλίμα εμπιστοσύνης στην ομάδα και δυναμώνουν οι δεσμοί μεταξύ των μελών της.

Περιγραφή: Συζήτηση σε κύκλο.

Δημοσιεύσεις Μαθητών

Βήμα 7: Το ημερολόγιο της ομάδας!

Γράφουμε ένα σημείωμα για τη Μαρίκα

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να ασκηθούν στη δεξιάτητα της ενσυναίσθησης και να καλλιεργήσουν την κριτική τους σκέψη για τις δράσεις των ρόλων.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες, καθισμένοι σε κύκλο, γράφουν ένα σημείωμα υποστήριξης και ενδυνάμωσης στη Μαρίκα. Ο/Η εκπαιδευτικός διαβάζει τα σημειώματα στην ομάδα και συζητάει εκ νέου με την ομάδα για το περιεχόμενό τους.

Με τη χρήση προβολικού μηχανήματος, προτείνεται η αξιοποίηση του ψηφιακού μαθησιακού αντικειμένου «*Η ανάμνηση*» για τον εμπλουτισμό της ομαδικής δραστηριότητας. Οι μαθητές/τριες ενισχύουν την καλλιτεχνική τους έκφραση με τη δημιουργία ενός ποιήματος. Στη συνέχεια, μπορούν να διαβάσουν τη δημιουργία τους παραμένοντας σε κύκλο.

3.2. Θεατροπαιδαγωγικές - διδακτικές μέθοδοι (Θεατρικό Παιχνίδι, Διερευνητική Δραματοποίηση, Μανδύας του Ειδικού, Παχνίδι Ρόλου, Θέατρο Forum κ.ά.)

Μάθημα 7: Παίζουμε στο θεατρικό παιχνίδι

7.1. Το δάσος των μύθων

Στόχος

Οι μαθητές/τριες να εκφράζονται ελεύθερα και αυθόρμητα. Να επικοινωνούν τις ιδέες τους, να αισθάνονται ισότιμα μέλη μιας ομάδας και να χρησιμοποιούν τη φαντασία και τη δημιουργικότητά τους για να επινοήσουν έναν νέο δραματικό κόσμο.

Εισαγωγή

Βήμα 1: Η ιστορία μας!

Το δάσος των μύθων

Ο Τέλης μεταφέρεται από τη μαγική πύλη στο δάσος με τους αρχαίους μύθους. Εκεί, συναντά δύο μικρούς εξερευνητές. Ο ένας εξερευνητής το έβαλε στα πόδια, ενώ ο άλλος πάγωσε από τον φόβο του. Ο Τέλης συνομιλεί με τον τρομαγμένο εξερευνητή, αναδεικνύοντας την ποιότητα της ενσυναίσθησής του. Οι δυο τους συζητούν για τα συναισθήματά τους. Τη συζήτηση διακόπτει ο Αίσωπος, ο οποίος, εμπνευσμένος από τα γεγονότα, επιθυμεί να τους γνωρίσει καλύτερα. Αργότερα, ο ίδιος γράφει τον μύθο «*Οι δύο φίλοι και η αρκούδα*»¹⁶.

¹⁶ Ήταν δυο φίλοι που βαδίζανε μαζί στον ίδιο δρόμο, όταν ξαφνικά παρουσιάστηκε μπροστά τους μια αρκούδα. Τότε ο ένας από αυτούς πρόφτασε να σκαρφαλώσει σε κάποιο δέντρο και κρύφτηκε εκεί πάνω. Όσο για τον άλλον, ακριβώς τη στιγμή που κινδύνευε να τον τσακώσει το θηρίο, αυτός σωριάστηκε κάτω στο έδαφος και υποκρινόταν τον πεθαμένο. Η αρκούδα, που λέτε, έφερε κοντά του τη μπουσούδα της και τον σφραϊνόταν γύρω-γύρω· ο ανθρωπάκος, όμως, κρατούσε την ανάσα του. Φημολογείται, βλέπετε, ότι το θηρίο αυτό δεν αγιάζει τους πεθαμένους. Όταν πια σηκώθηκε και έφυγε το ζώο, ο φίλος κατέβηκε από το δέντρο και ρωτούσε τον σύντροφό του είχε ψιθυρίσει η αρκούδα στο αυτί. Εκείνος αποκρίθηκε: «Να σου πω: “Κοίτα καλά”, με ορμήνεψε, “μην τυχόν και ζαναταξιδέψεις συντροφιά με τέτοιους φίλους, που σε παρατούν σβζύλο στον κίνδυνο”». Το δίδαγμα του μύθου: Οι συγκυρίες είναι η καλύτερη δοκιμασία που αποδεικνύει ποιός είναι φίλος πραγματικός. Πηγή: Κέντρο ελληνικής γλώσσας, Αίσωπος Μύθοι (66.1-70.1), Οι ταξιδιώτες και η αρκούδα, Ψηφίδες για την ελληνική γλώσσα & τη γλωσσική εκπαίδευση www.greek-language.gr.

Προοργανωτής – Οι στόχοι

Βήμα 2: Μαθαίνουμε!

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Οι μαθητές/τριες να εκφράσουν, μέσα από το θεατρικό παιχνίδι, τα συναισθήματα και τη δημιουργική τους σκέψη στην ομάδα. Να χαλαρώσουν, να παρατηρήσουν, να συγκεντρώσουν την προσοχή τους και να αυτοσχεδιάσουν με σωματική κίνηση και έκφραση.

Παιχνίδια και Ασκήσεις

Βήμα 3: Ας παίξουμε!

Θεατρικό Παιχνίδι

Α΄ φάση: Απελευθέρωση και δημιουργία ομάδας

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να εμπλακούν σε φανταστικές συνθήκες μέσω σωματικής έκφρασης, να μάθουν να επικοινωνούν και να συνεργάζονται στο παιχνίδι.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες κινούνται ελεύθερα στον χώρο, πρώτα αργά κι έπειτα γρήγορα. Με το σήμα του/της εκπαιδευτικού, σταματούν και αφουγκράζονται τους ήχους της φύσης (εισαγωγή μουσικού ερεθίσματος). Έπειτα, μεταμορφώνονται σε δέντρο και σε ό,τι άλλο οι ίδιοι επιθυμούν.

Εκμάθηση Μεθόδων και Τεχνικών

Βήμα 4: Ας οργανωθούμε!

Θεατρικό Παιχνίδι

Μέσω του θεατρικού παιχνιδιού, οι μαθητές/τριες έχουν την ευκαιρία να παίζουν και να επικοινωνούν στην ομάδα με βάση τις ανάγκες τους, κινητοποιώντας την έμπνευση των ιδεών και τη φαντασία τους. Μέσω της σωματικής τους έκφρασης, αναπαριστούν σε θεατρικό ρόλο αυτοσχέδιες καταστάσεις που τις συνδημιουργούν με τους άλλους.

Εφαρμογή Μεθόδων και Τεχνικών

Βήμα 5: Στη σκηνή!

Θεατρικό Παιχνίδι

Β΄ φάση: Αναδημιουργία ρόλων και καταστάσεων

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να κατανοήσουν τη θέση του άλλου. Να μιλήσουν και να ενεργήσουν σε ρόλο. Να εκφράσουν τις αξίες, τις απόψεις και τη δημιουργική τους σκέψη. Να επινοήσουν έναν διαφορετικό κόσμο και να αναδομήσουν τη σκηνική πραγματικότητα.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες γίνονται ένας ρόλος από την ιστορία. Περπατούν και παρατηρούν τον φανταστικό χώρο του δάσους. Με το σήμα του/της εκπαιδευτικού σταματούν και συναντιούνται. Ο/Η εκπαιδευτικός σε ρόλο Αισώπου πλησιάζει τα παιδιά και συνομιλεί μαζί τους.

Προτείνεται η αξιοποίηση του ψηφιακού μαθησιακού αντικειμένου «*Ο Αίσωπος ταξιδευτής και οδοιπόρος*» (αρχείο ήχου) από τον/την εκπαιδευτικό για να εισάγει λεπτομέρειες για τον χαρακτήρα του Αισώπου και να προετοιμάσει τη μαθητική ομάδα για τη σκηνική δράση που θα ακολουθήσει.

Γ΄ φάση: Αυτοσχέδια σκηνική δράση

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να συνεργαστούν, να οργανωθούν από κοινού και να παρουσιάσουν την αυτοσχέδια σκηνική τους δράση στην ομάδα.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε ομάδες (κατά την κρίση του/της εκπαιδευτικού) και αρχικά, συζητούν για το περιεχόμενο της δράσης τους. Έπειτα, συντονίζουν την ομάδα, αναλαμβάνουν ρόλους και παρουσιάζουν τη σκηνική τους δράση στην ομάδα.

Αναστοχαστικός Διάλογος - Αξιολογικές Τεχνικές

Βήμα 6: Στο συμβούλιο!

Δ΄ φάση: Αποτίμηση του εργαστηρίου

Εκφράζουμε τα συναισθήματά μας για όσα συνέβησαν στην ιστορία

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να αποτιμήσουν το παιχνίδι τους. Να στοχαστούν κριτικά στην ομάδα και να εκφράσουν τα συναισθήματά τους σχετικά με τη βιωμένη εμπειρία τους.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες, καθισμένοι σε κύκλο, συζητούν και εκφράζουν τα συναισθήματά τους για τα γεγονότα της ιστορίας.

Δημοσιεύσεις Μαθητών

Βήμα 7: Το ημερολόγιο της ομάδας!

Δ΄ φάση: Αποτίμηση του εργαστηρίου

Ζωγραφίζουμε τους χαρακτήρες και φτιάχνουμε δαχτυλόκουκλες

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να εκφράσουν τη δημιουργικότητά τους, να έρθουν σε επαφή με μια πρόιμη μορφή του κουκλοθεάτρου και να αναπτύξουν τις δικές τους ιστορίες, αξιοποιώντας τις δαχτυλόκουκλες τους.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες ζωγραφίζουν τους χαρακτήρες της ιστορίας. Κατόπιν, κόβουν τις φιγούρες και κολλούν μία λωρίδα χαρτιού από πίσω (η λωρίδα να έχει τη διάμετρο του δαχτύλου τους). Τέλος, δημιουργούν τις δικές τους ιστορίες και τις παρουσιάζουν στην ομάδα.

Μάθημα 7: Παίζουμε στο θεατρικό παιχνίδι

7.2. Η πολιτεία των πουλιών

Στόχος

Οι μαθητές/τριες να εκφράζονται ελεύθερα και αυθόρμητα. Να επικοινωνούν τις ιδέες τους, να αισθάνονται ισότιμα μέλη μιας ομάδας και να χρησιμοποιούν τη φαντασία και τη δημιουργικότητά τους για να «φτιάξουν» έναν νέο δραματικό κόσμο.

Εισαγωγή

Βήμα 1: Η ιστορία μας!

Η πολιτεία των πουλιών

Ο Τέλης ακολουθεί ένα μονοπάτι που συνεχώς αλλάζει μορφές και χρώματα. Κάποια στιγμή, ακούει την αναγγελία της Αηδόνας, η οποία καλεί όλα τα πουλιά να παραστούν σε συμβούλιο, καθώς έχει προκύψει ένα πολύ σημαντικό ζήτημα. Συνομιλεί μαζί της και έπειτα, βρίσκει τον παλιό του φίλο, τον Τσαλαπετεινό. Ο Τέλης αποκαλύπτει τη μαγική του δύναμη στον φίλο του (αλλάζει χρώματα σύμφωνα με τη συναισθηματική κατάσταση των άλλων και τη δική του), ενώ παράλληλα ενημερώνεται για τα κρίσιμα γεγονότα που συμβαίνουν στην πολιτεία των πουλιών. Κατόπιν, οι δυο τους πηγαίνουν στο συμβούλιο των πουλιών.

Προτείνεται η αξιοποίηση του ψηφιακού μαθησιακού αντικειμένου «*Οι Όρνιθες του Αριστοφάνη*», ως συμπληρωματικό θεωρητικό υλικό, που θα προσφέρει α) μια πρώτη επαφή με τη φύση του αρχαίου θεάτρου β) περισσότερες λεπτομέρειες σε σχέση με την ιστορία γ) νέες συνθήκες, τις οποίες οι μαθητές/τριες μπορούν να αξιοποιήσουν στο θεατρικό παιχνίδι.

Προοργανωτής – Οι στόχοι

Βήμα 2: Μαθαίνουμε!

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Οι μαθητές/τριες να εκφράσουν τις ιδέες και τις απόψεις τους στην ομάδα, να συνεργαστούν αρμονικά και αποτελεσματικά μεταξύ τους, να πειραματιστούν με τη διαμόρφωση της πλοκής μιας ιστορίας, να την αλλάξουν και να εφεύρουν πιθανές εκβάσεις της.

Παιχνίδια και Ασκήσεις

Βήμα 3: Ας παίξουμε!

Θεατρικό Παιχνίδι

Α' φάση: Απελευθέρωση και δημιουργία ομάδας

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να εμπλακούν σε φανταστικές συνθήκες μέσω της σωματικής έκφρασης.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες πειραματίζονται μέσω της σωματικής έκφρασης, των φαντασιακών κόσμων και της συμβολικής αναπαράστασης. Γίνονται ένα μονοπάτι που αλλάζει μορφές, μια σβούρα, η ομίχλη, τα σύννεφα και τα πουλιά.

Εκμάθηση Μεθόδων και Τεχνικών

Βήμα 4: Ας οργανωθούμε!

Θεατρικό Παιχνίδι

Μέσω του θεατρικού παιχνιδιού, οι μαθητές/τριες έχουν την ευκαιρία να παίζουν και να επικοινωνούν στην ομάδα με βάση τις ανάγκες τους, κινητοποιώντας την έμπνευση των ιδεών και τη φαντασία τους. Μέσω της σωματικής τους έκφρασης, αναπαριστούν σε θεατρικό ρόλο αυτοσχέδιες καταστάσεις που τις συνδημιουργούν με τους άλλους.

Εφαρμογή Μεθόδων και Τεχνικών

Βήμα 5: Στη σκηνή!

Β' φάση: Αναδημιουργία ρόλων και καταστάσεων

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να κατανοήσουν τη θέση του άλλου, να μιλήσουν και να ενεργήσουν σε ρόλο. Να εκφράσουν τις αξίες, τις απόψεις και τη δημιουργική τους σκέψη, να επινοήσουν έναν διαφορετικό κόσμο και να αναδομήσουν τη σκηνική πραγματικότητα.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες αναλαμβάνουν έναν ρόλο από την ιστορία. Αλληλεπιδρούν ελεύθερα στον χώρο. Παγώνουν (παγωμένη εικόνα) και σκέφτονται τι μπορεί να συμβαίνει στην πολιτεία των πουλιών. Ο/Η εκπαιδευτικός, σε ρόλο Τσαλαπετεινού, ζητά τη βοήθεια του Τέλη.

Γ' φάση: Αυτοσχέδια σκηνική δράση

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να συνεργαστούν, να οργανωθούν από κοινού και να παρουσιάσουν την αυτοσχέδια σκηνική τους δράση στην ομάδα.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε ομάδες (κατά την κρίση του/της εκπαιδευτικού) και αρχικά, συζητούν για το περιεχόμενο της δράσης τους. Στη συνέχεια, συντονίζουν την ομάδα, αναλαμβάνουν ρόλους και παρουσιάζουν τη σκηνική τους δράση.

Αναστοχαστικός Διάλογος - Αξιολογικές Τεχνικές

Βήμα 6: Στο συμβούλιο!

Δ' φάση: Αποτίμηση του εργαστηρίου

Τι μας εντυπωσίασε στο σημερινό μάθημα;

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να αποτιμήσουν το παιχνίδι τους. Να στοχαστούν κριτικά στην ομάδα και να εκφράσουν τα συναισθήματά τους σχετικά με τη βιωμένη εμπειρία τους.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες, καθισμένοι σε κύκλο, συζητούν για τα γεγονότα της ιστορίας και περιγράφουν τα σημεία που τους έκαναν εντύπωση.

Δημοσιεύσεις Μαθητών

Βήμα 7: Το ημερολόγιο της ομάδας!

Δ΄ φάση: Αποτίμηση του εργαστηρίου

Γράφουμε τη συνέχεια της ιστορίας

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να διερευνήσουν τις πιθανές εκδοχές της ιστορίας, να αναστοχαστούν τις δράσεις των ρόλων και να ασκηθούν στον γραπτό λόγο.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες συγκεντρώνουν την προσοχή τους και ύστερα, σε ένα χαρτί συνδημιουργούν τη συνέχεια της ιστορίας (π.χ. τι συζητήθηκε στο συμβούλιο, τι έγινε μετά κλπ.), εκφράζοντας ελεύθερα τις ιδέες τους. Στο τέλος, διαβάζουν ό,τι έγραψαν στην ολομέλεια.

Μάθημα 7: Παίζουμε στο θεατρικό παιχνίδι

7.3. Το φωτεινό αστέρι

Στόχος

Οι μαθητές/τριες να εκφράζονται ελεύθερα και αυθόρμητα. Να επικοινωνούν τις ιδέες τους, να αισθάνονται ισότιμα μέλη μιας ομάδας και να χρησιμοποιούν τη φαντασία και τη δημιουργικότητά τους για να «φτιάξουν» έναν νέο δραματικό κόσμο.

Εισαγωγή

Βήμα 1: Η ιστορία μας!

Το φωτεινό αστέρι

Ο Τέλης συνεχίζει το ταξίδι του. Ξαφνικά, ανακαλύπτει ότι έχει γίνει κατάλευκος. Πιστεύει ότι έχασε τη μαγική του δύναμη και εύχεται να ήταν κοντά του οι φίλοι του. Η παρέα συναντιέται κάτω από ένα έλατο. Είναι Χριστούγεννα. Ένας στίχος από το ποίημα του Γεωργίου Δροσίνη «*Νύχτα Χριστουγεννιάτικη*» είναι γραμμένος σε ένα σημείωμα. Η παρέα το βρίσκει και το διαβάζει. Το αστέρι των Χριστουγέννων, με το φως του, θυμίζει στους φίλους πόσο σημαντικό είναι που έχουν ο ένας τον άλλον.

Προοργανωτής – Οι στόχοι

Βήμα 2: Μαθαίνουμε!

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Οι μαθητές/τριες να συνεργαστούν με συλλογική διάθεση στο παιχνίδι, να εκφραστούν μέσα από την κίνηση και τον λόγο, να εξασκηθούν στις αυτοσχέδιες σκηνικές δράσεις και να δημιουργήσουν ιστορίες, αξιοποιώντας τη δημιουργική τους σκέψη.

Παιχνίδια και Ασκήσεις

Βήμα 3: Ας παίζουμε!

Θεατρικό Παιχνίδι

Α΄ φάση: Απελευθέρωση και δημιουργία ομάδας

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να εμπλακούν σε φανταστικές συνθήκες μέσω της σωματικής έκφρασης.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες εκφράζονται και πειραματίζονται μέσω της σωματικής τους κίνησης. Έτσι, περπατούν ελεύθερα στον χώρο, φαντάζονται ότι είναι λουλούδια κρυμμένα κάτω από το χιόνι, ότι χορεύουν στον πάγο, μεταμορφώνονται σε λίμνη, σε χιονοφιλάδα και σε ό,τι άλλο θελήσουν.

Εκμάθηση Μεθόδων και Τεχνικών

Βήμα 4: Ας οργανωθούμε!

Θεατρικό Παιχνίδι

Μέσω του θεατρικού παιχνιδιού, οι μαθητές/τριες έχουν την ευκαιρία να παίζουν και να επικοινωνούν στην ομάδα με βάση τις ανάγκες τους, κινητοποιώντας την έμπνευση των ιδεών και τη φαντασία τους. Μέσω της σωματικής τους έκφρασης, αναπαριστούν σε θεατρικό ρόλο αυτοσχέδιες καταστάσεις που τις συνδημιουργούν με τους άλλους.

Εφαρμογή Μεθόδων και Τεχνικών

Βήμα 5: Στη σκηνή!

Το φωτεινό αστέρι

Β΄ φάση: Αναδημιουργία ρόλων και καταστάσεων

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να κατανοήσουν τη θέση του άλλου. Να μιλήσουν και να ενεργήσουν σε ρόλο. Να εκφράσουν τις αξίες, τις απόψεις και τη δημιουργική τους σκέψη. Να επινοήσουν έναν διαφορετικό κόσμο και να αναδομήσουν τη σκηνική πραγματικότητα.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες παίζουν έναν ρόλο της ιστορίας. Κινούνται στον φανταστικό χώρο. Ο/Η εκπαιδευτικός εμπνέει τη διαδικασία και τους οδηγεί κάτω από το έλατο. Τα παιδιά παγώνουν (παγωμένη εικόνα) και σκέφτονται τι συμβαίνει. Ο/Η εκπαιδευτικός σε ρόλο αστεριού (‘Δάσκαλος σε ρόλο’) αποκαλύπτει το δικό του ταξίδι.

Προτείνεται η αξιοποίηση του ψηφιακού μαθησιακού αντικειμένου «*Άγια Νύχτα*» (αρχείο ήχου). Η μελωδία μπορεί να πλαισιώσει τις σκηνικές δράσεις των μαθητών/τριων, δημιουργώντας την κατάλληλη ατμόσφαιρα.

Γ΄ φάση: Αυτοσχέδια σκηνική δράση

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να συνεργαστούν, να οργανωθούν από κοινού και να παρουσιάσουν την αυτοσχέδια σκηνική τους δράση στην ομάδα.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε ομάδες (κατά την κρίση του/της εκπαιδευτικού) και αρχικά, συζητούν για το περιεχόμενο της δράσης τους. Έπειτα, συντονίζουν την ομάδα, αναλαμβάνουν ρόλους και παρουσιάζουν τη σκηνική τους δράση.

Αναστοχαστικός Διάλογος - Αξιολογικές Τεχνικές**Βήμα 6: Στο συμβούλιο!****Δ' φάση: Αποτίμηση του εργαστηρίου****Συζητάμε για όσα συνέβησαν στην ιστορία**

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να αποτιμήσουν το παιχνίδι τους. Να στοχαστούν κριτικά στην ομάδα και να εκφράσουν τα συναισθήματά τους σχετικά με τη βιωμένη εμπειρία τους.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες, σε κύκλο, εκφράζουν τις σκέψεις και τις απόψεις τους για τις δράσεις των ρόλων και τα γεγονότα της ιστορίας.

Δημοσιεύσεις Μαθητών**Βήμα 7: Το ημερολόγιο της ομάδας!****Δ' φάση: Αποτίμηση του εργαστηρίου****Φτιάχνουμε το περίγραμμα του Τέλη και του αστεριού**

Στόχος: Να καλλιεργηθεί η ενσυναίσθηση και οι μαθητές/τριες να αναστοχαστούν σχετικά με τη δράση των χαρακτήρων. Να εκφράσουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες, με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού, σχηματίζουν το περίγραμμα του Τέλη και του αστεριού σε χαρτί του μέτρου. Μέσα στο περίγραμμα ασκούν τη γραφή σε ρόλο, γράφοντας κάτι που θα έλεγε ο χαρακτήρας. Έξω από το περίγραμμα, εκφράζουν τα συναισθήματα και τη σκέψη τους για τον χαρακτήρα.

Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να αξιοποιήσει το ψηφιακό μαθησιακό αντικείμενο «*Σήμερα, αυτοσχεδιάζουμε!*», για να δημιουργήσει κλίμα ευχάριστης και χαρμόσινης διάθεσης στην ομάδα, εμπλέκοντάς την σε «χριστουγεννιάτικους» αυτοσχεδιασμούς.

3.3. Τεχνικές εμπύχωσης της ομάδας**Μάθημα 8: Ερευνούμε στη διερευνητική δραματοποίηση****8.1. Ο άγνωστος προορισμός****Στόχος**

Μέσω της θεατρικής διερεύνησης, οι μαθητές/τριες ερευνούν τη συμπεριφορά και την εμπειρία του ρόλου. Διερευνούν το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον, ενώ παράλληλα γίνονται δημιουργοί και θεατές συμβάντων. Μέσω θεατρικής διερεύνησης μιας ιστορίας, δοκιμάζουν την προσωπική τους δράση, παρατηρούν τη δράση των άλλων και προτείνουν νέες εκδοχές για την εξέλιξη της συνεργασίας τους.

Εισαγωγή**Βήμα 1: Η ιστορία μας!****Άγνωστος προορισμός**

Ο Τίμος, μέσα από τη μαγική πύλη, βρίσκεται πάνω στο λευκό πανί μιας βαρκούλας. Γνωρίζει την Ξανθούλα¹⁷ και συνομιλεί μαζί της σχετικά με την αποχώρησή της από το νησί. Οι δύο ήρωες βρίσκονται στην ίδια κατάσταση. Είναι και οι δύο μακριά από τους δικούς τους ανθρώπους. Όμως, ο Τίμος μαθαίνει από την Ξανθούλα ότι υπάρχουν και ταξίδια που ακόμη κι αν δεν θέλεις να τα κάνεις, αναγκάζεσαι. Υπόσχεται να τη συντροφεύσει στο ταξίδι της, κι έτσι ταξιδεύουν μαζί για πολύ καιρό.

Προτείνεται να αξιοποιηθεί το ψηφιακό μαθησιακό αντικείμενο «*Η Ξανθούλα*» (αρχείο ήχου) α) ως εναλλακτικός τρόπος εισαγωγής των μαθητών/τριων στην ιστορία, με τον/την εκπαιδευτικό να θέτει διερευνητικές ερωτήσεις και β) ως ψηφιακό ηχητικό ερέθισμα που θα πλαισιώνει τις δράσεις τους.

Προοργανωτής – Οι στόχοι**Βήμα 2: Μαθαίνουμε!****Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα**

Οι μαθητές/τριες να εμβαθύνουν στους ρόλους και στα κίνητρα της δράσης τους, να αυτοσχεδιάσουν σκηνές της ιστορίας, να δημιουργήσουν τις δικές τους ιστορίες.

Παιχνίδια και Ασκήσεις**Βήμα 3: Ας παίξουμε!****1^ο στάδιο: Γινόμαστε ομάδα****Το κουτί της ομάδας**

Στόχος: Οι μαθητές/τριες εμπλέκονται σε δράσεις που ενισχύουν την επικοινωνία μεταξύ των μελών της ομάδας, καθώς και την έκφραση των ιδεών τους.

Περιγραφή: Ο/Η εκπαιδευτικός κρατάει στα χέρια του ένα κουτί. Οι μαθητές/τριες κάθονται σε κύκλο. Καθένας από την ομάδα παίρνει το κουτί από τον διπλανό του και αφήνοντας τη φαντασία του ελεύθερη, δίνει περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το περιεχόμενο του κουτιού.

Παίζοντας με ένα αντικείμενο

Στόχος: Οι μαθητές να αναπτύξουν τον φαντασιακό τους κόσμο και να αναπαραστήσουν εικόνες μέσω της σωματικής έκφρασης και της δημιουργικής τους σκέψης.

Περιγραφή: Οι μαθητές στέκονται όρθιοι σε κύκλο. Στη μέση του κύκλου βρίσκεται ένα πανί. Κάθε μαθητής/τρια βγαίνει στο κέντρο του κύκλου και παίζει ένα αυθόρμητο παιχνίδι με το πανί, που αλλάζει συνεχώς μορφές και σχήματα.

¹⁷ Αναφορά στο ποίημα του Διονύσιου Σολωμού 'Η Ξανθούλα'. Άπαντα. Τόμος πρώτος. Ποιήματα, επιμ.-σημ. Λίνος Πολίτης, Ίκαρος, Αθήνα 1961, σ. 65-66.

2^ο στάδιο: Ξεκινάμε!

Ακούμε την ιστορία μας

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να έρθουν σε επαφή με το αρχικό περιβάλλον της ιστορίας. Ο/Η εκπαιδευτικός αφηγείται την ιστορία αξιοποιώντας ήχους της θάλασσας και άλλα ηχητικά μέσα, που θεωρεί χρήσιμα για να ενισχύσει τη φαντασία των παιδιών.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες βρίσκονται ξαπλωμένοι στο πάτωμα. Ο/Η εκπαιδευτικός εισάγει μουσικό ερέθισμα και ζητά από τα παιδιά να κλείσουν τα μάτια τους. Τους αφηγείται την ιστορία, χρησιμοποιώντας την τεχνική της καθοδηγημένης φαντασίας.

Εκμάθηση Μεθόδων και Τεχνικών

Βήμα 4: Ας οργανωθούμε!

Διερευνητική Δραματοποίηση

Μέσω της θεατρικής διερεύνησης μιας ιστορίας, οι μαθητές/τριες διερευνούν τις στάσεις των χαρακτήρων, τις φαντασιακές καταστάσεις στις οποίες εμπλέκονται και αυτοσχεδιάζουν σκηνές, μέσα από τις οποίες δοκιμάζουν νέες εκδοχές για το θέμα που διαπραγματεύονται. Επιπλέον, χτίζουν τη δική τους ιστορία, αξιολογούν τη συμπεριφορά των χαρακτήρων και ερμηνεύουν τις απόψεις, τις προθέσεις και τις πράξεις τους.

Εφαρμογή Μεθόδων και Τεχνικών

Βήμα 5: Στη σκηνή!

3^ο στάδιο: Δημιουργούμε το θεατρικό περιβάλλον

Α΄ φάση: Ποιος, πότε, πού, πώς, τι, γιατί;

Στόχος: Οι μαθητές/τριες, εκτός ρόλου, να συζητήσουν σχετικά με τα στοιχεία του δραματικού περιβάλλοντος, να καλλιεργήσουν την κριτική τους σκέψη, να μπουν στη θέση του άλλου και να προσπαθήσουν να εμβαθύνουν στο δραματικό περιβάλλον.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες κάθονται σε κύκλο, ενώ ο/η εκπαιδευτικός τους απευθύνει ερωτήσεις, με στόχο τη διερεύνηση του δραματικού περιβάλλοντος. Τα παιδιά εμβαθύνουν στην πλοκή της ιστορίας και απευθύνουν ερωτήσεις το ένα στο άλλο.

Β΄ φάση: Παιζουμε τους ρόλους μας και λέμε τις σκέψεις μας

Στόχος: Η δημιουργία δράσης και στοχασμού. Οι μαθητές/τριες να εμπλακούν σε αυτοσχεδίες δράσεις, να αξιοποιήσουν θεατρικές τεχνικές, να στοχαστούν σε ρόλο.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες κινούνται ελεύθερα στον χώρο. Ο/Η εκπαιδευτικός εισάγει μουσικό ερέθισμα και τους καλεί, αρχικά, να μεταμορφώσουν το σώμα τους σε βάρκα. Έπειτα, τους ζητά να αναπαραστήσουν τις δυσκολίες που συναντούν και να εκφράσουν το συναίσθημά τους λεκτικά. Τέλος, τα παιδιά γίνονται ζευγάρια, μπαίνουν σε ρόλο Τίμου και Ξανθούλας και δημιουργούν διάλογο.

Γ΄ φάση: Δημιουργούμε την ιστορία

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να διαμορφώσουν, εκτός ρόλου, τα επεισόδια της ιστορίας με ενδιάμεσες αυτοσχεδίες δράσεις και/ή να συγγράψουν αφηγηματικό/θεατρικό κείμενο.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες γράφουν έναν μικρό διάλογο μεταξύ του Τίμου και της Ξανθούλας. Ο/Η εκπαιδευτικός εμπνέει τη διαδικασία, απευθύνοντάς τους ερωτήσεις.

4^ο στάδιο: Σκεφτόμαστε όσα κάναμε. Αλλάζουμε ό,τι χρειάζεται

Στόχος: Οι μαθητές/τριες, αξιοποιώντας την καρέκλα των αποκαλύψεων, να εμβαθύνουν στην κατανόηση των δράσεων των χαρακτήρων, να απευθύνουν ερωτήσεις, να μάθουν νέες πληροφορίες, να αναστοχαστούν εντός και εκτός ρόλου και τέλος, να αξιολογήσουν και να αναπλαισιώσουν τη δράση τους, αλλάζοντας ό,τι χρειάζεται.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες στέκονται όρθιοι σε κύκλο. Στο κέντρο του κύκλου υπάρχει μια καρέκλα. Ένας μαθητής μπαίνει σε ρόλο Τίμου ή Ξανθούλας. Η υπόλοιπη ομάδα του απευθύνει ερωτήσεις. Έπειτα, ακολουθεί συζήτηση σε κύκλο με στόχο την αναδιαμόρφωση των διαλόγων.

5^ο στάδιο: Παρουσιάζουμε την ιστορία μας στη σκηνή

Στόχος: Η χωρίς ιδιαίτερη προετοιμασία θεατρική παράσταση στην τάξη.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες παρουσιάζουν το αποτέλεσμα της συνεργασίας τους.

Αναστοχαστικός Διάλογος - Αξιολογικές Τεχνικές

Βήμα 6: Στο συμβούλιο!

6^ο στάδιο: Συζητάμε πώς περάσαμε και αξιολογούμε τι κάναμε

Στόχος: Η αξιολόγηση της δράσης των μαθητών/τριών ως προς την αποτελεσματικότητά της. Οι μαθητές/τριες να εκφράσουν στην ομάδα τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους.

Περιγραφή: Συζήτηση σε κύκλο.

Δημοσιεύσεις Μαθητών

Βήμα 7: Το ημερολόγιο της ομάδας!

Δημιουργούμε το περίγραμμα της Ξανθούλας και το περίγραμμα του Τίμου

Στόχος: Να καλλιεργηθεί η ενσυναίσθηση κι οι μαθητές/τριες να αναστοχαστούν σχετικά με τις δράσεις των χαρακτήρων. Να εκφράσουν τη σκέψη τους και το συναίσθημά τους.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες, με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού, σχηματίζουν το περίγραμμα του Τίμου και το περίγραμμα της Ξανθούλας σε χαρτί μέτρου. Μέσα στο περίγραμμα ασκούν τη γραφή σε ρόλο, γράφοντας κάτι που θα έλεγε ο χαρακτήρας. Έξω από το περίγραμμα εκφράζουν τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους για τον χαρακτήρα.

3.3. Τεχνικές εμφύχωσης της ομάδας

Μάθημα 8: Ερευνούμε στη διερευνητική δραματοποίηση

8.2. Ο ήλιος ο ηλιάτορας

Στόχος

Μέσω της διερευνητικής δραματοποίησης οι μαθητές/τριες ερευνούν τη συμπεριφορά και την εμπειρία του ρόλου. Διερευνούν το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον, ενώ παράλληλα γίνονται δημιουργοί και θεατές συμβάντων. Μέσω της θεατρικής διερεύνησης μιας ιστορίας, οι μαθητές/τριες δοκιμάζουν την προσωπική τους δράση, παρατηρούν την προσωπική δράση των άλλων και προτείνουν νέες εκδοχές για την εξέλιξη της συνεργασίας.

Εισαγωγή

Βήμα 1: Η ιστορία μας!

Ο ήλιος ο ηλιάτορας

Ο Τίμος συνεχίζει το ταξίδι του. Μια ηλιόλουστη μέρα, συναντά τον ήλιο και συνομιλεί μαζί του ως χαρακτήρας (*απόσπασμα από το ποίημα «Ο ήλιος ο ηλιάτορας», Ο. Ελύτης*). Το τριζόνι και ο ήλιος ταξιδεύουν μαζί και απολαμβάνουν την ομορφιά της χώρας που ζουν, ανακαλύπτοντας νέα τοπία και περιβάλλοντα.

Προοργανωτής

Οι στόχοι / Βήμα 2: Μαθαίνουμε!

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Οι μαθητές/τριες να εμβαθύνουν στους ρόλους της ιστορίας και στα κίνητρα των δράσεών τους. Επιπροσθέτως, να αυτοσχεδιάσουν σκηνές της ιστορίας και να δημιουργήσουν τις δικές τους, ενώ παράλληλα να καλλιεργήσουν την ενσυναίσθηση, διερωτώμενοι για τα συναισθήματα των χαρακτήρων.

Παιχνίδια και Ασκήσεις

Βήμα 3: Ας παίξουμε!

1^ο στάδιο: Γινόμαστε ομάδα

Μεταμορφωνόμαστε σε ακτίνες του ήλιου

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να αναπτύξουν τον φανταστικό τους κόσμο και να αναπαραστήσουν εικόνες, μέσω συλλογικής σωματικής έκφρασης.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες κινούνται ελεύθερα στον χώρο με τη συνοδεία μουσικής, που εισάγει ο/η εκπαιδευτικός. Μέσω καθοδηγημένης φαντασίας, δημιουργεί το φανταστικό περιβάλλον και καλεί τους συμμετέχοντες να κινηθούν ως ακτίνες του ήλιου. Οι μαθητές/τριες συγκεντρώνονται σε έναν κύκλο. Στο κέντρο του κύκλου υπάρχει ένα κίτρινο πανί. Ο/Η εκπαιδευτικός καλεί τα παιδιά να δημιουργήσουν τον ήλιο με τις ακτίνες του.

2^ο στάδιο: Ξεκινάμε!

Ακούμε την ιστορία μας

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να έρθουν σε επαφή με το αρχικό περιβάλλον της ιστορίας. Ο/Η εκπαιδευτικός απαγγέλει το ποίημα, αξιοποιώντας ήχους της θάλασσας και άλλα ηχητικά μέσα, που θεωρεί χρήσιμα για να ενισχύσει τη φαντασία των παιδιών.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες βρίσκονται ξαπλωμένοι στο πάτωμα. Ο/Η εκπαιδευτικός εισάγει μουσικό ερέθισμα και ζητά από τα παιδιά να κλείσουν τα μάτια τους. Τους απαγγέλει το ποίημα, χρησιμοποιώντας την τεχνική της καθοδηγημένης φαντασίας.

Εκμάθηση Μεθόδων και Τεχνικών

Βήμα 4: Ας οργανωθούμε!

Διερευνητική Δραματοποίηση

Μέσω της θεατρικής διερεύνησης μιας ιστορίας, οι μαθητές/τριες διερευνούν τις στάσεις των χαρακτήρων, τις φανταστικές καταστάσεις στις οποίες εμπλέκονται οι χαρακτήρες και αυτοσχεδιάζουν σκηνές μέσα από τις οποίες δοκιμάζουν νέες εκδοχές για το θέμα που διαπραγματεύονται. Οι μαθητές/τριες χτίζουν τη δική τους ιστορία, αξιολογούν τη συμπεριφορά των χαρακτήρων και ερμηνεύουν τις απόψεις, τις προθέσεις και τις πράξεις τους.

Εφαρμογή Μεθόδων και Τεχνικών

Βήμα 5: Στη σκηνή!

3^ο στάδιο: Δημιουργούμε το θεατρικό περιβάλλον

Α' φάση: Ποιος, πότε, πού, πώς, τι, γιατί;

Στόχος: Οι μαθητές/τριες, εντός ρόλου, να συζητήσουν σχετικά με τα στοιχεία του δραματικού περιβάλλοντος, να καλλιεργήσουν την κριτική τους σκέψη, να μπουν στη θέση του άλλου και να προσπαθήσουν να εμβαθύνουν στο δραματικό περιβάλλον.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες βρίσκονται καθισμένοι σε κύκλο. Ο/Η εκπαιδευτικός τους απευθύνει ερωτήσεις, με στόχο τη διερεύνηση του δραματικού περιβάλλοντος. Τα παιδιά εμβαθύνουν στην πλοκή της ιστορίας, γίνονται «Τίμος» και «ήλιος» και απευθύνουν ερωτήσεις το ένα στο άλλο.

Β' φάση: Παίζουμε τους ρόλους μας και λέμε τις σκέψεις μας

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να εμπλακούν σε αυτοσχέδιες δράσεις, να αξιοποιήσουν θεατρικές τεχνικές και να στοχαστούν σε ρόλο.

Περιγραφή: Ο/Η εκπαιδευτικός εισάγει μουσικό ερέθισμα και καλεί τα παιδιά να κινηθούν ελεύθερα στον χώρο. Στη συνέχεια, τους ζητά να μπουν σε ρόλο (Τίμος και ήλιος), να αλληλεπιδράσουν μέσω της σωματικής έκφρασης και να δηλώσουν προφορικά το συναισθημά τους. Τέλος, οι συμμετέχοντες γίνονται ζευγάρια και δημιουργούν διάλογο σε ρόλο.

Γ' φάση: Δημιουργούμε την ιστορία

Στόχος: Να διαμορφωθούν, εκτός ρόλου, τα επεισόδια της ιστορίας με ενδιάμεσες αυτοσχέδιες δράσεις και/ή να συγγράψουν το αφηγηματικό/θεατρικό κείμενο.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες γράφουν έναν μικρό διάλογο μεταξύ του Τίμου και του ήλιου. Ο/Η εκπαιδευτικός εμφυχώνει τη διαδικασία, ζητώντας τους να κάνουν ερωτήσεις ο ένας στον άλλο.

4^ο στάδιο: Σκεφτόμαστε όσα κάναμε. Αλλάζουμε ό,τι χρειάζεται

Στόχος: Οι μαθητές/τριες, αξιοποιώντας την τεχνική 'εικόνες από τη ζωή του χαρακτήρα', να εμβαθύνουν στην κατανόηση των δράσεων των χαρακτήρων, να απευθύνουν ερωτήσεις, να μάθουν νέες πληροφορίες, να αναστοχαστούν εντός ρόλου και τέλος, να αξιολογήσουν και να αναπλαισιώσουν τη δράση τους, αλλάζοντας ό,τι χρειάζεται.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες στέκονται όρθιοι σε κύκλο. Ο/Η εκπαιδευτικός τους ζητά να κλείσουν τα μάτια τους και να φανταστούν ότι είναι ο ήλιος. Τους απευθύνει ερωτήσεις, ενώ παράλληλα αξιοποιεί την καθοδηγημένη φαντασία για να δημιουργήσει το κατάλληλο φανταστικό περιβάλλον. Έπειτα, τους ζητά να κινηθούν στον χώρο, αναπαριστώντας ατομικά στιγμιότυπα από τα ταξίδια του ήλιου. Στη συνέχεια, τους χωρίζει σε δύο ομάδες και τους ζητά να αυτοσχεδιάσουν ένα στιγμιότυπο από το ταξίδι του ήλιου και ένα από το ταξίδι του Τιμού. Τα παιδιά το παρουσιάζουν και ύστερα, συζητούν σε κύκλο για την εμπειρία τους προτείνοντας βελτιώσεις.

5^ο στάδιο: Παρουσιάζουμε την ιστορία μας στη σκηνή

Στόχος: Η χωρίς ιδιαίτερη προετοιμασία θεατρική παράσταση στην τάξη.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες παρουσιάζουν το αποτέλεσμα της συνεργασίας τους.

Αναστοχαστικός Διάλογος - Αξιολογικές Τεχνικές

Βήμα 6: Στο συμβούλιο!

6^ο στάδιο: Συζητάμε πώς περάσαμε και αξιολογούμε τι κάναμε

Στόχος: Η αξιολόγηση της δράσης των μαθητών/τριων ως προς την αποτελεσματικότητά της. Οι μαθητές/τριες να εκφράσουν στην ομάδα τα συναίσθημα και τις σκέψεις τους.

Περιγραφή: Συζήτηση σε κύκλο. Οι μαθητές/τριες ανατρέχουν στην εμπειρία τους και αναστοχάζονται ως προς την αποτελεσματικότητά της δράσης τους. Επιπλέον, μπορούν να αιτιολογήσουν τις απόψεις τους, καλλιεργώντας μεταγνωστικές και μετεπικοινωνιακές δεξιότητες.

Δημοσιεύσεις Μαθητών

Βήμα 7: Το ημερολόγιο της ομάδας!

Γράφουμε ένα ποίημα για τον ήλιο

Στόχος: Να καλλιεργηθεί η ενσυναίσθηση και οι μαθητές/τριες να αναστοχαστούν σχετικά με τις δράσεις των χαρακτήρων. Να εκφράσουν τη σκέψη τους και το συναίσθημά τους, μέσα από συλλογική δημιουργία γραπτού λόγου.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες είναι καθισμένοι σε κύκλο. Με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού, δημιουργούν όλοι μαζί, ένα ποίημα για τον ήλιο.

3.3. Τεχνικές εμπύχωσης της ομάδας

Μάθημα 8: Ερευνούμε στη διερευνητική δραματοποίηση

8.3. Οι μνήμες ξυπνούν

Στόχος

Μέσω της διερευνητικής δραματοποίησης, οι μαθητές/τριες ερευνούν τη συμπεριφορά και την εμπειρία του ρόλου. Διερευνούν το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον, ενώ παράλληλα γίνονται δημιουργοί και θεατές συμβάντων. Μέσω της θεατρικής διερεύνησης μιας ιστορίας, δοκιμάζουν την προσωπική τους δράση, παρατηρούν την προσωπική δράση των άλλων και προτείνουν νέες εκδοχές για την εξέλιξη της συνεργασίας.

Εισαγωγή

Βήμα 1: Η ιστορία μας!

Οι μνήμες ξυπνούν

Ο Τιμός βρίσκεται στο νησί των Ψαρών. Θέλει να βρεθεί ξανά με τους φίλους του. Ενώ κρατά το μαγικό του κλειδί, οι φίλοι του εμφανίζονται και όλοι μαζί συναντούν ένα παιδί που κρατά στο χέρι του ένα βιβλίο. Συνομιλούν με το παιδί και του ζητούν να διαβάσει κάτι. Εκείνο τους απαγγέλει το ποίημα του Διονυσίου Σολωμού «*Η καταστροφή των Ψαρών*» (επετειακό μάθημα για την 25^η Μαρτίου)¹⁸.

Προτείνεται να αξιοποιηθεί το ψηφιακό μαθησιακό αντικείμενο «*Η καταστροφή των Ψαρών*», ως εναλλακτικός τρόπος εισαγωγής των μαθητών/τριων στην ιστορία, με τον/την εκπαιδευτικό να θέτει διερευνητικές ερωτήσεις ή/και ως αρχείο ήχου που θα πλαισιώσει περαιτέρω δράσεις.

¹⁸ Για την Επέτειο του Πολυτεχνείου και για την 28^η Οκτωβρίου 1940 προτείνεται η αξιοποίηση του ψηφιακού μαθησιακού αντικείμενου «*Ιστορικές Επέτειοι της Ελλάδας*» (Βλ. <https://ebooksdl.cti.gr/view?item=20.500.14040/5378>), το οποίο περιέχει δυο προτεινόμενα Επετειακά μαθήματα. Το πρώτο Επετειακό μάθημα αφορά το Πολυτεχνείο, με μικρό απόσπασμα από την «Ντενεκεδούπολη» της Ευγενίας Φακίνου, ενώ το δεύτερο αφορά την 28^η Οκτωβρίου και εμπεριέχει μικρό απόσπασμα από το *Άξιον Εστί* του Οδ. Ελύτη «*Η πορεία προς το μέτωπο*».

Επιπλέον, το κείμενο «*Η πορεία προς το μέτωπο*» προτείνεται να αξιοποιηθεί από τον/την εκπαιδευτικό Θεατρικής Αγωγής παράλληλα για μαθητές/τριες Β΄ και Δ΄ Δημοτικού (Μάθημα 20: 28^η Οκτωβρίου 1940, *Πορεία προς το Μέτωπο*, σ.92) με στόχο τόσο τη θεατρική διερεύνηση των εννοιών και των αξιών που περιέχει όσο και την ακόλουθη σκηνική τους δράση. Η συνεργασία μεταξύ διαφορετικών ηλικιακών ομάδων, στο πλαίσιο του μαθήματος της Θεατρικής Αγωγής στο δημοτικό, αποκτά ιδιαίτερη σημασία, καθώς αναπτύσσει την αλληλεπίδραση και τη συνεργασία, τη θετική ανάδραση και την ενεργό συμμετοχή, καλλιεργεί τις ψυχοσυναίσθηματικές και κοινωνικές δεξιότητες, ενώ βελτιώνει το κίνητρο για μάθηση.

Προοργανωτής**Οι στόχοι / Βήμα 2: Μαθαίνουμε!****Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα**

Οι μαθητές/τριες να εμβαθύνουν στους ρόλους της ιστορίας και στα κίνητρα των δράσεών τους. Να αυτοσχεδιάσουν σκηνές της ιστορίας και να δημιουργήσουν τις δικές τους, ενώ παράλληλα να καλλιεργήσουν την ενσυναίσθησή τους, διερωτώμενοι για τα συναισθήματα των χαρακτήρων.

Παιχνίδια και Ασκήσεις**Βήμα 3: Ας παίξουμε!****1^ο στάδιο: Γινόμαστε ομάδα****Τα εμπόδια**

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να εμπλακούν σε δράσεις που ενισχύουν τη διασύνδεση της ομάδας, την επικοινωνία μεταξύ των μελών της και την έκφραση των δημιουργικών τους ιδεών.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες κινούνται ελεύθερα στον χώρο με τη συνοδεία μουσικής. Με το σήμα του/της εκπαιδευτικού δημιουργούν διαδοχικά μια σειρά εμποδίων για τους υπόλοιπους συμμαθητές που προσπαθούν να περπατήσουν στον χώρο.

2^ο στάδιο: Ξεκινάμε!**Διαβάζουμε το ποίημα**

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να έρθουν σε επαφή με το αρχικό περιβάλλον της ιστορίας. Ο/Η εκπαιδευτικός απαγγέλει το ποίημα, αξιοποιώντας ήχους της θάλασσας και άλλα ηχητικά μέσα, που θεωρεί χρήσιμα για να ενισχύσει τη φαντασία των παιδιών. Προτείνεται η αξιοποίηση του ψηφιακού μαθησιακού αντικειμένου «*Η καταστροφή των Ψαρών*».

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες βρίσκονται ξαπλωμένοι στο πάτωμα. Ο/Η εκπαιδευτικός εισάγει μουσικό ερέθισμα και ζητά από τα παιδιά να κλείσουν τα μάτια τους. Τους αφηγείται την ιστορία, χρησιμοποιώντας την τεχνική της καθοδηγημένης φαντασίας.

Εκμάθηση Μεθόδων και Τεχνικών**Βήμα 4: Ας οργανωθούμε!****Διερευνητική Δραματοποίηση**

Μέσω της θεατρικής διερεύνησης μιας ιστορίας, οι μαθητές/τριες διερευνούν τις στάσεις των χαρακτήρων, τις φαντασιακές καταστάσεις στις οποίες εμπλέκονται οι χαρακτήρες και αυτοσχεδιάζουν σκηνές, μέσα από τις οποίες δοκιμάζουν νέες εκδοχές για το θέμα που διαπραγματεύονται. Οι μαθητές/τριες χτίζουν τη δική τους ιστορία, αξιολογούν τη συμπεριφορά των χαρακτήρων και ερμηνεύουν τις απόψεις, τις προθέσεις και τις πράξεις τους.

Εφαρμογή Μεθόδων και Τεχνικών**Βήμα 5: Στη σκηνή!****3^ο στάδιο: Δημιουργούμε το θεατρικό περιβάλλον****Α' φάση: Ποιος, πότε, πού, πώς, τι, γιατί;**

Στόχος: Οι μαθητές/τριες, εκτός ρόλου, να συζητήσουν σχετικά με τα στοιχεία του δραματικού περιβάλλοντος. Να καλλιεργήσουν την κριτική τους σκέψη, να μπουν στη θέση του άλλου και να προσπαθήσουν να εμβαθύνουν στο δραματικό περιβάλλον.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες βρίσκονται καθισμένοι σε κύκλο. Ο/Η εκπαιδευτικός τους απευθύνει ερωτήσεις, με στόχο τη διερεύνηση του δραματικού περιβάλλοντος.

Β' φάση: Παίζουμε τους ρόλους μας και λέμε τις σκέψεις μας

Στόχος: Η δημιουργία δράσης και στοχασμού. Οι μαθητές/τριες να εμπλακούν σε αυτοσχέδιες δράσεις, να αξιοποιήσουν θεατρικές τεχνικές και να στοχαστούν σε ρόλο.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες κινούνται ελεύθερα στον χώρο. Ο/Η εκπαιδευτικός εισάγει μουσικό ερέθισμα και τους καλεί, αρχικά, να κινηθούν ελεύθερα στον χώρο. Μετέπειτα, τους ζητά να μπουν σε ρόλο, να αλληλεπιδράσουν μέσω της σωματικής έκφρασης και να δηλώσουν το συναισθημά τους λεκτικά.

Γ' φάση: Δημιουργούμε την ιστορία

Στόχος: Οι μαθητές/τριες, εντός ρόλου, να διαμορφώσουντα επεισόδια της ιστορίας με ενδιάμεσες αυτοσχέδιες δράσεις και/ή να συγγράψουν αφηγηματικό/θεατρικό κείμενο.

Περιγραφή: Η ομάδα συζητά με τον/την εκπαιδευτικό για τα γεγονότα των Ψαρών. Ο/Η εκπαιδευτικός εμπνυχώνει τη διαδικασία, ζητώντας από τα παιδιά να μπουν σε ρόλο αγωνιστών της ελευθερίας. Γράφουν σε ρόλο για όλα όσα έζησαν στο νησί.

4^ο στάδιο: Σκεφτόμαστε όσα κάναμε. Αλλάζουμε ό,τι χρειάζεται

Στόχος: Οι μαθητές/τριες, αξιοποιώντας την τεχνική της δραματοποιημένης αφήγησης, να εμβαθύνουν στην κατανόηση των δράσεων των χαρακτήρων, να απευθύνουν ερωτήσεις, να μάθουν νέες πληροφορίες, να αναστοχαστούν εντός ρόλου και τέλος, να αξιολογήσουν και να αναπλαισιώσουν τη δράση τους, αλλάζοντας ό,τι χρειάζεται.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες αφηγούνται με τη σειρά την ιστορία που έγραψαν και η υπόλοιπη ομάδα αναπαριστά ό,τι ακούει.

5^ο στάδιο: Παρουσιάζουμε την ιστορία μας στη σκηνή

Στόχος: Η χωρίς ιδιαίτερη προετοιμασία θεατρική παράσταση στην τάξη.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες παρουσιάζουν το αποτέλεσμα της συνεργασίας τους.

Αναστοχαστικός Διάλογος - Αξιολογικές Τεχνικές

Βήμα 6: Στο συμβούλιο!

6^ο στάδιο: Συζητάμε πώς περάσαμε και αξιολογούμε τι κάναμε

Στόχος: Η αξιολόγηση της δράσης των μαθητών ως προς την αποτελεσματικότητά της. Οι μαθητές/τριες να εκφράσουν στην ομάδα τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους.

Περιγραφή: Συζήτηση σε κύκλο.

Δημοσιεύσεις Μαθητών

Βήμα 7: Το ημερολόγιο της ομάδας!

Γράφουμε ένα ποίημα αφιερωμένο στους ήρωες του 1821

Στόχος: Να καλλιεργηθεί η ενσυναίσθηση και οι μαθητές/τριες να αναστοχαστούν σχετικά με τις δράσεις των χαρακτήρων. Να εκφράσουν ελεύθερα τη σκέψη και το συναίσθημά τους μέσα από τη συλλογική δημιουργία γραπτού λόγου.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες είναι καθισμένοι σε κύκλο. Με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού, δημιουργούν ένα ποίημα αφιερωμένο στους ήρωες του 1821.

3.4. Θεατρικές τεχνικές

Μάθημα 9: Δοκιμάζουμε θεατρικές τεχνικές

Το τελευταίο καρπούζι

Στόχος

Οι μαθητές/τριες, μέσω των θεατρικών τεχνικών, έρχονται σε επαφή με το δραματικό περιβάλλον, εξελίσσουν τις σκηνές, διερευνούν τη συμπεριφορά και αξιολογούν τις δράσεις των χαρακτήρων. Επεκτείνουν τη γνώση τους για την ιστορία, ενώ παράλληλα αναπτύσσουν την ικανότητά τους για έκφραση, απεικόνιση, έρευνα, αυτοσχεδιασμό και στοχαστική διερεύνηση.

Εισαγωγή

Βήμα 1: Η ιστορία μας!

Το τελευταίο καρπούζι

Η Σόφη περνάει μέσα από τη μαγική πύλη και βρίσκεται στη θάλασσα. Δίπλα της βλέπει ένα καρπούζι να παλεύει με τα κύματα. Μια παρέα παιδιών μεταφέρουν τη Σόφη και το καρπούζι σε μια σπηλιά. Εκεί το καρπούζι αφηγείται την ιστορία του. Το καλοκαίρι είχε περάσει και εκείνο απέμεινε μόνο του στην καρότσα ενός μανάβη, που του φώναζε. Όταν βρήκε την ευκαιρία, έπεσε από την καρότσα και άρχισε να κυλάει, μέχρι που βρέθηκε στην ακροθαλασσιά. Τα παιδιά προσπαθούν να βρουν μια λύση για να το βοηθήσουν, ενώ ένα από τα μαγικά συρταράκια της Σόφης τραντάζεται δυνατά.

Προοργανωτής – Οι στόχοι

Βήμα 2: Μαθαίνουμε!

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Οι μαθητές/τριες να αναδημιουργήσουν το δραματικό περιβάλλον, να εκφραστούν μέσω της ανάληψης ρόλου και να εξελίξουν την ιστορία αξιοποιώντας ποικίλες θεατρικές τεχνικές.

Παιχνίδια και Ασκήσεις

Βήμα 3: Ας παίξουμε!

Ερευνώντας τον χώρο και τους χαρακτήρες

Στόχος: Οι μαθητές/τριες, μέσω της συμβολικής αναπαράστασης και το παιχνίδι ρόλου, να εξασκηθούν στην αλληλεπίδραση σε ρόλο, να αναπτύξουν τη σωματική τους έκφραση και να εξοικειωθούν με τον διάλογο.

Περιγραφή: Ο/Η εκπαιδευτικός εισάγει μουσικό ερέθισμα και καλεί τους συμμετέχοντες να κινηθούν ελεύθερα στον χώρο. Έπειτα, προτείνει φαντασιακές συνθήκες και τους ζητά να τις αναπαραστήσουν σωματικά. Στη συνέχεια, οι μαθητές/τριες κινούνται στον χώρο, παίζοντας τον ρόλο τους και τέλος, απευθύνουν ερωτήσεις/ δίνουν απαντήσεις ο ένας στον άλλον.

Εκμάθηση Μεθόδων και Τεχνικών

Βήμα 4: Ας οργανωθούμε!

Αυτοσχεδιάζω (Αυτοσχεδιασμός)

Ο αυτοσχεδιασμός καλλιεργεί την έκφραση του αυθορμητισμού, την ετοιμότητα και τη δεξιότητα συντονισμού των μαθητών/τριων, ενώ ταυτόχρονα δυναμώνει τη σωματική και λεκτική απελευθέρωσή τους.

Συναντώ τον άλλον (Παιχνίδι ρόλου, Συνάντηση)

Το παιχνίδι ρόλου καλλιεργεί την εξοικείωση των μαθητών/τριων με τον διάλογο, ενώ συμβάλλει και στη δημιουργική εξέλιξη της πλοκής.

Ένας ρόλος για όλους (Συλλογικός ρόλος)

Ο συλλογικός ρόλος καλλιεργεί την ενσυναίσθηση των μαθητών/τριων, αναπτύσσει την κριτική τους σκέψη και δημιουργεί την κατάλληλη συνθήκη για την ανάπτυξη στοχαστικού μονόλογου.

Εφαρμογή Μεθόδων και Τεχνικών

Βήμα 5: Στη σκηνή!

Το τελευταίο καρπούζι

Στόχος: Οι μαθητές/τριες, αξιοποιώντας τη θεατρική τεχνική του αυτοσχεδιασμού, να δοκιμάσουν αυθόρμητα φόρμες κίνησης και έκφρασης, ενώ παράλληλα να πειραματιστούν με την ανάληψη διαφορετικών ρόλων. Το παιχνίδι του ρόλου εξοικειώνει τους

μαθητές με τον διάλογο σε ρόλο, οι οποίοι εμβαθύνουν σε λεπτομέρειες της ζωής των χαρακτήρων. Τέλος, ο συλλογικός ρόλος επιτρέπει στα παιδιά να διερευνήσουν το περιεχόμενο ποικίλων απόψεων που διατυπώνονται, ενώ παράλληλα συμμετέχουν σε αυτοσχέδιο μονόλογο ή διάλογο.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες κινούνται ελεύθερα στον χώρο. Μπαίνουν σε ρόλο και κινούνται στον χώρο, όπως ένας από τους χαρακτήρες της ιστορίας. Στη συνέχεια, χωρίζονται σε ομάδες και αυτοσχεδιάζουν ένα στιγμιότυπο από την ιστορία. Αφού το παρουσιάσουν στην ομάδα, κινούνται ξανά ελεύθερα στον χώρο, διατηρώντας τον ρόλο που έχουν επιλέξει. Ενώ περπατούν, συναντούν τους συμμαθητές τους και αναπτύσσουν μικρούς διαλόγους σε ρόλο με ερωτοαποκρίσεις. Ακολούθως, και αφού εξελίσσουν τον διάλογο, τον παρουσιάζουν στην ομάδα. Ο/Η εκπαιδευτικός τους ζητά να μπουν σε ρόλο καρπούζιου και να εκφράσουν λεκτικά το συναίσθημά τους. Τέλος, αφού μπουν σε ρόλο παιδιών και συζητήσουν πιθανές λύσεις που θα βοηθήσουν το καρπούζι, αυτοσχεδιάζουν σε ομάδες την ιδέα τους και την παρουσιάζουν.

Προτείνεται η αξιοποίηση του ψηφιακού μαθησιακού αντικειμένου «*Κάρτες Ρόλων*», με τη χρήση προβολικού μηχανήματος, με στόχο την εμβάθυνση στα χαρακτηριστικά των ρόλων και στην εκ νέου σκηνική δράση των μαθητών/τριων, μετά την αυθόρμητη κίνησή τους στον χώρο και την ανάπτυξη θεατρικού διαλόγου.

Αναστοχαστικός Διάλογος - Αξιολογικές Τεχνικές

Βήμα 6: Στο συμβούλιο!

Τι σκεφτόμαστε για τις δράσεις των χαρακτήρων

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να εμβαθύνουν την κατανόησή τους σχετικά με τις δράσεις των χαρακτήρων, να καλλιεργήσουν την ενσυναίσθησή τους και να ασκηθούν στην κριτική σκέψη, καταθέτοντας τις απόψεις τους για τα γεγονότα της ιστορίας.

Περιγραφή: Συζήτηση σε κύκλο.

Δημοσιεύσεις Μαθητών

Βήμα 7: Το ημερολόγιο της ομάδας!

Είμαι το τελευταίο καρπούζι

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να ασκηθούν στη γραφή σε ρόλο, να μπουν στη θέση του άλλου, να αναστοχαστούν σχετικά με τις δράσεις των χαρακτήρων και μέσω του γραπτού λόγου, να εκφράσουν τις σκέψεις τους και τα συναισθήματά τους.

Περιγραφή: Ο/Η εκπαιδευτικός δίνει στον κάθε μαθητή/τρια από ένα χαρτί. Έπειτα, ζητά από τους συμμετέχοντες να σκεφτούν το μικρό καρπούζι. Με καθοδηγημένη φαντασία, δημιουργεί το κατάλληλο φανταστικό περιβάλλον και τους ζητά να μπουν σε ρόλο καρπούζιου. Τέλος, τα παιδιά γράφουν σε ρόλο τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους.

3.5. Τεχνικές ερώτησης και σκηνικής διερεύνησης δραματικού περιβάλλοντος

Μάθημα 10: Μαθαίνουμε να ρωτάμε. Μαθαίνουμε να απαντάμε

Γεια σου κύριε Μενεξέ

Στόχος

Μέσω της διαλεκτικής του διαλόγου, οι μαθητές/τριες ασκούν τη συγκέντρωση της προσοχής και τη διαλεκτική διερεύνηση των καταστάσεων. Έτσι, γίνονται αποδέκτες και δημιουργοί ερωτήσεων, με στόχο την εμβάθυνση στην πλοκή και τον στοχασμό σχετικά με τα κίνητρα των χαρακτήρων.

Εισαγωγή

Βήμα 1: Η ιστορία μας!

Γεια σου κύριε Μενεξέ

Η Σόφη, όσο βρισκόταν στη σπηλιά και ενώ συνομιλούσε με το καρπούζι, άνοιξε ένα συρταράκι της, που μέσα είχε κάποιους σπόρους. Επειδή ήθελε να μάθει τι είδους σπόροι είναι αποφασίζει να ταξιδέψει για να βρει τον κύριο Μενεξέ. Μαζί με τον κύριο Μενεξέ φυτεύουν τους σπόρους. Μέσα σε λίγα λεπτά, φυτρώνει μπροστά τους ένα δέντρο με κλειδαρότρυπες. Η Σόφη εκπλήσσεται και αποφασίζει να χρησιμοποιήσει το μαγικό της κλειδί, για να καλέσει τους φίλους της να το δουν κι εκείνοι.

Προτείνεται να αξιοποιηθεί το ψηφιακό μαθησιακό αντικείμενο «*Γεια σου κύριε Μενεξέ*», ως εναλλακτικός τρόπος εισαγωγής των μαθητών/τριων στην ιστορία, με τον/την εκπαιδευτικό να θέτει διερευνητικές ερωτήσεις ή/και ως ψηφιακό ηχητικό ερέθισμα που θα πλαισιώσει τις δράσεις τους.

Προοργανωτής – Οι στόχοι

Βήμα 2: Μαθαίνουμε!

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Οι μαθητές/τριες να ασκηθούν στη νοητική διεργασία της δημιουργίας ερωτήσεων και απαντήσεων. Να αναζητούν και να παρέχουν λεπτομέρειες και πληροφορίες για τα συναισθήματα και τις σκέψεις των χαρακτήρων.

Παιχνίδια και Ασκήσεις

Βήμα 3: Ας παίξουμε!

Κουβέντες δίχως ναι και δίχως όχι

Στόχος: Η δημιουργία ερωτήσεων και απαντήσεων, που ενισχύουν το περιεχόμενο της δράσης και εξελίσσουν την πλοκή.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε ομάδες. Κάθε ομάδα αποφασίζει για ποιο θέμα θα συζητήσει. Κατά τη διάρκεια της συζήτησης δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιήσουν ως απάντηση τη λέξη «ναι» και τη λέξη «όχι». Αφού ολοκληρώσουν τη διαμόρφωση του διαλόγου τους, τον εμπλουτίζουν με στοιχεία σωματικής έκφρασης και τον παρουσιάζουν στην ομάδα.

Εκμάθηση Μεθόδων και Τεχνικών

Βήμα 4: Ας οργανωθούμε!

Ο ρόλος μας αποκαλύπτει

Οι μαθητές/τριες σε ρόλο, ή εκτός ρόλου, θέτουν ερωτήματα προκειμένου να μάθουν περισσότερες πληροφορίες και να εμβαθύνουν στη ζωή του χαρακτήρα. Με τις ερωτήσεις, ο ρόλος σταδιακά αποκαλύπτει πλευρές του πραγματικού του εαυτού. Στην καρτέλα μπορεί να κάθεται είτε ο/η εκπαιδευτικός σε ρόλο, είτε ο μαθητής/η μαθήτρια σε ρόλο.

Γινόμαστε δημοσιογράφοι

Οι μαθητές/τριες σε ρόλο (π.χ. δημοσιογράφων, ερευνητών) παίρνουν συνέντευξη από τους χαρακτήρες της ιστορίας με σκοπό να αντλήσουν συγκεκριμένες πληροφορίες.

Εφαρμογή Μεθόδων και Τεχνικών

Βήμα 5: Στη σκηνή!

Όποιος κάθεται στην καρέκλα απαντάει

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να δημιουργήσουν ερωτήσεις με περιεχόμενο, να ασκήσουν την κριτική τους σκέψη και να εμβαθύνουν τόσο στα κίνητρα, όσο και στην προσωπικότητα των χαρακτήρων.

Περιγραφή: Ένας μαθητής (ή ο/η εκπαιδευτικός) μπαίνει σε ρόλο και κάθεται στην καρέκλα. Οι υπόλοιποι μαθητές/τριες του κάνουν ερωτήσεις. Η άσκηση μπορεί να επαναληφθεί αρκετές φορές με τους συμμετέχοντες, που κάθονται στην καρέκλα, να αλλάζουν κάθε φορά.

Συνέντευξη

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να ασκηθούν στη λεκτική αλληλεπίδραση μέσω του διαλόγου σε ρόλο, να δημιουργήσουν ερωτήσεις και απαντήσεις με περιεχόμενο και να ασκήσουν την κριτική τους σκέψη.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε τριάδες. Κάποιος είναι ο κύριος Μενεξές, κάποιος είναι η Σόφη και κάποιος ο δημοσιογράφος. Τα παιδιά προετοιμάζονται για τη δράση και παρουσιάζουν την συνέντευξή τους στην ομάδα.

Αναστοχαστικός Διάλογος - Αξιολογικές Τεχνικές

Βήμα 6: Στο συμβούλιο!

Συζητάμε για το τι σκεφτήκαμε κάνοντας ερωτήσεις και δίνοντας απαντήσεις

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να αναπτύξουν διάλογο, συζητώντας για την εμπειρία τους και να εκφράσουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους στην ομάδα.

Περιγραφή: Συζήτηση σε κύκλο.

Δημοσιεύσεις Μαθητών

Βήμα 7: Το ημερολόγιο της ομάδας!

Γράφουμε σε ένα μεγάλο χαρτόνι ερωτήσεις για πράγματα που θα θέλαμε να μάθουμε για τους συμμαθητές μας

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να δημιουργήσουν ερωτήσεις με περιεχόμενο, να καλλιεργήσουν την κριτική τους σκέψη και να συνεργαστούν δημιουργικά.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες βρίσκονται καθισμένοι σε κύκλο. Στη μέση του κύκλου υπάρχει ένα μεγάλο χαρτόνι και μαρκαδόροι. Ο/Η εκπαιδευτικός εμψυχώνει τη διαδικασία, με την εισαγωγή μουσικού ερεθίσματος, ενώ συμμετέχει και ο ίδιος στη διαδικασία. Οι μαθητές/τριες, στον χρόνο που θέλουν, έρχονται στο κέντρο του κύκλου και γράφουν μια ερώτηση για κάτι που θα ήθελαν να μάθουν για τους συμμαθητές τους. Στο τέλος, ο/η εκπαιδευτικός διαβάζει τις ερωτήσεις και τα παιδιά απαντούν.

Προτείνεται να αξιοποιηθεί το ψηφιακό μαθησιακό αντικείμενο «*Το δέντρο αφηγείται...*» ως συμπληρωματικό υλικό/άσκηση για την ανάπτυξη της φαντασιακής σκέψης των μαθητών/τριών.

4. Ο λόγος του σώματος- το σώμα του λόγου.

Ο κόσμος της υπόκρισης

Τι κάνουμε για να ζωντανέψουμε στη σκηνή μια γραμμένη ιστορία

4.1. Θεατρικές μέθοδοι/ προσεγγίσεις (δραματοποίηση, ντοκουμέντο, δρώμενο κ.ά.)

Μάθημα 11: Πώς να φτιάξουμε ένα θεατρικό έργο ή τι υλικά θέλουμε για να κάνουμε ένα έργο στη σκηνή μας;

11.1. Το δέντρο με τις κλειδαρότρυπες

Στόχος

Μέσω της τεχνικής της αφήγησης, της δραματοποιημένης αφήγησης, του παιχνιδιού σε ρόλο και της γραφής εντός και εκτός ρόλου, οι μαθητές/τριες έρχονται σε μια πρώιμη επαφή με τα στοιχεία που δομούν τη μέθοδο της δραματοποίησης.

Εισαγωγή

Βήμα 1: Η ιστορία μας!

Το δέντρο με τις κλειδαρότρυπες

Η παρέα των φίλων βρίσκεται ξανά μαζί, όμως αυτή τη φορά κάτω από ένα διαφορετικό δέντρο με κλειδαρότρυπες. Η Φαίη εντείνει τη δραματική ένταση, αποκαλύπτοντας στους φίλους ότι χρειάζεται τη βοήθειά τους και λέγοντάς τους πως ένα καινούριο ταξίδι ξεκινά. Όλοι συνεργάζονται και προσφέρουν στην ομάδα, αναδεικνύοντας χαρακτηριστικά της προσωπικότητά τους. Ποιος θα είναι ο επόμενος κοινός προορισμός;

Προοργανωτής – Οι στόχοι

Βήμα 2: Μαθαίνουμε!

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Οι μαθητές/τριες να ασκηθούν στην τεχνική της αφήγησης, του αυτοσχεδιασμού και της συνέντευξης, εστιάζοντας στη διαλεκτική του διαλόγου. Προτείνεται να αξιοποιηθεί το ψηφιακό μαθησιακό αντικείμενο «*Η τέχνη της αφήγησης*», μέσω προβολικού μηχανήματος, ως συμπληρωματικό θεωρητικό υλικό για περαιτέρω συζήτηση μέσα στην τάξη, με θέμα την αφήγηση και τα εργαλεία με τα οποία μπορούν τα παιδιά να εξελίξουν και να βελτιώσουν τον τρόπο που μπορούν να αφηγούνται.

Παιχνίδια και Ασκήσεις**Βήμα 3: Ας παίξουμε!****Χαλαρώνουμε μέσα από την αναπνοή**

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να χαλαρώσουν το σώμα τους, να αναπτύξουν τη φαντασία τους και να ανακαλέσουν χαρούμενα γεγονότα από τη ζωή τους.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες βρίσκονται ξαπλωμένοι στο έδαφος. Ο/Η εκπαιδευτικός εισάγει μουσικό ερέθισμα και εμπνυχώνει τη διαδικασία, αξιοποιώντας την καθοδηγημένη φαντασία για να δημιουργήσει την κατάλληλη ατμόσφαιρα.

Θυμόμαστε κάτι που έγινε

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να ασκήσουν τη λεκτική επικοινωνία και την τεχνική της αφήγησης.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες είναι καθισμένοι σε κύκλο και αφηγούνται με τη σειρά την ανάμνησή τους ή τη φανταστική συνθήκη που σκέφτηκαν.

Συνεχίζουμε την ιστορία

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να ασκήσουν τη συγκέντρωση της προσοχής, τη δεξιοτέτα της ακοής, την κριτική και δημιουργική τους σκέψη.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες είναι καθισμένοι στον κύκλο. Ένα παιδί ξεκινά την αφήγηση μιας ιστορίας. Με το σήμα του/της εκπαιδευτικού, το επόμενο παιδί στη σειρά, συνεχίζει να αφηγείται την ανάμνησή του ή αυτό που φαντάστηκε από την προηγούμενη άσκηση. Οι συμμετέχοντες εστιάζουν τόσο στο περιεχόμενο της ιστορίας, όσο και στον εμπλουτισμό της αφήγησης με μικρή αναπαραστατική δράση.

Εκμάθηση Μεθόδων και Τεχνικών**Βήμα 4: Ας οργανωθούμε!****Περίγραμμα του χαρακτήρα**

Οι μαθητές/τριες δημιουργούν σε χαρτί μέτρου το περίγραμμα ενός χαρακτήρα, σε φυσικό μέγεθος. Απευθύνονται στον χαρακτήρα, γράφοντας έξω από το περίγραμμά του, για να του εκφράσουν απόψεις, σκέψεις, συμβουλές κλπ. Μέσα στο περίγραμμα, γράφουν σε ρόλο τις σκέψεις και τα συναισθήματα του χαρακτήρα.

Παίζω έναν ρόλο (Ανάληψη ρόλου)

Η ανάληψη ρόλου συνδέει τα παιδιά με τους χαρακτήρες της ιστορίας, ενώ παράλληλα τους ασκεί στην αναπαραστατική λειτουργία του θεάτρου μέσω της αυθόρμητης κίνησης και έκφρασης.

Αυτοσχεδιάζω (Αυτοσχεδιασμός)

Ο αυτοσχεδιασμός καλλιεργεί την έκφραση του αυθορμητισμού, την ετοιμότητα και τη δεξιοτέτα συντονισμού των μαθητών/τριών, ενώ ταυτόχρονα δυναμώνει τη σωματική και λεκτική απελευθέρωσή τους.

Εφαρμογή Μεθόδων και Τεχνικών**Βήμα 5: Στη σκηνή!****Περίγραμμα του χαρακτήρα**

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να αναπτύξουν τη στοχαστική τους γραφή και τη γραφή σε ρόλο. Να εμβαθύνουν την κατανόησή τους για τη δράση των χαρακτήρων και να διερευνήσουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες σε ομάδες δημιουργούν, με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού, το περίγραμμα των χαρακτήρων της ιστορίας. Μέσα στο περίγραμμα γράφουν τι νιώθουν και τι σκέφτονται σε ρόλο, ενώ έξω από το περίγραμμα τι θα ήθελαν να πουν στον εκάστοτε χαρακτήρα. Προτείνεται να αξιοποιηθεί το ψηφιακό μαθησιακό αντικείμενο «Η θεατρική γραφή», μέσω προβολικού μηχανήματος, ως συμπληρωματικό θεωρητικό υλικό, για συζήτηση και αναστοχασμό στην τάξη, με θέμα τη θεατρική γραφή και τα εργαλεία μέσω των οποίων μπορούν τα παιδιά να δημιουργήσουν το δικό τους μαθητικό θεατρικό κείμενο.

Μια μέρα στη ζωή του χαρακτήρα

Στόχος: Η αξιοποίηση της αυτοσχέδιας δράσης σε συνδυασμό με την τεχνική της δραματοποιημένης αφήγησης.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες είναι ήδη χωρισμένοι σε ομάδες από την προηγούμενη δραστηριότητα. Ο/Η εκπαιδευτικός τους ζητά να μπουν σε ρόλο και να δημιουργήσουν μια αυτοσχέδια σκηνική δράση, αξιοποιώντας την τεχνική της αφήγησης.

Συνέντευξη

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να ασκηθούν στη συγκέντρωση της προσοχής, την ακοή και την κριτική τους σκέψη, ενώ παράλληλα να μπορούν να δημιουργήσουν ερωτήσεις που εμβαθύνουν στην κατανόηση της ζωής των χαρακτήρων.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε δύο ομάδες. Η μία ομάδα είναι οι δημοσιογράφοι που απευθύνουν ερωτήσεις, ενώ η άλλη ομάδα αναλαμβάνει να παίξει τους ρόλους των χαρακτήρων της ιστορίας, δίνοντας απαντήσεις.

Αναστοχαστικός Διάλογος - Αξιολογικές Τεχνικές**Βήμα 6: Στο συμβούλιο!****Συζητάμε για το πώς αισθανθήκαμε, δημιουργώντας ιστορίες**

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να στοχαστούν κριτικά στην ομάδα και να εκφράσουν τα συναισθήματά τους σχετικά με τη βιωμένη εμπειρία τους.

Περιγραφή: Συζήτηση σε κύκλο.

Δημοσιεύσεις Μαθητών**Βήμα 7: Το ημερολόγιο της ομάδας!****Οι σκέψεις γίνονται λέξεις πάνω σε χαρτί**

Στόχος: Η δημιουργία κλίματος ομάδας και η ενίσχυση της δημιουργικότητας των μαθητών/τριών.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες είναι καθισμένοι σε κύκλο. Στη μέση του κύκλου υπάρχει ένα μολύβι και ένα χαρτί. Ο/Η εκπαιδευτικός εμπνυχώνει τη διαδικασία, εισάγοντας μουσικό ερέθισμα και ζητά από έναν μαθητή ή μία μαθήτρια να ξεκινήσει την ιστορία της τάξης. Με το σήμα του/της εκπαιδευτικού, το χαρτί μεταφέρεται από μαθητή σε μαθητή και η ιστορία ολοκληρώνεται με εκείνον/εκείνη να γράφει την τελευταία πρόταση.

Μάθημα 11: Πώς να φτιάξουμε ένα θεατρικό έργο ή τι υλικά θέλουμε για να κάνουμε ένα έργο στη σκηνή μας;

11.2. Η κοιλάδα των πεταλούδων

Στόχος

Με τη μέθοδο της δραματοποίησης, οι μαθητές/τριες αναλύουν και ανασυνθέτουν μέσω της διαλογοποίησης ένα θέμα, κείμενο ή οπτικοακουστικό ερέθισμα, με στόχο το «ανέβασμά» του στη σκηνή.

Εισαγωγή

Βήμα 1: Η ιστορία μας!

Η κοιλάδα των πεταλούδων

Η παρέα των φίλων συνεργάζεται και μεταφέρεται στην κοιλάδα των πεταλούδων. Η δραματική ένταση κορυφώνεται με τη Φαίη να οδηγεί τους φίλους σε ένα δέντρο με μία και μοναδική κλειδαρότρυπα. Εκεί η παρέα συνεργάζεται για να ανοίξει την πόρτα που εμφανίζεται ως δια μαγείας.

Προοργανωτής – Οι στόχοι

Βήμα 2: Μαθαίνουμε!

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Η μεταγραφή ενός μη θεατρικού κειμένου σε νέο κείμενο με θεατρική μορφή.

Παιχνίδια και Ασκήσεις

Βήμα 3: Ας παίξουμε!

Συνεχίζουμε την ιστορία

Στόχος: Οι μαθητές/τριες, μέσω της ενεργοποίησης του σώματος και της άσκησης της φωνής τους, να ενδυναμωθούν και να αυτοσχεδιάσουν τη δική τους ιστορία.

Περιγραφή: Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από τους συμμετέχοντες να κινηθούν στον χώρο με διαφορετικές ταχύτητες. Έπειτα, ζητά να πουν το συναίσθημά τους σε διαφορετική ένταση. Εμπνυχώνει τη διαδικασία με αφήγηση, μέσω της οποίας δημιουργεί το κατάλληλο φανταστικό περιβάλλον. Τους ενθαρρύνει να χωριστούν σε ομάδες, ενώ τους δίνει ως ερέθισμα την πρώτη φράση από την ιστορία. Οι ομάδες παρουσιάζουν τη σκηνική τους δράση.

Εκμάθηση Μεθόδων και Τεχνικών

Βήμα 4: Ας οργανωθούμε!

Θεατρική γραφή

Οι μαθητές/τριες γράφουν ένα θεατρικό κείμενο. Αξιοποιούν τεχνικές όπως η γραφή σε ρόλο, η καταγραφή των σκέψεων και των συναισθημάτων του χαρακτήρα και υλικό που προκύπτει από το περίγραμμα του χαρακτήρα και το παιχνίδι ρόλου. Οι μαθητές/τριες εντάσσουν στο αφηγηματικό τους κείμενο διαλόγους, το χωρίζουν σε σκηνές και δίνουν τίτλους, ενώ ταυτόχρονα προσθέτουν τις κατάλληλες σκηνοθετικές οδηγίες.

Παίζω έναν ρόλο (Ανάληψη ρόλου)

Η ανάληψη ρόλου συνδέει τα παιδιά με τους χαρακτήρες της ιστορίας, ενώ παράλληλα τους ασκεί στην αναπαραστατική λειτουργία του θεάτρου, μέσω της αυθόρμητης κίνησης και έκφρασης.

Συναντώ τον άλλον (Παιχνίδι ρόλου, Συνάντηση)

Το παιχνίδι ρόλου καλλιεργεί την εξοικείωση των μαθητών/τριών με τον διάλογο, ενώ συμβάλλει και στη δημιουργική εξέλιξη της πλοκής.

Αυτοσχεδιάζω (Αυτοσχεδιασμός)

Ο αυτοσχεδιασμός καλλιεργεί την έκφραση του αυθορμητισμού, την ετοιμότητα και τη δεξιοτέτα συντονισμού των μαθητών/τριών, ενώ ταυτόχρονα δυναμώνει τη σωματική και λεκτική απελευθέρωσή τους.

Δραματοποίηση

Με τη μέθοδο της δραματοποίησης, οι μαθητές/τριες αναλύουν και ανασυνθέτουν μέσω της διαλογοποίησης ένα θέμα, κείμενο ή οπτικοακουστικό ερέθισμα, με στόχο το ανέβασμά του στη σκηνή.

Εφαρμογή Μεθόδων και Τεχνικών

Βήμα 5: Στη σκηνή!

Η κοιλάδα των πεταλούδων

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να εξασκήσουν τον γραπτό τους λόγο και να εντάξουν στην ιστορία τους τα δομικά στοιχεία ενός δραματικού κειμένου (χώρος, χρόνος, πρόσωπα, δράση). Στη συνέχεια, να χωρίσουν την ιστορία τους σε σκηνές και να δώσουν τίτλους. Έπειτα, να προσθέσουν διαλογικά μέρη στο κείμενο και τέλος, να παρουσιάσουν το θεατρικό τους έργο στην ομάδα, κάνοντας βελτιώσεις, όπου είναι απαραίτητο.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε δύο ομάδες. Κάθε ομάδα δημιουργεί τον δικό της κύκλο και ακολουθεί τις οδηγίες που δίνει ο/η εκπαιδευτικός. Προτείνεται να αξιοποιηθεί το ψηφιακό μαθησιακό αντικείμενο «Θεατρική γραφή», μέσω προβολικού μηχανήματος, ως συμπληρωματικό θεωρητικό υλικό για συζήτηση και αναστοχασμό μέσα στην τάξη.

Αναστοχαστικός Διάλογος - Αξιολογικές Τεχνικές

Βήμα 6: Στο συμβούλιο!

Συζητάμε για το τι κάναμε και πώς νιώσαμε

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να αποτιμήσουν την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας τους, να στοχαστούν κριτικά στην ομάδα και να εκφράσουν τα συναίσθημά τους σχετικά με τη βιωμένη εμπειρία τους. Επίσης, να αναπτύξουν διάλογο, συζητώντας για τις ιδέες τους και τις σκέψεις τους.

Περιγραφή: Συζήτηση σε κύκλο.

Δημοσιεύσεις Μαθητών**Βήμα 7: Το ημερολόγιο της ομάδας!****Δημιουργούμε την πρόσκληση της παράστασής μας**

Στόχος: Η ενίσχυση του κλίματος, της επικοινωνίας και της συνεργασίας της ομάδας. Οι μαθητές/τριες να δημιουργήσουν συλλογικό εικαστικό έργο ή/και κείμενο για την πρόσκληση της παράστασης.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες στις ήδη διαμορφωμένες ομάδες τους, εκφράζουν τις ιδέες τους, συνεργάζονται και δημιουργούν την πρόσκληση για την παράστασή τους.

4.2. Εργαστήριο δημιουργικής γραφής - παραγωγή δραματικού λόγου**Μάθημα 12: Παίζουμε το έργο που φτιάξαμε στη σκηνή μας****12.1. Το μαγικό ξόρκι****Στόχος**

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να δημιουργήσουν σε κλίμα δημιουργικής συνεργασίας ό,τι είναι απαραίτητο για τη σκηνική παρουσίαση του θεατρικού τους κειμένου.

Εισαγωγή**Βήμα 1: Η ιστορία μας!****Το μαγικό ξόρκι**

Οι φίλοι ανοίγουν την πόρτα και συναντούν αμέτρητες πεταλούδες, που ήταν εγκλωβισμένες από ένα μαγικό ξόρκι, πίσω από τη μαγική πύλη. Η Φαίη, τους αποκαλύπτει λεπτομέρειες για τα γεγονότα της ιστορίας και τους ευχαριστεί που την βοήθησαν να ολοκληρώσει την αποστολή της. Η παρέα των φίλων οδηγεί τις πεταλούδες με ασφάλεια πίσω στην κοιλάδα και κρύβει το κλειδί σε ένα συρταράκι της Σόφης.

Προοργανωτής – Οι στόχοι**Βήμα 2: Μαθαίνουμε!****Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα**

Οι μαθητές/τριες να εντοπίσουν ποια σκηνικά αντικείμενα θα τους εξυπηρετήσουν στο «ανέβασμα» της παράστασής τους, να φανταστούν και να δημιουργήσουν το σκηνικό περιβάλλον και να αξιοποιήσουν τα κατάλληλα μέσα για τη δημιουργία θεατρικής ατμόσφαιρας.

Προτείνεται να αξιοποιηθεί το ψηφιακό μαθησιακό αντικείμενο «Στο εργαστήριο σκηνογραφίας», μέσω προβολικού μηχανήματος, ως συμπληρωματικό θεωρητικό υλικό για συζήτηση και πρακτική εφαρμογή.

Παιχνίδια και Ασκήσεις**Βήμα 3: Ας παίξουμε!****Γινόμαστε χαρακτήρες της ιστορίας. Γινόμαστε σκηνικά αντικείμενα**

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να αναπτύξουν τη φαντασία τους, να ασκήσουν την κριτική τους σκέψη και να αναλογιστούν πρακτικά ζητήματα σχετικά με την σκηνογραφία της παράστασης.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες βρίσκονται όρθιοι στον χώρο. Ο/Η εκπαιδευτικός εμπνέει τη διαδικασία εισάγοντας μουσικό ερέθισμα. Ζητά από τα παιδιά να κινηθούν ελεύθερα στον χώρο και να μεταμορφωθούν σε ένα τυχαίο αντικείμενο από το σκηνικό περιβάλλον. Οι μαθητές/τριες λένε δυνατά σε ποιο αντικείμενο μεταμορφώθηκαν. Στη συνέχεια, μπαίνουν σε ρόλο και εστιάζουν στη μορφή του χαρακτήρα (όγκος, όψη, τύπος περπατήματος κλπ.). Έπειτα, με οδηγία του/της εκπαιδευτικού, οι συμμετέχοντες μεταμορφώνονται σε ένα σκηνικό αντικείμενο, που θα ήθελαν να έχει η παράστασή τους.

Εκμάθηση Μεθόδων και Τεχνικών**Βήμα 4: Ας οργανωθούμε!****Από τη φαντασία στην πράξη**

Οι δραστηριότητες τους βήματος τρία έχουν προετοιμάσει σωματικά και διανοητικά τα παιδιά, που έχουν εκφράσει τις δημιουργικές τους ιδέες, μέσω της αναπαραστατικής τους δράσης. Αυτή η βιωμένη εμπειρία ενισχύει την ενεργή συμμετοχή τους στη διαδικασία που θα ακολουθήσει.

Εφαρμογή Μεθόδων και Τεχνικών**Βήμα 5: Στη σκηνή!****Στο εργαστήριο σκηνογραφίας**

Στόχος: Να δημιουργηθούν όλα τα σκηνογραφικά στοιχεία που είναι απαραίτητα για το «ανέβασμα» μιας παράστασης.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες είναι ήδη χωρισμένοι σε δύο ομάδες από το προηγούμενο μάθημα. Κάθε ομάδα δημιουργεί το δικό της εργαστήριο σκηνογραφίας και φτιάχνει α) μάσκες και κοστούμια, β) το σκηνικό της παράστασης σε χαρτί μέτρου ή άλλη επιφάνεια και γ) τα σκηνικά αντικείμενα, ενώ παράλληλα επιλέγει α) τον φωτισμό, β) τη μουσική και γ) το θεατρικό μακιγιάζ (εάν κρίνει ότι χρειάζεται).

Αναστοχαστικός Διάλογος - Αξιολογικές Τεχνικές**Βήμα 6: Στο συμβούλιο!****Λέμε τις σκέψεις και τα συναισθήματά μας για όσα δημιουργήσαμε**

Στόχος: Οι μαθητές/τριες να στοχαστούν κριτικά και να εκφράσουν τα συναισθήματά τους σχετικά με τη βιωμένη εμπειρία τους.

Περιγραφή: Συζήτηση σε κύκλο.

Δημοσιεύσεις Μαθητών**Βήμα 7: Το ημερολόγιο της ομάδας!****Δημιουργούμε το πρόγραμμα και την αφίσα της παράστασης**

Στόχος: Η ενίσχυση του κλίματος, της επικοινωνίας και της συνεργασίας της ομάδας. Οι μαθητές/τριες να δημιουργήσουν συλλογικό εικαστικό έργο (αφίσα παράστασης) και κείμενο (πρόγραμμα παράστασης).

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες στις ήδη διαμορφωμένες ομάδες τους, εκφράζουν τις ιδέες τους, συνεργάζονται και δημιουργούν το πρόγραμμα και την αφίσα της παράστασής τους.

Προτείνεται η αξιοποίηση του ψηφιακού μαθησιακού αντικειμένου «Στιγμές», ως μουσικό ερέθισμα ή ως «το τραγούδι της τάξης», που μπορεί να συμβάλλει στον εμπλουτισμό των σκηνικών δράσεων, είτε να πλαισιώσει τις ήδη διαμορφωμένες δράσεις (μαθητική θεατρική παράσταση/παρουσίαση).

Μάθημα 12: Παίζουμε το έργο που φτιάξαμε στη σκηνή μας**12.2. Στην Ελατού****Στόχος**

Οι μαθητές/τριες να δημιουργήσουν σε κλίμα δημιουργικής συνεργασίας ό,τι είναι απαραίτητο για τη σκηνική παρουσίαση του θεατρικού τους κειμένου.

Εισαγωγή**Βήμα 1: Η ιστορία μας!****Στην Ελατού**

Οι φίλοι, με τη βοήθεια του Τίμου, μεταφέρονται πίσω στο δικό τους δάσος, μπροστά από το δέντρο με τις κλειδαρότρυπες. Εκεί από όπου ξεκίνησαν όλα. Οι φίλοι συνομιλούν και αναστοχάζονται σχετικά με τις εμπειρίες τους. Είναι πλέον ενδυναμωμένοι και έχουν ανακαλύψει τόσα πολλά για τον κόσμο και τον εαυτό τους.

Για τον εμπλουτισμό των δοθέντων ερεθισμάτων, προτείνεται η αξιοποίηση των ψηφιακών μαθησιακών αντικειμένων «Στην Ελατού», «Στιγμές», «Σήμερα, αυτοσχεδιάζουμε!»¹⁹, όσες φορές κρίνεται απαραίτητο από τον/την εκπαιδευτικό για τη δημιουργία κλίματος χαράς και ενθουσιασμού. Στόχος του ψηφιακού μαθησιακού αντικειμένου «Σήμερα, αυτοσχεδιάζουμε!» είναι η εξοικείωση των μαθητών/τριων με την έκθεση στην ομάδα, ο πειραματισμός τους με ποικίλους τρόπους σωματικής και λεκτικής έκφρασης, για την απόδοση ενός νοήματος που σχετίζεται με την ιστορία και με τις συνθήκες που βίωσαν οι χαρακτήρες μέσα σε αυτήν.

Προοργανωτής – Οι στόχοι**Βήμα 2: Μαθαίνουμε!****Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα**

Οι μαθητές/τριες να πειραματιστούν με το ύφος, τη χροιά και την ένταση της φωνής τους. Να προσπαθήσουν να προσαρμόσουν τις κινήσεις τους στο ρόλο που θα παίξουν και να ολοκληρώσουν το έργο τους, ανεβάζοντας την παράστασή τους στη σκηνή.

Παιχνίδια και Ασκήσεις**Βήμα 3: Ας παίζουμε!****Κινούμαστε και μιλάμε όπως ο ρόλος μας**

Στόχοι: Ο πειραματισμός με την αναπνοή, η άσκηση της φωνής σε διαφορετικές εντάσεις και η ενεργός εμπλοκή με τον ρόλο σε σχέση με την κίνηση και την ομιλία.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες κινούνται στον χώρο, με τον ρυθμό τους, ενώ ταυτόχρονα ασκούνται σε διαφορετικά επίπεδα αναπνοών. Έπειτα, με την οδηγία του εκπαιδευτικού κινούνται σε διαφορετικές ταχύτητες και πειραματίζονται με την αναπροσαρμογή των κινήσεων και της ομιλίας τους στον εκάστοτε ρόλο, ενώ παράλληλα δηλώνουν τον ρόλο τους με ποικίλους τρόπους. Ο/Η εκπαιδευτικός εμψυχώνει τη διαδικασία με την εισαγωγή μουσικού ερεθίσματος και την ενεργό συμμετοχή του.

Εκμάθηση Μεθόδων και Τεχνικών**Βήμα 4: Ας οργανωθούμε!****Μπαίνουμε σε θεατρικό ρόλο**

Οι μαθητές/τριες συμμετέχουν σε δραστηριότητες που τους προετοιμάζουν για τη σκηνική τους δράση.

Εφαρμογή Μεθόδων και Τεχνικών**Βήμα 5: Στη σκηνή!****Ώρα για θέατρο!****Γενική πρόβα!**

Στόχοι: Οι μαθητές/τριες να οργανωθούν αποτελεσματικά σε κλίμα δημιουργικής συνεργασίας στην ομάδα. Να αναλάβουν ευθύνες, να μάθουν τα λόγια τους, να συντονίσουν τις κινήσεις τους και να προετοιμαστούν για γενική πρόβα.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες, στις ομάδες τους, οργανώνονται και ακολουθούν τις οδηγίες του/της εκπαιδευτικού. Όταν η προετοιμασία έχει ολοκληρωθεί, κάνουν γενική πρόβα και έπειτα συζητούν σε κύκλο, αξιολογώντας την αποτελεσματικότητα, τη συνεργασία και τη συμμετοχικότητά τους.

¹⁹ Επιπλέον προτεινόμενοι σύνδεσμοι: <http://photodentro.edu.gr/v/item/ds/8521/11310> (Φτιάχνοντας τη δική μας μάσκα), <https://photodentro.edu.gr/v/item/ds/8521/11325> (Φτιάχνοντας τη δική μας θεατρική πρόσκληση), <https://photodentro.edu.gr/v/item/ds/8521/11324> (Φτιάχνοντας τη δική μας αφίσα), <https://photodentro.edu.gr/v/item/ds/8521/11307> (Γνωριμία με τους συντελεστές μιας παράστασης).

Αναστοχαστικός Διάλογος - Αξιολογικές Τεχνικές

Βήμα 6: Στο συμβούλιο!

Πώς νιώσαμε στη θεατρική σκηνή;

Στόχοι: Να αναπτυχθεί διάλογος στην ομάδα. Οι μαθητές/τριες, συζητώντας για την εμπειρία τους, να εκφράσουν ελεύθερα τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους.

Περιγραφή: Συζήτηση σε κύκλο.

Δημοσιεύσεις Μαθητών

Βήμα 7: Το ημερολόγιο της ομάδας!

Παρουσιάζουμε την παράστασή μας σε θεατές

Στόχοι: Να ολοκληρωθεί το έργο των μαθητών/τριων, με την παρουσίαση της θεατρικής τους παράστασης σε θεατές.

Περιγραφή: Οι μαθητές/τριες τοποθετούν την αφίσα της παράστασής τους σε ευκρινές σημείο στον χώρο του σχολείου. Μοιράζουν τις προσκλήσεις και το πρόγραμμα στα υπόλοιπα τμήματα (ή/και στους συμμαθητές τους). Παρουσιάζουν την παράστασή τους.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
ΨΗΦΙΑΚΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ

Πίνακας 8

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΣΕΛ.	ΤΙΤΛΟΣ QRC	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ
1		4	Εργαστηριακός Οδηγός	Οδηγός του μαθήματος που απευθύνεται στον/στην εκπαιδευτικό Θεατρικής Αγωγής.
2	Στην κουφέλα του δέντρου	10-11	Το κλειδί της Θεατρικής Αγωγής	Εικόνα και κείμενο με πληροφορίες για τη δημιουργία του θεατρικού «χάρου» στο εκπαιδευτικό περιβάλλον.
3			Τα μαγικά κλειδιά	Παρουσίαση με εικόνες και κείμενο. Εισαγωγή των μαθητών στην έννοια της δραματικής έντασης.
4	Ωρα για παιχνίδι	12-13	Το παιχνίδι στη Θεατρική Αγωγή	Εικόνες και κείμενο με πληροφορίες για τις ποιότητες του παιχνιδιού στη Θεατρική Αγωγή.
5			Το παιχνίδι	Αρχείο ήχου με διάλογο, στον οποίο οι μαθητές/τριες ακούνε μια ιστορία, όπου οι δρώντες ρόλοι συνεργάζονται και ενδυναμώνουν ο ένας τον άλλον για την επίτευξη κοινού στόχου.
6	Η μαγική πύλη	14-15	Η μαγική πύλη του θεάτρου	Παρουσίαση που προτείνει στους μαθητές/τριες βασικές αρχές συνεργασίας.
7			Ζωγράφισε τη δική σου μαγική πύλη	Εικόνα προς εκτύπωση: πλαίσιο για εικαστική δημιουργία.
8			Τι συνάντησες μέσα στη μαγική σου πύλη;	Εικόνα προς εκτύπωση: πλαίσιο για εικαστική δημιουργία.
9	Ας τολμήσουμε	16-17	Κάρτες ρόλων	Κάρτες ρόλων με πληροφορίες για τους χαρακτήρες (Μαρίκα, Γλάρος).
10	Μαζί μπορούμε	18-19	Ο Οδυσσέας στο νησί των Λωτοφάγων	Παρουσίαση που περιγράφει την περιπέτεια του Οδυσσέα στο νησί των Λωτοφάγων.
11	Η δύναμη της φιλίας	20-21	Η ανάμνηση	Εικόνες και κείμενο με περιεχόμενο ποίημα (<i>Πρωινό άστρο, Γιάννης Ρίτσος</i>) και δραστηριότητα δημιουργικής γραφής (παραγωγή ποιήματος).
12	Το δάσος των μύθων	22-23	Ο Αίσωπος, ταξιδευτής και οδοιπόρος	Αρχείο ήχου με πληροφορίες για το συγγραφικό έργο του Αισώπου.
13	Η πολιτεία των πουλιών	24-25	Οι Όρνιθες του Αριστοφάνη	Εικόνες και κείμενο με πληροφορίες για το αρχαίο θέατρο και τους «Όρνιθες».
14	Το φωτεινό αστέρι	26-27	Αγια Νύχτα	Αρχείο ήχου (εισαγωγή από το τραγούδι «Αγια Νύχτα») για τη δημιουργία Χριστουγεννιάτικης ατμόσφαιρας. <i>Μουσική εκτέλεση: Κατερίνα Ζαχαροπούλου</i>
15			Σήμερα, αυτοσχεδιάζουμε!	Διαδραστικό παιχνίδι. Ο τροχός της τύχης με χριστουγεννιάτικους αυτοσχεδιασμούς.
16	Ο άγνωστος προορισμός	28-29	Η Ξανθούλα	Αρχείο ήχου («Η Ξανθούλα», ορχηστρικό).

	Ο ήλιος ο ηλιάτορας	30-31	-	-
17	Οι μνήμες ξυπνούν	32-33	Η καταστροφή των Ψαρών	Αρχείο ήχου με απαγγελία του ποιήματος: « <i>Η καταστροφή των Ψαρών</i> », του Δ. Σολωμού.
18			Ιστορικές Επέτειοι της Ελλάδας	Εικόνες και κείμενο με περιεχόμενο επετειακά μαθήματα για την 28 ^η Οκτωβρίου « <i>Η πορεία προς το μέτωπο</i> » και για την Επέτειο του Πολυτεχνείου « <i>Ντενεκεδούπολη</i> ».
19	Το τελευταίο καρπούζι	34-35	Κάρτες ρόλων	Κάρτες ρόλων με πληροφορίες για τους χαρακτήρες (Σόφη, Καρπούζι).
20			Βρες τα μαγικά κλειδιά!	Διαδραστικό παιχνίδι μνήμης (κάρτες μνήμης) με τα κλειδιά των χαρακτήρων.
21	Γεια σου κύριε Μενεξέ	36-37	Γεια σου κύριε Μενεξέ!	Αρχείο ήχου με θεατρική απαγγελία του ποιήματος « <i>Γεια σου κύριε Μενεξέ</i> » του Οδ. Ελύτη.
22	Το δέντρο με τις κλειδαρότρυπες	38-39	Το δέντρο αφηγείται...	Εικόνα που περιέχει κείμενο με οδηγίες για τη συγγραφή και παρουσίαση σκηνικής δράσης στην ολομέλεια.
23			Η τέχνη της αφήγησης	Εικόνα και κείμενο με πληροφορίες για την τεχνική της αφήγησης.
24	Η κοιλάδα των πεταλούδων	40-41	Η θεατρική γραφή	Παρουσίαση με εικόνες και κείμενο. Το κείμενο αποτελεί αναφορά/οδηγό για τη δημιουργία πρώιμου θεατρικού έργου, καθώς περιέχει τα βασικά στοιχεία που δομούν τη θεατρική πλοκή.
25	Το μαγικό ξόρκι	42-43	Στο εργαστήρι σκηνογραφίας	Εικόνες και κείμενο με πληροφορίες για τα βασικά σκηνογραφικά στοιχεία που μπορούν (δυνητικά) να εμπεριέχονται στις σκηνικές δράσεις και στη δημιουργία μαθητικής θεατρικής παράστασης.
26			Στιγμές	Πρωτότυπη μουσική σύνθεση και στίχοι ²⁰ . Το τραγούδι μπορεί να λειτουργήσει ως το « <i>τραγούδι της τάξης</i> ». <i>Στίχοι: Γιώτα Βόνη</i> <i>Μουσική σύνθεση: Κ. Ζαχαροπούλου</i> <i>Ερμηνεία: Όλγα Βάσιου</i>
27	Στην Ελατού	44-45	Ωρα για θέατρο!	Εικόνες και κείμενο με πληροφορίες για τα στοιχεία της υποκριτικής τέχνης.
28			Το δικό μας δέντρο	Εικόνα με όλη την παρέα των φίλων γύρω από το δέντρο τους, στην Ελατού.
29		46-47	Στην Ελατού	Παρουσίαση με φωτογραφίες από το φυσικό περιβάλλον (Ελατού, Ορεινή Ναυπακτία).
30			Σήμερα, αυτοσχεδιάζουμε!	Διαδραστικό παιχνίδι. Ο τροχός της τύχης με αυτοσχεδιασμούς.

²⁰ Η ηχογράφηση της μουσικής και των διαλόγων έγινε στο Studio Summit Music House.

Συμμετείχαν αλφαβητικά: Όλγα Βάσιου, Γιώτα Βόνη, Κατερίνα Ζαχαροπούλου, Έρη Κανατέλια, Πασχάλης Παπαζούδης.
Φωτογραφικό υλικό/αρχείο: Γιώτα Βόνη, Έρη Κανατέλια.

Τα ντενεκεδάκια στο ΨΜΑ «Ιστορικές Επέτειοι της Ελλάδας» ζωγράρισε η μαθήτρια του 8^{ου} Δημοτικού Σχολείου Αθηνών Κατερίνα Κονδύλη για την πρόσκληση/πρόγραμμα της θεατρικής παράστασης «Χριστούγεννα στην Ντενεκεδούπολη» (Β' δημοτικού, 2013).

Σχεδιασμός εξωφύλλου, ηλεκτρονική σελιδοποίηση, γραφιστική επιμέλεια εργαστηριακού οδηγού: Γιώτα Βόνη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ (ενδεικτική)

α. Ξένη

- Altrichter, H., Posch, P. & Somekh, B. (1993). *Teachers Investigate their Work: An introduction to the methods of action research*. London: Routledge.
- Anderson, M. (2006). What is a Drama Teachers? Some Stories from Praxis. Στο L. A. McCammon & D. McLauchlan, et. al. (Eds.), *Universal Mosaic of Drama and Theatre: The IDEA 2004 Dialogues* (σσ. 99-108). Ontario: IDEA Publications.
- Bailin, S. (1998). Critical Thinking and Drama Education. *Research in Drama Education*, 3 (2), 145-154.
- Bernstein, B. (1985). Drama as a Context for Transformation. Στο J. KasePolisini (Ed.), *Creative Drama in a Developmental Context* (σσ. 176-197). New York: University Press of America.
- Boal, A. (1982). *Theatre of the Oppressed*. London: Routledge.
- Boal, A. (1992). *Games for Actors and Non-Actors*. A. Jackson (trans.), London: Routledge.
- Bolton, G. M. (1979). *Towards a Theory of Drama in Education*. London: Longman.
- Bolton, G. & Heathcote, D. (1999). *So you want to use Role Play*. Stoke on Trent: Trentham Books.
- Booth, D. (1994). *Story Drama: Reading, Writing and Roleplaying across the Curriculum*. Markham: Pembroke Publishers.
- Booth, D. (Ed.), (1996). *Literacy techniques for building successful readers and writers*. Markham: Pembroke Publishers.
- Brecht, B. (2000). *Grosse kommentierte Berliner und Frankfurter Ausgabe [GBFA]*. (τόμ. 21^{ος}). Berlin, Weimar, Suhrkamp, Frankfurt: Aufbau Verlag, (τόμοι 31).
- Bruner, J. (1986). *Actual Minds, Possible Worlds*. Cambridge: Harvard University Press.
- Buber, M. (1959). *La Vie en dialogue*. Paris: Aubier-Montaigne.
- Claparède, E. (1946). *L' education fonctionnelle*. Neuchatel et Paris.
- Clipson-Boyles, S. (1998). *Drama in Primary English Teaching*. London: David Fulton Publishers.
- Courtney, R. (1974). *Play, Drama and Thought*. New York: Drama Book Specialists.
- Courtney, R. (1985). The dramatic metaphor and learning. In J. Kase-Polisini (ed.), *Creative Drama in a Developmental Context* (pp. 39-64), New York: University Press of America.
- Courtney, R. (1990). *Drama and intelligence. A cognitive theory*. Canada: McGill Queens's University Press.
- Courtney, R. (1994). *Drama and Feeling: An Aesthetic Theory*. Downsville, Ontario: McGill-Queens University Press.
- Dewey, J. (1934). *Art as Experience*. New York: Minton, Balch & Co.
- Dewey, J. (1956). *The Child and the Curriculum -and- The School and Society*. Chicago: University of Chicago Press.
- Dillon, J. T. (1990). *The Practice of Questioning*. London: Routledge.
- Edmiston, B. W. (1991). *What have you traveled? A teacher-researcher study of structuring drama for reflection and learning*. Unpublished Doctoral Dissertation. Ohio State University.
- Fleming, M. (2017). *Starting drama teaching* (4th ed.). UK: Routledge.
- Gardner, H. (1985). Towards a theory of dramatic intelligence. Στο J. KasePolisini (Ed.), *Creative Drama in a Developmental Context* (σσ. 295-312). New York: University Press of America.
- Guss, F. G. (2005). Dramatic playing beyond the theory of multiple intelligences. *Research in Drama Education*, 10 (1), 43-54.
- Heathcote, D. & Herbert, P. (1985). A Drama of Learning: Mantle of the Expert. *Theory Into Practice*, 24 (3), 173-180.
- Heathcote, D. & Bolton, G. (1995). *Drama for learning. Dorothy Heathcote's Mantle of the Expert approach to education*. Portsmouth: Heinemann.
- Hopkins, D. (1985). *A Teacher's Guide to Classroom Research*. Milton Keynes: Open University Press.
- Johnson, L. & O'Neill, C. (1984). *Dorothy Heathcote: Collected writings on education and drama*. London: Hutchinson.
- Kanatelia, E. (2019). Educational environment and group empowerment through drama animation workshops (Master's thesis). Democritus University of Thrace, Department of Primary Education.
- Kanatelia, E. (2023). Transformative Education and Experience-Based-Learning for Refugee Empowerment and Peaceful Coexistence in European Society: Role-Playing and Drama Simulation Approaches. *Epistemes Metron Logos*, (10), 1-14.
- Kase-Polisini, J. (Ed.), (1985). *Creative Drama in a Developmental Context*. New York: University Press of America.
- Kempe, A. & Ashwell, M. (2000). *Progression in Secondary Drama*. Oxford: Heinemann.
- Koste, V. G. (1978). *Dramatic Play in Childhood: Rehearsal for Life*. New Orleans, Louisiana: Anchorage Press.
- Koste, V. G. (1985). Meta-Thinking: Thoughts on Dramatic Thought. Στο J. Kase - Polisini (Ed.), *Creative Drama in a Developmental Context* (σσ. 333-342). New York: University Press of America.
- McCaslin, N. (1999). *Creative drama in the classroom and beyond*. New York: Longman.
- Montessori, M. (1919). *The Montessori Method*. London: Heinemann.
- Moreno, J.-L. (1946). *Psychodrama*. New York: Beacon House.
- Morgan, N. & Saxton, J. (1987). *Teaching Drama: A mind of many wonders*. Portsmouth: Heinemann.
- Neelands, J. (1984). *Making Sense of Drama: A Guide to Classroom Practice*. Oxford: Heinemann Educational Books.
- Neelands, J. (1990). *Structuring Drama Work: A Handbook of Available Forms in Theatre and Drama*. T. Goode (Ed.), Cambridge: Cambridge University Press.
- Neelands, J. (1992). *Learning through imagined experience*. London: Hodder & Stoughton.
- Neelands, J. & Goode, T. (2015). *Structuring drama work. A handbook of available forms in theatre and drama*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Nicholson, H. (2005) *Applied Drama*. Palgrave Macmillan, Basingstoke.
- Nicholson, H. (2009). *Theatre and Education*. US: Palgrave Macmillan.
- O'Neil, C. (1995). *Drama worlds*. Portsmouth: Heinemann.
- O' Toole, J. & Haseman, B. (1984). *Dramavivise: An Introduction to GCSE Drama*. Oxford: Heinemann Educational.
- O' Toole, J. (1992). *The Process of Drama: Negotiating Art and Meaning*. London: Routledge.
- O' Toole, J. (2006). *Doing drama research. Stepping into enquiry in drama, theatre and education*. City East QLD: A Drama Australia Publication.
- O' Toole, J. & Stinson, M. (2009). Drama and language. In J. O'Toole, Stinson, M. & Moore, T., *Drama and Curriculum: A Giant at the Door* (pp. 49-69). Netherlands: Springer.
- Papadopoulou, V., Papadopoulos, S. & Maroudas, I. (2017). The influence of tutored dramatic play on the social relations of students in the Fifth grade of Primary School. *Menon: Journal of Educational Research*, 4, 176-194.
- Papadopoulos, S. (2018). The integration of drama education in the subject of Modern Greek Language in Greek primary education. *The Journal of Drama and Theatre Education in Asia (DaTEAsia)*, 8(1), 113-137.
- Papadopoulos, S. & Kosma, G. (2018). Action Research in the EFL (English as a Foreign Language) learning context: an educational study by means of the dramatic teaching approach Mantle of the Expert. *National Drama*, 9 (1).
- Papadopoulos, S. & Mamali, E. (2021). Teaching complex, abstract concepts through embodied learning: a drama-based approach. *Drama Research: International Journal of Drama in Education*, 12(1), 1-19.
- Papadopoulos, S., Karagianni, A., & Filippoupoliti, A. (2022). Inquiry Drama as a Method to Explore the Museum Environment. An Action Research Example at the Historical Museum of Alexandroupolis (Greece). *Culture. Society. Economy. Politics*, 2(2), 80-99.
- Paroussi, A. & Tselfes V. (2019). A theatrical representation of abstract ideas: the case of "time". Στο P. Giannouli & M. Koukounaras-Liagkis (επιμ.), *Theatre / drama and performing arts in education: Utopia or necessity?* Athens: Hellenic Theatre/Drama & Education Network, 324-330.
- Page, C. (1997). *Eduquer par le Jeu Dramatique*. Paris: ESF éditeur.
- Pavis, P. (1998). *Dictionary of the Theatre: Terms, Concepts, and Analysis*. Toronto: University of Toronto Press.
- Piaget, J. (1962). *Play, Dreams, and Imitation in Childhood*, New York: W. W. Norton and Company.
- Rogers, C. (1961). *On Becoming a Person*. Boston: Houghton Mifflin.
- Ross, M. (1978). *The Creative Arts*. London: Heinemann.
- Ross, M. (Ed.), (1982). *The Development of Aesthetic Experience*. London: Pergamon.
- Ross, M. (1984). *The Aesthetic Impulse*. Oxford: Pergamon Press.
- Rosenberg, H. S., Castellano, R., Chrein, G. & Pinciotti, P. (1982). Developing an imagery-based theory for the field of creative drama. *Children's Theatre Review*, 31(2), 16-21.
- Sextou, P. (2005). Drama and social inclusion in primary schools with foreign population: The Cocoa Smell programme. *National Drama*, 13(1), 18-26.
- Sextou, P. (2005). *Theatre in education and social/ ethnic integration in Greece: An experience of best practice*. World Conference on Arts Education & UNESCO & LEA.
- Sextou, P. (2006). A Theatre-in-Education study of multicultural understanding in Hellas. *Youth Theatre Journal*, 20, pp. 77-93.
- Schechner, R. (2002). *Performance studies: An introduction*. London: Routledge.
- Schechner, R. (2006). What is performance. In R. Schechner (ed.). *Performance studies*. London: Routledge.

- Schechner, R. (2011). *Η θεωρία της επίτευξης*. (επιμ. Μ. Ζωγράφου & Φ. Φιλίππου, μτφρ. Ν. Κουβαράκου), Αθήνα: Τελέθριον.
- Shiao-You Chou. (2006). *Drama Teaching: Drama? or Pedagogy?*. Στο L. A. McCammon & D. McLaughlan, et. al. (Eds.), *Universal Mosaic of Drama and Theatre: The IDEA 2004 Dialogues* (σσ. 119-132). Ontario: IDEA Publications.
- Slade, P. (1958). *An Introduction to Child drama*. London: University of London Press.
- Slade, P. (1968). *Experience of Spontaneity*. London: Longman.
- Smilansky, S. (1968). *The Effects of Socio-Dramatic on Disadvantaged Preschool Children*. New York: John Wiley.
- Somers, J. (1994). *Drama in the Curriculum*. London: Cassell.
- Spolin, V. (1999). *Improvisation for the theater*. Evanston, Illinois: Northwestern University Press.
- Taylor, S. (1998). The warm-up. Στο M. Karp, P. Holmes & K. Bradshaw Tauvon (Eds.), *The Handbook of Psychodrama* (σσ. 47-66). London: Routledge.
- Vygotsky, L. S. (1976). Play and its Role in the Mental Development of the Child. Στο J. Bruner, et al, (Eds.), *Play – Its Role in the Development and Evolution* (σσ. 537-554). New York: Penguin Books.
- Wagner, B.-J. (1979). *Dorothy Heathcote: Drama as a Learning Medium*. Cheltenham: Stanley Thornes (Publishers) Ltd.
- Wagner, B.-J. (1998). *Educational Drama and Language Arts: What Research Shows*. Portsmouth: Heinemann.
- Way, B. (1998). *Development through Drama*. New York: Humanity Books. Witkin, R. (1974). *The Intelligence of Feeling*. London: Heinemann.
- Wright, D. K. (2006). Drama intelligence and the continual state to becoming. Στο J. Kase-Polisini (Ed.), *Creative Drama in a Developmental Context* (σσ. 183-192). New York: University Press of America.

β. Μεταφρασμένα Έργα

- Freire, P. (1977). *Η αγωγή του καταπιεζόμενου* (μτφρ. Γ. Κρητικός), Αθήνα: Κέδρος.
- Freire, P. (2006). *Δέκα επιστολές προς εκείνους που τολμούν να διδάσκουν* (μτφρ. Μ. Νταμπάρακης), Αθήνα: Επίκεντρο.
- Gouhier, H. (1991). *Το Θέατρο και η Ύπαρξη* (μτφρ. Χ. Μπακονικόλα- Γεωργοπούλου), Αθήνα: Καρδαμίτσα.
- Γκροτόφσκι, Γ. (1982). *Για ένα Φτωχό Θέατρο* (μτφρ. Φ. Κονδύλης, Μ. Γαϊτή- Βορρέ), Αθήνα: Θεωρία.
- Hargreaves, A. & Fullan, M. G. (επιμ.), (1993). *Η εξέλιξη των εκπαιδευτικών* (μτφρ. Π. Χατζηπαντελή), Αθήνα: Πατάκης.
- Hargreaves, A. (1993). *Νοοτροπίες των εκπαιδευτικών: Ένας στόχος αλλαγής*. Στο A. Hargreaves & M. G. Fullan (επιμ.), *Η εξέλιξη των εκπαιδευτικών* (σσ. 329-365), (μτφρ. Π. Χατζηπαντελή), Αθήνα: Πατάκης.
- Μπρεχτ, Μπ. (1977). *Ο Μπρεχτ ερμηνεύει Μπρεχτ* (μτφρ. Α. Βερυκοκάκη), Αθήνα: Νέα Σύνορα.
- Μπρεχτ, Μπ. (1979). *Μικρό Όργανο για το Θέατρο*. Στο *Από τον Αριστοτέλη στον Μπρεχτ* (μτφρ. Α. Βερυκοκάκη), Αθήνα: Κάλβος.
- Pavis, P. (2006). *Λεξικό του Θεάτρου* (επιμ. Κ. Γεωργουσόπουλος, μτφρ. Α. Στρουμπούλη), Αθήνα: Gutenberg.
- Unamuno, de M. (1993). *Το τραγικό αίσημα της ζωής* (μτφρ. Η. Π. Νικολοπούδη), Αθήνα: Printa.
- Vygotsky, L. S. (1997). *Νους στην Κοινωνία* (μτφρ. Α. Μπίμπο, Στ. Βοσνιάδου), Αθήνα: Gutenberg.
- Werner, M. (2007). *Στη σκηνή, μπρος, πάμε! Ένα βιβλίο θεατρικού παιχνιδιού για παιδιά, εφήβους, γονείς και δασκάλους* (μτφρ. Δ. Μαυρομυστάκου), Αθήνα: University Studio Press.
- Werner, M. (2007). *Θέατρο του σώματος και commedia dell' arte*. (μτφρ. Δ. Μαυρομυστάκου), Αθήνα: University Studio Press.
- Werner, M. (2007). *Παντομία. Εγχειρίδιο για ηθοποιούς, ερασιτέχνες μαθητές και ομάδες νέων* (μτφρ. Γ. Κόντσας), Αθήνα: Κάλβος.

γ. Ελληνική

- Γαργαλιάνος, Στ. (2020). *Θεατρική αγωγή στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Αδελφοί Κυριακίδη.
- Γαργαλιάνος, Στ. (2020). *Θεατρικό παιχνίδι. Τεχνικές και πρακτικές στην εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Αδελφοί Κυριακίδη.
- Γιαννικοπούλου, Α. (2008). *Το σύγχρονο εικονογραφημένο βιβλίο. Στη χώρα των χρωμάτων*. Αθήνα: Παπαδόπουλος.
- Γιάνναρης, Γ. (1995). *Θεατρική αγωγή και παιχνίδι*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Γκαβρογιάννη, Π. (2019). Το βιβλίο ως έργο τέχνης: Η επικοινωνιακή λειτουργία του εικαστικού βιβλίου. 4^ο Πανελλήνιο Συνέδριο: «Εκπαίδευση στον 21^ο αιώνα: Σχολείο και πολιτισμός», σσ. 362-369. Αθήνα: Μουσείο Σχολικής Ζωής και Εκπαίδευσης του ΕΚΕΔΙΣΥ.
- Γκαβρογιάννη, Π. (2020). *Τα βιβλία – έργα τέχνης (artists' books) της Φ. Στεφανίδου και η συμβολή τους στο πεδίο της ανάγνωσης*. Διπλωματική εργασία. Reading Education, Reading Promotion and Educational Material Development, Αθήνα: ΕΚΠΑ.
- Γκόβας, Ν. (επιμ.). (2001). *Το θέατρο στην εκπαίδευση μορφή τέχνης και εργαλείο μάθησης*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Γκόβας, Ν. (2003a). *Για ένα δημιουργικό, νεανικό θέατρο: Ασκήσεις, παιχνίδια, τεχνικές*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Γκόβας, Ν. (επιμ.). (2003b). *Το θέατρο στην εκπαίδευση: Χτίζοντας γέφυρες*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Γραμματιάς, Θ. (1997). *Θεατρική παιδεία και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Γραμματιάς, Θ. (1999). *Διδακτική του θεάτρου*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Γραμματιάς, Θ. (2004). *Διαδρομές στη θεατρική ιστορία*. Αθήνα: Εξάντας.
- Γραμματιάς, Θ. & Τζαμαργιάς, Π. (2004). *Πολιτιστικές εκδηλώσεις στο σχολείο. Πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση*. Αθήνα: Ατραπός.
- Γραμματιάς, Θ. (επιμ.) (2014). *Το θέατρο στην εκπαίδευση: Καλλιτεχνική έκφραση και παιδαγωγία*. Αθήνα: Διάδραση.
- Γραμματιάς, Θ. (2017). *Θεατρική Αγωγή και Παιδεία*. Αθήνα: Διάδραση.
- Καραγιάννης, Θ.Ν. (2013). *Κείμενα: Θέατρο για παιδιά. Θέατρο για ενηλίκους*. Αθήνα: Πάραλος.
- Κοντογιάννη, Α. (2000). *Η δραματική τέχνη στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Κοντογιάννη, Α. (2008). *Μαύρη αελάδα, άσπρη αελάδα. Δραματική τέχνη στην εκπαίδευση και διαπολιτισμικότητα*. Αθήνα: Τόπος.
- Κοντογιάννη, Α. (2011). *Κουκλο-θέατρο σκίων*. Αθήνα: Πεδίο.
- Κοσμιόπουλος, Α. (1995). *Σχεσιονομική Παιδαγωγική του Προσώπου*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Κουρετζής, Α. (1990). *Το θέατρο για παιδιά στην Ελλάδα*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Κουρετζής, Α. (1991). *Το Θεατρικό Παιχνίδι: Παιδαγωγική θεωρία, πρακτική και θεατρολογική προσέγγιση*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Κουρετζής, Α. (2008). *Το θεατρικό παιχνίδι και οι διαστάσεις του*. Αθήνα: Ταξιδευτής.
- Λενακάκης, Α. & Παρούση, Α. (2019). *Η τέχνη του κουκλοθέατρου στην εκπαίδευση. Παιχνίδι συγκλίσεων και αποκλίσεων*. Αθήνα: Gutenberg.
- Μάμιαλη, Ε. & Παπαδόπουλος, Σ. (2021). Η θέαση, η μέβεξη και η βίωση στο θέατρο για τη δημιουργία μνημονικού αποθέματος. Στο Σ. Παπαδόπουλος (επιμ.), *Ο χρόνος στο θέατρο: Θεατρική μνήμη ενός άχρονου παρόντος* (σσ. 113-134). Αθήνα: Παπαζήσης.
- Μουδατσάκης, Τ. (1994). *Η Θεωρία του δράματος στη σχολική πράξη - Το θεατρικό παιχνίδι. Η δραματοποίηση*. Αθήνα: Καρδαμίτσα.
- Μουδατσάκης, Τ. (2005). *Το θέατρο ως πρακτική τέχνη στην εκπαίδευση. Από τον Stanislavsky, τον Brecht και τον Grotowski στο σκηνικό δοκίμιο*. Αθήνα: Εξάντας.
- Μπακονικόλα, Χ. (1998). *Η τέχνη του θεάτρου*. Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς – Τμήμα Θεατρικών Σπουδών Πανεπιστημίου Αθηνών, Αθήνα.
- Μπακονικόλα, Χ. (2002). *Η θεατρική σχολική δημιουργία*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς – Τμήμα Θεατρικών Σπουδών Πανεπιστημίου Αθηνών.
- Μπρουκ, Π. (1976). *Η Σκηνή χωρίς Όρια*. (μτφρ. Μ-Π. Παπαρά), Θεσσαλονίκη: Εγνατία.
- Μπρουκ, Π. (1998). *Η ανοιχτή πόρτα. Σκέψεις πάνω στην τέχνη και την πρακτική του θεάτρου*. (μτφρ. Μ. Φραγκουλάκη), Αθήνα: ΚΟΑΝ.
- Παπαδόπουλος, Σ. (1998). *Το Θεατρικό Παιχνίδι. Διαστάσεις και δυναμική. Σχολείο και Ζωή*, 2, 88-96.
- Παπαδόπουλος, Σ. (2004). *Η διδακτική αξιοποίηση της δραματοποίησης στο μάθημα της Γλώσσας στο Δημοτικό Σχολείο*. Διδακτορική Διατριβή. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Φιλοσοφική Σχολή. Αθήνα.
- Παπαδόπουλος, Σ. (2007). *Με τη Γλώσσα του Θεάτρου. Η διερευνητική δραματοποίηση στη διαδικασία της Γλώσσας*. Αθήνα: Κέδρος.
- Παπαδόπουλος, Σ. (2009). Η θεατρική παιδεία ως μέσο επαγγελματικής ανάπτυξης των μετεκπαιδευόμενων στο Μαρσέλιο Λιδασκαλείο Δημοτικής Εκπαίδευσης: Εμπειρική έρευνα. Στο Ε. Ταρατόρη (επιμ.), *Διδασκαλεία: παρελθόν, παρόν, μέλλον* (σσ. 83-98). Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Παπαδόπουλος, Σ. (2010). *Παιδαγωγική του Θεάτρου*. Αθήνα: Αυτοέκδοση.
- Παπαδόπουλος, Σ. (2013). Θεατρική παιδεία και επιμόρφωση εκπαιδευτικών. Θεωρία και εφαρμογές. Εγχειρίδιο σημειώσεων θεατρικής παιδείας για εκπαιδευτικούς Α΄/θμιας και Β΄/μιας εκπαίδευσης. Στο Θ. Γραμματιάς (επιμ.), *Το θέατρο ως μορφοπαιδευτικό αγαθό και καλλιτεχνική έκφραση στην εκπαίδευση και την κοινωνία Ι* (σσ. 97-127). Αθήνα: Πράξη 'Θαλής' / ΕΚΠΑ.
- Παπαδόπουλος, Σ. (2014). Αξιολόγηση της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στη θεατρική παιδεία στο πλαίσιο του προγράμματος 'Θαλής'. Στο Θ. Γραμματιάς (επιμ.), *Πάμμοιας Παιδαγωγία. Η Παιδαγωγική του Θεάτρου* (σσ. 93-105).
- Παπαδόπουλος, Σ. (2015). Ένταξη θεατρικών τεχνικών σε μαθησιακό πλαίσιο: αυθεντική αξιολόγηση μαθησιακών στόχων. *Επιστήμες της Αγωγής*, 2, 6-21.
- Παπαδόπουλος, Γ., Παπαδόπουλος, Σ. & Μαρούδας, Ηλ. (2017). Αναγνώριση των επιδράσεων του θεατρικού παιχνιδιού στις κοινωνικές σχέσεις μεταξύ των μαθητών στο δημοτικό σχολείο. Στο Πρακτικά 3^{ου} Επιστημονικού Συνεδρίου Πανελληνίας Ένωσης Σχολικών Συμβούλων, τόμ. Γ', (26-28.2.2016): *Προοπτικές για ένα σύγχρονο και δημοκρατικό σχολείο* (σσ. 64-74). Αθήνα: Π.Ε.Σ.Σ.
- Παπαδόπουλος, Σ. (2021). *Θέατρο στην εκπαίδευση και αρχαία ελληνική σκέψη. Μίμησις τοῦ καλλίστου βίου*. Αθήνα: Παπαζήσης.

